31761 07578306 8

ROCZNIK POLSKI

TABLICE STATYSTYCZNE

WYDALI

EUGENIUSZ ROMER I IGNACY WEINFELD

KRAKÓW 1919

NAKŁAD KSIĘGARNI G. GEBETHNERA I SPÓŁKI.

WARSZAWA: GEBETHNER I WOLFF. — FILIE W LUBLINIE I ŁODZI. — SKŁADY GŁÓWNE: POZNAŃ, M. NIEMIERKIEWICZ, NEW YORK, THE POLISH BOOK IMPORT. CO. INC.

HA
1452
R58

ROCZNIK POLSKI

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/rocznikpolskitab00rome

ROCZNIK POLSKI

TABLICE STATYSTYCZNE

WYDALI

EUGENIUSZ ROMER i IGNACY WEINFELD

KRAKÓW 1917

NAKŁAD KSIĘGARNI G. GEBETHNERA I SPÓŁKI.

WARSZAWA: GEBETHNER I WOLFF. — FILIE W LUBLINIE I ŁODZI. — SKŁADY GŁÓWNE: POZNAŃ, M. NIEMIERKIEWICZ,
NEW YORK, THE POLISH BOOK IMPORT. CO. INC.

HA
1452
R58

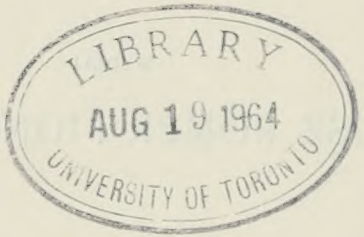

921007

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Józefa Filipowskiego w Krakowie.

PRZEDMOWA.

Fundamentem Rocznika jest geograficzno-statystyczny Atlas Polski. W pierwszych trzech działach Rocznika wysuwa się wpływ Atlasu pod każdym względem na plan główny. Tylko jednak w dziale pierwszym, dotyczącym ludności, istnieje niemal zupełna korespondencya między materyałem cyfrowym Rocznika a materyałem ilustrowanym graficznie w Atlasie. W innych natomiast działach musiano się zadowolnić tylko przeglądową ilustracyą materyału, który został zużytkowany w Atlasie. Wyczerpanie materyału Atlasu w każdym dziale Rocznika było niepodobieństwem i dlatego, że poszczególne działy materyału, opracowanego kartograficznie przeważnie tylko bardzo krótki czas były do dyspozycyi, a niemniej i dlatego, że opracowano je częstokroć tylko z takim stopniem dokładności, jaka dla celów kartograficznych była pożądaną. Z drugiej strony ogłoszenie całego materyału zużytego do kartografii nietylko nie uzupełniłoby obrazu graficznego, ponieważ to, czego grafika nie daje, tj. sumaryusze i przeglądy, w powodzi cyfr także by zaginęło, ale spowodowałoby rozrost publikacyi do zupełnie niepożądanych rozmiarów. Wystarczy nadmienić dla przykładu, że publikacya surowego materyału, na którym oparto pięć kart rolniczych Atlasu zajęłaby około 100 stron druku, materyał karty ilustrującej kooperatywy przeszło 40 stron druku, a co najmniej tyle materyał mapy druków polskich, kościoła, lub przemysłu. Wydawnictwo materyału całego Atlasu zajęłoby z pewnością przeszło 500 stron druku. Rocznik wyczerpuje tymczasem na przeszło pięć razy mniejszej objętości nietylko wszystkie problemy Atlasu, dla których daje cyfrowy przegląd i porównanie zarówno międzydzielnicowe, jak i międzynarodowe, ale zawiera też zupełnie nowy, czwarty dział społeczny, a w dziale trzecim wprowadza szereg tablic ilustrujących handel i rozszerza znacznie zakres kwestyi, odnoszących się do własności ziemskiej. I w tych wszakże kwestyach i działach, w których Rocznik wychodzi poza Atlas, łączy się z nim myślą przewodnią ilustrowania całokształtu ziemi i życia polskiego, a nie mniej i pokrewną zasadą metodyczną. W Atlasie dano graficzny obraz materyału cyfrowego, w Roczniku dawano częstokroć cyfrowy wyraz graficznej analizy materyału statystycznego. Ta metoda pracy tłumaczy częste w Roczniku stosowanie

wartości względnych i posługiwanie się cyframi, wynikającemi z graficznej interpolacyi, jedynej drogi, wiodącej do jednolitego obrazowania zdjęć statystycznych dokonanych w poszczególnych dzielnicach na podstawie zupełnie odmiennych zasad.

Poszliśmy tedy inną drogą, dotychczas przez publikacye statystyczne nie utartą, a szliśmy z wiarą we wartość tej metody i pożytek całorocznej naszej pracy, niemniej z nadzieją, że licznie nam komunikowane rady i wskazówki dodadzą nam bodźca i zapału do kontynuowania naszego wydawnictwa.

Już w tym Roczniku korzystaliśmy obficie z życzliwej i cennej pomocy licznych uczonych i specyalistów. Zestawiając ich nazwiska w tem miejscu, wyrażamy im tym sposobem naszą wdzięczność i podziękowanie. Oto ich poczet: Ks. S. Adamski z Poznania, Kazimierz Chełchowski z Warszawy, Jan Czekanowski ze Lwowa, Adam Dudziński ze Lwowa, Dyrekcya Tow. Kredytowego Ziemskiego we Lwowie, Stefan Dziewulski z Warszawy, ks. Jan Fijałek z Krakowa, Stanisław Głąbiński ze Lwowa, Edward Grabowski z Warszawy, Jerzy Michalski ze Lwowa, Aleksander Mogilnicki z Warszawy, Józef Patkowski z Wiednia, Zdzisław Próchnicki ze Lwowa, Helena Radlińska z Krakowa, Jan Rutkowski ze Lwowa, Michał Siedlecki z Krakowa, Stanisław Sokołowski ze Lwowa, Franciszek Stefczyk ze Lwowa, Marya Zdobnicka ze Lwowa.

Szczególne zobowiązania zaciągnęliśmy względem Prof. Stanisława Pawłowskiego ze Lwowa za Jego wielostronną i długotrwałą pomoc i współpracę, a względem Prof. Stanisława Ciechanowskiego z Krakowa za dostarczenie nam gotowych tablic sanitarnych.

Wydawnictwo Rocznika Polski pojawia się równocześnie w języku polskim, niemieckim i francuskim. Cały niemały trud tłumaczenia i opieki nad poprawnością wydania francuskiego spoczywał na barkach Prof. Edwarda Porębowicza i Prof. Stanisława Węckowskiego ze Lwowa, co z żywą podnosimy wdzięcznością.

We Lwowie, w kwietniu 1917.

Eugeniusz Romer,

Ignacy Weinfeld.

SPIS RZECZY.

	Str.
Przedmowa	V
Spis rzeczy	VII
Spis alfabetyczny przedmiotów	V
Monety, miary i wagi	XI
Mapa polityczno-administracyjna	XII
Terytorya i rozbiory Polski	XII
Uzupełnienia	96
Spostrzeżone omyłki druku	98
Alfabetyczny spis nazw geograficznych	99

	Tablica	Str.
I. Obszar i ludność	1—52	1
II. Życie duchowe	53—77	29
III. Życie gospodarcze	78—142	39
Rolnictwo	82—111	40
Przemysł i górnictwo	112—130	58
Kooperatywa	131—133	66
Komunikacya i handel	134—142	71
IV. Życie społeczne	143—179	77
Wybory	143—150	77
Sądownictwo	151—158	80
Finanse	159—176	84
Stosunki sanitarne	177—179	94

SPIS ALFABETYCZNY PRZEDMIOTÓW.

Skrócenia oznaczają:

a = dzielnica austryacka
G = Galicya
KP = Królestwo Polskie
L = Litwa i Białoruś
Mn = międzynarodowy
P = Poznańskie
pr = dzielnica pruska
PZ = Prusy Zachodnie
r = dzielnica rosyjska
R = Ruś
Śc = Śląsk cieszyński
So = Śląsk opolski
Dk = dzielnice, kraje
g = gubernie, rejencye itp.
p = powiaty.

Liczba oznacza numer porządkowy tablicy.

Administracyjny podział *Dk. g.* 182.
Adwokaci *Dk.* 154.
Akademia umiejętności 65, 66.
Akademie handlowe KP. R. G. 70.
Akademie rolnicze *Dk.* 70.
— **sztuk pięknych pr. G.** 70.
— **weterynaryjne KP. G.** 70.
Akcyza p. **podatki.**
Akuszerki KP G. 178, **G.** 1873—1911 179.
Analfabeci r. 56. **G.** 58, **Mn.** 60, **szkoły dla analfabetów KP. a.** 68.
Apteki *Dk.* 178, **G.** 1873—1911 179.
Arcybiskupstwa *Dk.* 77.
Arsen 124.
Artykuły przywozu KP. 139, 141.
Artykuły wywozu KP. 139, 140.
Bank państwa r. 159
— **szlachecki (rosyjski)** 97, [95]
— **włościański (rosyjski)** [95].
— — **rosyjski r.** 92, 93.
— **ziemski Kijów, Wilno** 97, [95].
Białorusini *Dk.* 1, **KP.** *p.* 19, **Białorusini rz. kat. LB.** *p.* 24.
Biskupstwa *Dk.* 77.
Browary *Dk.* 111.
Budowle wodne G. 166, 168.
Budynki (p. dom.) *Dk.* 82.
Buraki *Dk.* 99, 102, *Dk. g.* 100, 104. **Mn.** 101, 111.
Bydło *Dk g.* 108, **KP.** 141. **Mn.** 109.
— **zmiany** *Dk.* 110.

Cena artykułów żywności 106.
— ziemi r. 92, *Dk. g.* 95.
Chedery r. 55.
Chełmska gubernia *p.* 21.
Chemikalia KP. 141.
Cło r. 159, 164, a. 165.
Cukier KP. 140, 141.
Cukrownie *Dk.* 111.
Cynk 124, KP. 140, Mn. 130.
— wartość So. G. 129.
Cywilne sprawy *Dk.* 153.
Czesi Sc. *p.* 41, So *p.* 48
Czeskie kooperatywy Sc. 132, 133

Długi publiczne r. 159, 160, a. 165, G. 166, 168, 170.
Dobra skarbowe r. 159.
Dobroczynność G. 166, 170.
Domy miejskie r. 50, pr. a. [50].
— mieszkalne pr. a. 51.
Drobiazgowe spory a. 156.
Drogi bite *Dk.* 134, 135, G. 168, 170.
— wodne *Dk.* 134.
Drób KP. 140.
Druki polskie 1794—1913 *Dk.* 71, 72, 74, za granicą 75, Mn. 76.
— lekarskie 71, 72, 74, *Dk.* 178, G. 179.
Drzewo *Dk. g.* 106, KP. 140, 141.
Duma państwowa 1905, 1912, r. 143, KP. 147
Dwór cesarski r. 160.
Dwujęzyczni w Westfalii i Nadrenii [45].

Dziekanaty *Dk.* 77.
Dzienniki Mn. 76.
— polskie 72, 73.

Egzekucya podatków a. 167.
Egzekucye sądowe pr. a. 153.
Emerytury a. 165, G. 166.
Emigracya r. pr. a. 9.
— sezonowa a. 9.
Ewangielicy *Dk.* 1, KP. *p.* 15, 17, LB. *p.* 26, R. *p.* 31, G. *p.* 33, 35, Sc. *p.* 41, pr. *p.* 42, 44.
— osadnicy P. PZ 47.
— w miastach KP. 23, LB. 27, R 32, Sc. 41, pr. 49.

Fabryczne zakłady *Dk.* 112, 117, pr. 120, G. 121.
Farby KP. 140, 141.
Felczerzy KP. 178.
Finanse *Dk.* 172, 175, r. 159, 160, G 165—170.

Górnictwo 124, *Dk.* 78, pr. 81, Mn. 130, G. 166, r. 159.
Gorzelnie *Dk.* 111.
Grafit 124.
Greko-katolicy 1, G. *p.* 33, 37, 38, 40, [70]
— dzieci szkolne G. 37, parafie G. 77.
— w miastach G. 40.
Groch *Dk.* 99, 102, *Dk g.* 104
Guma KP. 140, 141.

Handel *Dk.* 78, 112, pr. 81, Mn. 79, r. 160, a. 165.
— Polacy i Niemcy P. 123.
Handel światowy Mn. 142.
— zagraniczny KP. 139, 140, 141, p. Artykuły.
Herbata KP. 141.
Hodowla bydła *Dk. g.* 108, Mn. 109, zmiany 1870—1910 *Dk.* 110.
Hreczka *Dk.* 99, 102, *Dk. g.* 104.

Izby handlowo-przemysłowe G. 113, 115, 167, 169.
Izba posłów austr., G Sc 148, 149.
Izraelici *Dk.* 1, KP. *p.* 15, G. *p.* 33, 37, Sc *p.* 41, pr. *p.* 42.
— dzieci szkolne G. 37.
— w miastach KP. 23, LB. 27, R. 32, G 40, Sc. 41, pr 49.
— zmiany 1880—1910, G. 39.

Jaja KP. 140.
Jedwab KP. 140, 141.
Jęczmień *Dk.* 99, 102, *Dk. g* 100, 104, Mn. 101, 106.
Juta KP. 140, 141.

Kaplice *Dk.* 77.
Karne sprawy *Dk.* 153, *Dk. g.* 157.
Kasa im. Mianowskiego 65.
Kawa KP. 141.
Koleje *Dk.* 134, 136, r. 159, 162, a. 165, Mn 137.
Komisya kolonizacyjna 1886—1913, P PZ *g.* 47, 91, 1895—1912, P. PZ. *p.* 98.
Komunikacya *Dk.* 78, 112, pr. 81, Mn. 79, r. 160, G. 166.
Konfekcya KP. 141.
Konie *Dk. g.* 108, KP, 140, 141, Mn. 109.
— zmiany *Dk.* 110.
— parowe pr. 103, *Dk.* 116, 118, G. 1902—10, 121.
Konopie KP. 141.
Kooperatywa kredytowa *Dk.* 131, 132, a P PZ *p.* 133.
Kopalnie skarbowe r. 159.
Kościoły *Dk* 77.
Kościół rzym.-kat. 77.
Kozy *Dk. g.* 108, Mn. 109.
— zmiany *Dk.* 110.
Księża rzymsko-katoliccy *Dk.* 77.
— grecko-katoliccy G. [77].
Książki p. Druki.
Kukurydza *Dk.* 99, 102, *Dk. g.* 100, 104, Mn. 101.
Kwaterunek G. 166, 170.

Lasy *Dk.* 82, 85, 86, 67, *Dk. g.* 107, r. 159, Mn. 83.
— zmiany 1816—1909, *Dk.* 84.
Lekarze *Dk* 178, G. 179.
Lekarskie czasopisma *Dk.* 178, G. (1873—1911) 179.
Len *Dk.* 99, *Dk. g.* 100, 104, KP. 141.
Leśnictwo *Dk.* 78, pr. 81, Mn. 79.
Litwini *Dk.* 1, KP. *p.* 20, LB. *p.* 25.
Loterya a. 165.

Ludność gęstość *Dk.* 1. **KP.** *p.* 15, **LB** *p.* 24, **R.** *p.* 29 **pr.** *p.* 42, **G.** *p.* 33, **Sc.** *p.* 41. **Mn.** 2.
— roczny przyrost *Dk.* 1. **KP** *p.* 15. **LB.** *p.* 24, **R** *p.* 29. **pr.** *p.* 42, **G** *p.* 33. **Sc** *p* 41.
— rozwój 1860—1910 *Dk.* 4. **Mn.** 5.
— ruch 1876—1910 *Dk* 10, **KP G. P.** 12. **Mn** 11.
Ludność, suma *Dk.* 1. 3. **KP.** *p.* 15, **LB.** *p.* 24, **R.** *p.* 29. **G.** *p.* 33, **Sc.** *p.* 41, **pr.** *p.* 42. **Mn.** 2.
— zawody *Dk.* 78, 80, **pr.** 81, **Mn.** 79.
— p. Miasta.

Łąki *Dk.* 82, 85, 86, 87. **Mn.** 83.
Łotysze *Dk.* 1, **LB.** *p.* 25.

Macierz szkolna Cieszyn, Warszawa 68.
Magistrowie chirurgii G. 179.
Mangan 124.
Maryawici KP. *p.* 18.
Marynarka r 160
Masło 106. **KP.** 141.
Maszyny KP. 140, 141.
Melioracye G 166.
Mennica r. 159.
Metalowe wyroby KP. 140. 141.
Miasta *Dk.* 7.
— ludność *Dk* 172, KP. 23. **LB.** 27, **R.** 32, **G.** 40, **Sc.** 41, **pr.** 49.
Miasta wielkie, rozwój 1860—1910 8
p. Domy.
Miedź 124, **KP.** 141.
Mięso 106, **KP.** 141.
Monopole a. 165, 167, **r.** 159, 163, 164
Mydło KP. 140, 141.

Nafta G. 124. **Mn.** 130, **KP.** 141.
Narodowości *Dk.* 1, **KP** *p.* 15. **LB.** *p.* 24, **R.** *p.* 29.
Narodowość uczniów **G.** 59. **pr.** 57.
Narodowości, zmiany **KP.** *g.* 22, **LB.** *g.* 28. **R.** *g.* 30, **G.** 39, **pr.** *g.* 43.
Niemcy *Dk.* 1, **KP.** *p.* 15, **LB** *p.* 25, **R.** *p* 31, **G.** *p.* 33. **Sc.** *p.* 41, **pr.** *p.* 42.
— obrót ziemią **P. PZ.** 96.
— wiek **a.** 7.
— w miastach **G.** 40, **Sc.** 41, **pr.** 49.
w Westfalii i Nadrenii 46.
— zawody **P.** 81.
Niemieckie kooperatywy **pr. Sc.** *p.* 132, **Sc.** *p* 133.
Niemki płodność **P.** 13
Nieużytki *Dk.* 82.
Nikiel 124.

Obszar *Dk.* 1, 3. 82. **KP.** *p.* 15, **LB.** *p.* 24, **R.** *p.* 29, **G.** *p.* 32. **Sc** *p* 41. **pr.** *p.* 42. **Mn.** 2, patrz str. XII.
Ogrody *Dk.* 82.
Oleje KP. 141
Ołów 124, wartość **P. G** 129
Ormianie G 34
Osadnicy komisyi kolonizacyjnej 47, 91.
Oszczędność *Dk.* 132. **pr. a.** *p.* 133.
Oświata r. 160. **a.** 165, **G.** 166, 168, 170.
Owce *Dk g* 108. **Mn.** 109
— zmiany *Dk.* 110.
Owies *Dk.* 99, 102, *Dk. g.* 100, 104, **Mn.** 101, 106.

Papier KP. 140, 141
Parafie rzym.-kat. *Dk.* 77.
— gr.-kat **G** [77].
Parcelacya wielkiej własności *Dk.* 90. **G.** 94.
Pastwiska *Dk.* 82, 86, 87, **Mn.** 83.
Piryt 124.
Piwo *Dk.* 111.
Platyna 124
Pługi parowe pr. *g.* 103.
Poczta r. 159.
Podatki r. 159, 164, **pr.** 173, 174, **a.** 173, **KP.** 161, **G.** 165—170.
Podatki Polaków i Rusinów G. *g.* 171.
Polacy *Dk.* 1, **KP.** *p* 15, **LB.** *p* 24 **R** *p.* 29, **G** *p.* 33. **Sc.** *p.* 41, 133, **pr.** *p.* 42, 44, 133.
— adwokaci 154.
— emigracya 9.
lekarze *Dk.* 178, **G.** 179.
— obrót ziemią **P.** 96.
Polacy podatki G. 171.
— posłowie 143—149.
— reemigracya 9.
— wiek **a.** 6.
— własność ziemska **LB.** *p.* 24. **R** *p.* 29.
— w miastach **G.** 40, **Sc** 41, **pr.** 49. 57.
— wszystkie kraje 14, 180.
w Westfalii i Nadrenii 45, 46, 181.
— wyborcy **LB.** *p.* 24, **R.** *p.* 29.
wyznania **KP** 17. **P.** 44
zawody **P.** 81.
— zmiany **G.** 39. **pr.** *g.* 93.
Polki płodność **pr.** 13.
Polskie dzieci szkolne **pr.** *p.* 42, *g.* 57, [42]. 64, **Sc.** *p.* 41, wiejskie i miejskie **G.** 38.
— kooperatywy **pr. a.** 132, **pr. a.** *p.* 133.
Popisowych wzrost **KP.** *g* 16.
Porty rzeczne 138
Potas 124
Powiaty autonomiczne G. 168, 169.
Pożary r. pr. a. 52.
Prasa p. Dzienniki.
Prawosławni *Dk.* 1. **KP.** *p.* 15, **LB.** *p.* 24, **R.** *p.* 29.
— w miastach **KP.** 23. **LB.** 27. **R.** 32.
— zmiany **LB** *g.* 34. **R.** *g.* 29.
Procesy cywilne *Dk.* 153.
Produkcya rolna *Dk.* 102. *Dk. g* 104. **Mn** 101.
Propinacya **G.** 166.
Proso *Dk.* 99, *Dk. g.* 100, 104.

Przekroczenia karne a. 158.
Przemysł *Dk.* 78, 112, 117, 118, pr. 81, 120, G. 121, 166, r. 160, Mn. 79.
gałęzie *Dk. g.* 115 KP. 119, P. 122.
— polski *Dk.* 118.
— polski i niemiecki P. 122, 123.
— rolniczy *Dk.* 111.
rozwój KP. 119, pr. 120, G. 121.
— wartość produkcyi 1880—1910 KP. 119.
Przemysłowe powiaty *Dk. p.* 114.
Przestępstwa *Dk. g.* 157.
Przędza KP. 140, 141.
Pszenica *Dk.* 99, 102, *Dk. g.* 100, 104, Mn 101, 106.

Robotnicy przemysłowi *Dk.* 112, 118, *Dk. g.* 113, KP. 119, pr. 120, G. 121.
— w fabrykach *Dk.* 117.
— w górnictwie *Dk.* 124.
— wielki przemysł *Dk. g.* 113.
Roboty publiczne a. 165.
Rola *Dk.* 82, Mn. 83.
— własności małej i wielkiej, *Dk.* 85, 86, 87, zmiany 1816—1909 *Dk.* 84.
Rolnictwo *Dk.* 78, pr. 81, Mn. 79, r. 160, G. a. 165, 166.
Ropa, produkcya 1874—1912 G. 128.
— wartość G. 129.
Rosyanie *Dk.* 1, KP. *p.* 15, 19, LB. *p.* 24, R. *p.* 29.
Rtęć 124.
Rudy KP. 141.
Rusini *Dk.* 1, KP. *p.* 19, G. *p.* 33.
— emigracya 9.
podatki G. 171.
rzym.-kat. R. *p.* 29.
— w miastach G. 40.
— zmiany 1880—1910 G. 39.
— wiek a. 6.
Ruskie kooperatywy G. 132, G. *p.* 133.
Ryż Mn. 106, KP. 141.
Rzeki p. porty.
Rzymsko-katolicy *Dk.* 1, KP. *p.* 15, G. *p.* 33, 133, Ść. *p.* 41, pr. *p.* 42, 44.
— zmiany KP. *g.* 22, LB. *g.* 24, R. *g.* 30, G. 39.
— dzieci szkolne G. 37, 38.
— osadnicy komisyi kolonizacyjnej 47
— w miastach KP. 23, LB. 27, G. 40, Ść. 41, R. 32, pr. 49.

Sądy *Dk.* 151. 152, 153
Sejm Galicyi G. 144, 147.
— pruski P. 145.
— — Polacy 1870—1913 144, 147.
Rzeszy 145.
— — Polacy 1871—1912 146.
Seminarya nauczycielskie *Dk.* 63.
— teologiczne *Dk.* 70.
Silnice *Dk.* 116.
Skony 1870—1910 *Dk.* 10, 177, G. 179.
Skony Mn. 11.
Skóra KP. 140, 141.
Śledzie KP. 141.
Śluby Mn. 11.
Smalec 106.
Śmiertelność ludności *Dk.* 177, G. 179.
Soczewica *Dk.* 99, *Dk. g.* 104, 104.
Sól 124, a. 165, 167, KP. 141.
Spirytus *Dk.* 111, r. 159, 163, 164, KP. 140, 141.
Spis ludności rosyjski LB. [24].
Spory o posiadanie a. 156.
Srebro 124, Mn. 130.
Świnie *Dk. g.* 108, Mn. 109, KP. 140, 141.
— zmiany *Dk.* 110.
Synod r. 160.
Szkolny spis G. 37, 38.
Szkoły handlowe, techniczne, przemysłowe *Dk.* 63.
Szkoły ludowe *Dk.* 53, r. a. 56, pr. 57.
— polskie i ruskie G. 58, 61, 64.
— jednoklasowe G. 58.
— p. Chedery.
— prywatne *Dk.* 54, KP. pr. [53].
rolnicze i leśne *Dk.* 63.
— średnie *Dk.* 53, G. 59.
— — rządowe 1895—1906 KP. 62.
— — ruskie G. 59.
— — polskie G. 59.
— wyższe *Dk.* 70.
— zawodowe *Dk.* 63.
Szlachta polska drobna KP. *g.* 88, LB, R. *g.* 89.
Szpitale *Dk.* 177, G. 166, 168, 179.
Sztuka G. 166.

Towarzystwo kredytowe ziemskie (Lwów, Warszawa) 97, [95].
Towarzystwo naukowe 65, 67.
— oświatowe KP. a. 68.
— popierania nauki polskiej 65.
— szkoły ludowej 68.
Techniki *Dk.* 70.
Tkaniny KP. 140, 141.
Tytoń a. 165, 167, KP. 141.

Uniwersytety *Dk.* 70.
— ludowe KP. a. 69.
Uprawa ziemiopłodów *Dk.* 99, *Dk. g.* 100.
Urodzenia 1876—1910 *Dk.* 10, Mn. 11.

Wartość produkcyi drzewa *Dk. g.* 107.
— — przemysłu KP. 119.
Wekslowe sprawy *Dk.* 153, pr. a. 155.
Wełna KP. 140, 141.
Węgiel 124, Mn. 130, KP. 141.
— gwarectwa 125.
— wartość *Dk.* 129.
— w Zagłębiu 126.
1860—1913 KP. 127.
Wiek mieszkańców *Dk.* 6.
Wino KP. 140, 141.

Własność chrześcijańska i żydowska G. 94.
— mała *Dk.* 85, 86, 90, LB. *p.* 24, R *p.* 29.
mała i wielka *Dk.* 85.
— zmiany *Dk.* 90.
— publiczna *Dk.* 85, G. 94, r. 159.
— obdłużenie *Dk.* 97.
— wielka *Dk.* 85, 87, 90, G. 94.
Własność, zmiany 1877—1912, *Dk.* 90, 1889—1912 G. 94
— Polaków i Rusinów rzym. kat., Białorusinów rzym kat. LB. *p.* 24, R. *p.* 29.
Wojsko r. 160. a. 165.
Wosk ziemny 124.
— wartość G. 129.
Wozy KP. 141.
Wozy kolejowe Mn 137
Wódka p. Spirytus
Wyborcy chłopi LB. *p.* 24, R *p.* 29.
— do ziemstw LB *p.* 24, R *p.* 29. LB. R *g* 89, 150.
Wyroby farmaceutyczne KP. 141.
Wyznania *Dk.* 1. KP *p.* 15, G, *p.* 33, 39, 165, pr. *p.* 42.
ludność miast KP. 23. LB 27, R 32, G. 40. Sc 41, pr 49.
Wyznanie Polaków KP. 17, pr. 44.
uczniów szkół średnich G. 59, KP. 62.
Wyznania zmiany w Chełmszczyźnie 1905—1909 *p.* 21.
Wzrost popisowych KP. *g* 1..
Zagraniczne sprawy r. 160, a 165.
Zakłady leczenia *Dk* 177. G 179.
Zaludnienie p. Ludność.
Zawody p ludność pr. 81.
Zboże *Dk* 99, 102, *Dk. g.* 100, 104, Mn 101, 106.
— KP. 140, 141.
chlebowe produkcya *Dk g* 105
Zbrodnie a. 157.
Ziemia — obrót pr. 96.
orna p. rola.
użycie *Dk* 82, Mn 8..
zmiany 1816 1909 *Dk.* 84.
Ziemniaki *Dk.* 99, 102, *Dk. g.* 100, 104, Mn 101, 106.
Ziemstwa wyborcy LB R. *g* 150. LB *p.* 24. R *p* 29
Złoto 124, Mn. 13..
Żelazo 124. KP 141, 1860—1913 KP 127 Mn. 130.
— wartość *Dk* 129.
Żydowskie kooperatywy G 132. G *p.* 133
Żydzi *Dk.* 1, KP. *p.* 15, LB *p.* 24, R. *p.* 29. G 36.
zmiany KP *g* 22. LB. *g.* 24 R *g* 29. G 39. pr 43.
— emigracya 9.
— język polski KP. 17, G. 36, P. 44.
kooperatywy G. 132, G. *p.* 133.
p. Izraelici.
Żyto *Dk.* 99. 102. *Dk. g.* 100. 104, Mn. 101, 106.

MONETY, MIARY I WAGI.

Sążeń rosyjski	2·13 m	Wiorsta	1·07 km	Wszystkie przeliczenia dokonano	
» » kwadratowy	4·55 m²	Wiorsta kwadratowa	1·14 km²	w koronach przyjmując kurs oficjalnie, korona = frankowi	
» » kubiczny	9·71 m³	Pud	16·38 kg.	» = 2·50 rubla	
Morg polski	0·56 ha	Tonna	10 q = 1000 kg	» = 1·20 marki	
Dziesięcina	1·09 ha	Wiadro	12·1 l		

I. OBSZAR, LUDNOŚĆ.

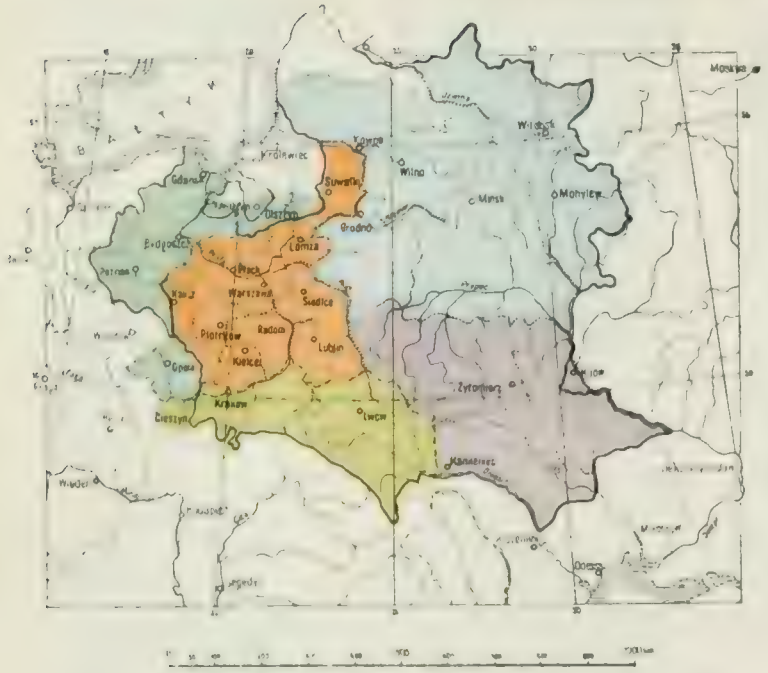

Polska z okresu świetności (wiek XV) zajmowała 880.000 km² powierzchni, w r. 1772 jeszcze 753.000 km².

Rok	Rozbiory Polski — powiększyły (+) pomniejszyły (−) obszar			Obszar Polski
	Rosyi	Prus	Austryi	
	w tysiącach kilometrów²			
1772	+ 79	+ 38	+ 82	554
1793	+ 236	+ 57	0	261
1795	+ 159	+ 49	+ 53	0
1772—95	**+ 474**	**+ 144**	**+ 135**	
1809	+ 20	− 121	− 68	169
1815	− 10	+ 41	+ 10	128
1831—46	+ 127	0	+ 1	0
1809—46	+ 137	− 80	− 57	
1772—46	**+ 611**	**+ 64**	**+ 78**	

Czarna gruba linia wyznacza granicę Polski z r. 1772. — Barwą różową oznaczono obszar Królestwa Polskiego, błękitną Litwy i Białorusi, fioletową Rusi, zieloną dzielnicę pruską, żółtą dzielnicę austryacką, a to w granicach objętych opisem statystycznym tablic.

Linie punktowane oznaczają granice gubernii dzielnicy rosyjskiej, rejencyi dzielnicy pruskiej i sądów krajowych wyższych Galicyi, jakoteż Śląsk cieszyński dzielnicy austryackiej. — Miasta na mapie są stolicami tych obszarów administracyjnych.

Kraje / Dzielnice	Obszar w tys. km²	Ludność: Suma w tys.	Ludność: Gęstość na 1 km²	Ludność: Sr. rocz. przyrost 1901–10 na 1000	Wyznanie: Rz.-kat.	Wyznanie: Przeważ. wschod. gr.-kat.	Wyznanie: Ewang.	Wyznanie: Izrael.	Narodowość: Polacy	Narodowość: Białorusini	Narodowość: Małorusini	Narodowość: Rosyanie	Narodowość: Litwini i Łotysze	Narodowość: Niemcy	Narodowość: Żydzi
					cyfry absolutne w tysiącach / *na 1000 mieszk. przypada*				cyfry absolutne w tysiącach / *na 1000 mieszkańców przypada*						
Królestwo Polskie	127	12.130	98	21	9.230	485	644	1,770	8,775	24	308	250	316	675	1,770
					760	*40*	*53*	*146*	*724*	*2*	*25*	*21*	*26*	*56*	*146*
Litwa i Białorus	304	12,52	42	8	5.900	6,030	165	1,770	702	6.767	450	733	2,060	38	1,770
					471	*529*	*13*	*141*	*56*	*540*	*36*	*59*	*165*	*3*	*141*
Ruś	165	12,146	75	20	840	9,500	219	1.520	402	—	9,535	545		231	1,520
					69	*781*	*18*	*125*	*33*	—	*769*	*44*		*19*	*125*
Dzielnica rosyjska	**596**	**36.796**	**63**	**20**	**13.970**	**16.615**	**1.026**	**5.060**	**9.879**	**6 791**	**10 093**	**1.528**	**2,376**	**944**	**5.060**
					382	*448*	*29*	*137*	*268*	*184*	*274*	*41*	*65*	*25*	*137*
Poznańskie	29	2,100	72	11	1,422		654	27	1,291					807	—
					677		*310*	*13*	*615*			—		*384*	—
Prusy Zachodnie	26	1,704	67	9	883		807	14	605	—	—	—		1,098	—
					518		*473*	*8*	*355*	—	—	—		*644*	—
Rej. olsztyńska	12	344	45	2	154	—	387	3	288	—	—	—		274	
					283		*711*	*6*	*493*					*505*	
Rej. opolska	13	2,208	167	18	2,000		189	18	1,258	—	—	—	—	884	
					906		*85*	*8*	*569*	—	—	—	—	*400*	—
Dzielnica pruska	**80**	**6.356**	**82**	**10**	**4.459**		**2,034**	**62**	**3.422**					**3 063**	—
					678	—	*312*	*10*	*524*			—		*467*	—
Galicya	78	8,026	102	10	3,732	3,380	40	872	4,673		3,208	—	—	90	—
					465	*421*	*5*	*109*	*586*	—	*402*	—	—	*11*	
Śląsk cieszyński	2	435	199	18	329	1	93	11	234			—		77	
					756	*2*	*215*	*26*	*549*	—	—	—	—	*180*	
Dziel. austryacka	**80**	**8.461**	**108**	**10**	**4,061**	**3 381**	**133**	**883**	**4,970**		**3,208**			**167**	
					480	*400*	*16*	*104*	*580*		*379*		—	*20*	—
Ziemie Polski	**756**	**51.813**	**69**	**17**	**22.438**	**19.996**	**3.192**	**6.005**	**18,211**	**6.791**	**13,301**	**1.528**	**2.376**	**4 171**	**5.060**
					433	*386*	*63*	*116*	*352*	*132*	*256*	*30*	*46*	*80*	*98*

2. Państwa Europy. Przegląd obszaru i zaludnienia (1910).

Obszar	w 1000 km²	Zaludnienie	w milionach	Gęstość zaludnienia	na km²
Rosya europ.	4816	Rosya europ.	119	Belgia	252
Ziemie Polski	*756*	Niemcy	65	Holandya	171
Austro-Węgry	676	*Ziemie Polski*	*52*	Wka Brytania	144
Niemcy	541	Austro-Węgry	51	Włochy	121
Francya	536	Wka Brytania	45	Niemcy	120
Hiszpania	505	Francya	40	Szwajcarya	91
Szwecya	410	Włochy	35	Austro-Węgry	76
Wka Brytania	318	Hiszpania	20	Francya	74
Norwegia	310	Belgia	8	Dania	71
Włochy	287	Rumunia	8 (7)	*Ziemie Polski*	*69*
Rumunia	140 (130)	Holandya	6	Turcya	67
Grecya	120 (65)	Portugalia	6	Portugalia	65
Bułgarya	114 (96	Szwecya	5·5	Rumunia	54
Portugalia	92	Bułgarya	5 (8)	Serbia	53
Serbia	87 (48)	Grecya	5 (8)	Bułgarya	42
Szwajcarya	41	Serbia	4·5 (3)	Grecya	40
Dania	39	Szwajcarya	4	Hiszpania	39
Holandya	34	Dania	3	Rosya europ.	25
Belgia	29	Norwegia	2	Szwecya	13
Turcya europ.	28 (177)	Turcya	2 (8)	Norwegia	8

3. Dzielnice polskie

w stosunku do obszaru i ludności państw rozbiorowych i całej Polski

Kraj / Dzielnica	wynosi ‰ obszaru		wynosi ‰ zaludnienia		wynosi ‰ obszaru	wynosi ‰ zaludnienia
Król. Polskie	26	*Rosyi europ. 4,816.000 km²*	94	*Rosyi europ. 119 miliony*	168	237
Litwa i Białoruś	61		95		402	242
Ruś	33		93		218	235
Dziel. rosyjska	**120**		**282**		**788**	**714**
Poznańskie	83	*Prus 350.000 km²*	52	*Prus 40 miliony*	39	40
Prusy zach.	73		42		34	32
Rej. olsztyńska	34		13		16	10
Rej. opolska	38		55		17	43
Dziel. pruska	**228**		**162**		**106**	**125**
Galicya	262	*Austryi 300.000 km²*	281	*Austryi 29 mil.*	103	153
Śląsk ciesz.	7		15		3	8
Dziel austr.	**269**		**296**		**106**	**161**

Źródła do tabl. 1, 2, 3: patrz dalsze tablice ludnościowe.

Wszystkie dane odnoszą się do r. 1910, z wyjątkiem państw bałkańskich, dla których podano dane po II. wojnie bałkańskiej 1913, a w nawiasie z r. 1910. Rosya europ. = 50 guberni bez Królestwa Polskiego i Finlandyi.

4. Ziemie Polski. Rozwój ludności (1860–1910).

	Zaludnienie w tysiącach wynosiło						Na 100 ludności z początkiem okresu przypada z końcem okresu:					
	1860	1870	1880	1890	1900	1910	1860–1870	1870–1880	1880–1890	1890–1900	1900–1910	1860–1910
Król. Polskie	4,840	6,080	7,105	8,260	10,000	12,139	126	117	118	121	121	251
Litwa i Białoruś	5.380*	6,180	7,390*	9,080*	10,600	12,520	115	120	119	117	118	232
Ruś	5,250*	5,810	6,510*	8,510*	10,120	12,146	111	112	131	119	120	231
Poznańskie	1.480	1,580	1,700	1,753	1,886	2,100	107	108	103	107	111	152
Prusy Zachodn.	1,185	1,310	1,406	1,434	1,561	1,704	111	107	102	109	109	144
Rej. opolska	1,135	1,310	1,441	1,578	1,868	2,208	115	110	109	119	118	195
Rej. olsztyńska	390*	478*	506*	516*	520*	544	123	106	102	101	105	139
Galicya	4.836	5,492	5,959	6,608	7.316	8,026	114	108	111	111	110	166
Śląsk cieszyńs.	198	235	269	300	369	435	119	114	111	123	118	239
Ziemie Polski	**24 694**	**28.470**	**32,286**	**38.039**	**44 240**	**51.813**	**115**	**113**	**118**	**116**	**117**	**210**
Rosya	75,867	86,292	99,766	120,795	135,672	163.778	114	116	121	112	121	216
Prusy	23,110*	24,500*	27,279	29,955	34,472	40,165	106	111	110	115	116	174
Austrya	18,680*	20,410*	21,982	23,708	25,922	28.325	109	108	108	109	109	152

* Cyfry uzyskane drogą interpolacyi.

Źródła: *Statystyka Polski.* 1915. *Jeżeg. Rosii* 1912. *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1913. *Österr. Stat. Handbuch.* 1913. *Stat. Jb. f. d. deutsche Reich* 1915. *Gothaischer Hofkalender* 1862, 1863, 1864.

5. Państwa Europy.

Rozwój ludności (1860–1910).

St. Zjedn. Am. Płn.	292*
Król. Polskie	*251*
Litwa i Białoruś	*232*
Ruś	*231*
Rosya eur. i azyat.	216
Ziemie Polski	*210*
Holandya	176
Prusy	174
Niemcy	172
Dzieln. austryacka	*168*
Szwajcarya	162
Belgia	157
Dzieln. pruska	*157*
Wka Brytania	155
Austrya	152
Portugalia	152
Szwecya	143
Włochy	139
Hiszpania	131
Francya	110

6. Ziemie Polski. Wiek mieszkańców.

		Król. Polskie	Litwa i Białoruś	Ruś	Dzieln. pruska	Dzieln. austr.	Rosya	Prusy	Austrya	Polacy w Austryi	Rusini w Austryi	Niemcy w Austryi
Na 100 ludności było w wieku	do 6 lat	205	207	204	168	204	196	148	169	*198*	*196*	*140*
	7—18	264	274	282	291	284	267	250	253	*279*	*284*	*242*
	19—24	114	107	112	102	92	108	112	104	*104*	*100*	*103*
	25—50	300	287	292	287	297	300	339	320	*294*	*300*	*342*
	51—70	98	101	93	123	106	105	124	129	*107*	*107*	*143*
	nad 70 lat	19	24	17	29	17	24	27	25	*18*	*13*	*30*

Cyfry uzyskane drogą interpolacyi.

Źródła: Podług materyału spisowego z r. 1910; dla dzielnic rosyjskich i Rosyi z r. 1897. *Jeżeg. Rosii* 1912. *Österr. Stat. Hbd.* 1914. *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1914.

7. Ziemie Polski. Ludność miejska (1910).

Kraje / Dzielnice	Liczba miejscowości z ludnością: 10.000–25.000	25.000–100.000	nad 100.000	Zaludnienie (tysiące): 10.000–25.000	25.000–100.000	nad 100.000	Na 100 ludności mieszka w miastach z ludnością ponad: 10.000	25.000	100.000
Królestwo Polskie	31	25	2	2,867	2,422	1,288	*23*	*19*	*10*
Litwa i Białoruś	15	9	1	1,279	1,031	513	*10*	*8*	*4*
Ruś	32	18	1	1,775	1,246	506	*14*	*10*	*4*
Dzielnica rosyjska	**78**	**52**	**7**	**5.921**	**4.699**	**2.307**	***16***	***12***	***6***
Poznańskie	4	4	1	349	292	157	*17*	*14*	*7*
Prusy Zachodnie	9	3	1	429	315	170	*25*	*18*	*10*
Rej. olsztyńska	2	1	—	60	33	-	*11*	*6*	—
Rej. opolska	22	9	—	778	439	-	*35*	*20*	—
Dzielnica pruska	**37**	**17**	**2**	**1 616**	**1 079**	**327**	***25***	***16***	***5***
Galicya	19	17	2	1,018	703	358	*13*	*9*	*4*
Śląsk cieszyński	4			80			*18*	—	—
Dzielnica austryacka	**23**	**17**	**2**	**1.098**	**703**	**358**	***13***	***8***	***4***
Ziemie Polski	**133**	**86**	**11**	**8,635**	**6,481**	**2,992**	***17***	***12***	***6***

Podług materyału *Atlasu Polski.*

8. Ziemie Polski. Wzrost miast wielkich (1860—1910).

Miasta	Zaludnienie w tysiącach: 1860	1870	1880	1890	1900	1910	*Przyrost 1860—1910 %*
Warszawa	175*	258*	345*	443	730*	790	*451*
Łódź	28*	40*	72*	125	325*	410	*1466*
Wilno	50*	60	88*	125*	165*	200*	*400*
Dyneburg	25*	29	57*	70*	77*	108*	*432*
Mińsk	25*	36	48*	70*	95*	105	*420*
Witebsk	24*	31	45*	60*	80*	100*	*417*

Miasta	Zaludnienie w tysiącach: 1860	1870	1880	1890	1900	1910	*Przyrost 1860—1910 %*
Kijów	50*	80	132*	195	275*	485*	*970*
Gdańsk	83	90	109	120	141	170	*205*
Poznań	51	56	66	70	117	157	*308*
Lwów	72*	90*	110	128	160	207	*288*
Kraków	41*	52*	66	75	91	154	*367*

Źródła: Statystyka Polski, 1915.

* Cyfry uzyskane drogą interpolacyi.

9. *Emigracya.*

Śred. rocz. wyemigrowało

	Polaków: Rosyi	Austryi	Prus*	Mieszkańców: Rosyi	Austryi	Prus
	t y s i ą c e					
1901—05	35	34	6	132	93	17
1906—10	52	45	4	188	129	15
1911	40	27	2	159	82	12
1912	51	31	2	—	86	10
1913	112	55	4	—	137	13

* Poznańskie, Prusy Zach., Prusy Wsch. i Śląsk.

Przybyło do Stanów Zjedn.

	1909	1910	1911	1912	1913
	t y s i ą c e				
Polacy	78	128	71	85	174
Rusini	16	28	18	22	37
Żydzi	58	84	91	81	101

Na 1000 imigrantów było:

	niżej 14 lat	14—45	wyżej 45 lat
Polaków	87	890	23
Rusinów	50	924	26
Żydów	248	683	69

Powrót Polaków ze St. Zjedn.

1912 : 38 1913 : 24 tysiące

Emigracya sezon. do Niemiec

od 1. X do 30. IX.	1909/10	1910/12	1911/12	1912/13	1913/14
Polacy z Kró. Pol.	240	253	282	283	292
Polacy z Galicyi	85	78	76	75	74
Rusini z Galic.	82	83	78	91	114

Źródła: Stat. Polski 1915. *Jezeg. Rosii* 1912. *St. Jb. f. preuss. St.* 1913. *Ann. Rep. of immigr.* 1913. *Englisch.* Österr. Auswanderungsstatistik. *Statist. Monatschr.* 1913.

10. Ziemie Polski. Ruch ludności (1876—1910).

Rok	Król. Polskie	Litwa i Białoruś	Ruś	Galicya	Poznańskie i Prusy Zachod.	Ziemie Polski
			na 1000 mieszkańców			
			Urodzenia			
1876	41	44	48	45	46	45
80	41	43	50	43	45	44
85	40	43	52	43	44	44
90	41	43	49	44	44	44
95	41	42	46	45	43	43
1900	39	39	44	44	42	42
05	38	36	40	41	39	39
10	34	33	39	39	37	36
			Skony			
1876	28	29	33	34	30	31
80	27	28	33	35	29	30
85	26	27	34	34	28	30
90	26	27	33	32	26	29
95	25	25	29	32	25	27
1900	25	25	26	28	24	26
05	22	25	28	28	22	25
10	19	21	28	24	18	22
			Przyrost naturalny			
1876	13	15	15	11	16	14
80	14	15	17	8	16	14
85	14	16	18	9	16	14
90	15	16	16	8	18	15
95	16	17	17	13	18	16
1900	15	14	18	16	18	16
05	16	11	12	13	17	15
10	15	12	11	15	19	14

Źródła: Stat. Polski 915 i *Osterr. Stat. Hdb.* 1913.
Cyfry przeważnie interpolowane.

11. Państwa Europy. Ruch ludności (1910).

Śluby		Urodzenia		Skony		Przyrost naturalny	
		Na 1000 mieszkańców					
Bułgarya	10	Rosya	45	Rosya	28	Bułgarya	18
Serbia	10	Bułgarya	41	Węgry	27	Rosya	17
Rumunia	9	Rumunia	40	Rumunia	26	*Polska*	*16*
Węgry	9	Serbia	39	Hiszpania	25	Serbia	16
Austrya	8	*Polska*	*38*	Austrya	24	Holandya	15
Belgia	8	Węgry	38	Bułgarya	23	Dania	14
Francya	8	Austrya	35	Serbia	23	Niemcy	14
Hiszpania	8	Hiszpania	34	*Polska*	*22*	Rumunia	14
Niemcy	8	Niemcy	33	Włochy	22	Norwegia	13
Polska	*8*	Włochy	33	Francya	20	Anglia	11
Rosya	8	Holandya	31	Niemcy	19	Austrya	11
Włochy	8	Dania	29	Anglia	16	Szwajcarya	11
Anglia	7	Anglia	27	Belgia	16	Szwecya	11
Dania	7	Norwegia	27	Holandya	16	Węgry	11
Holandya	7	Szwajcarya	27	Szwajcarya	16	Włochy	11
Szwajcarya	7	Belgia	26	Dania	15	Belgia	10
Norwegia	6	Szwecya	26	Szwecya	15	Hiszpania	9
Szwecya	6	Francya	21	Norwegia	14	Francya	1

12. *Ruch ludności z uwzględnieniem wyznań i narodowości.*

Kraj	Na 1000 mieszkańców								
	Urodzenia			Skony			Przyrost natur.		
	rzym. kat.	gr. kat. wzgl. prawosł.	Żydzi	rzym. kat.	gr. kat. wzgl. prawosł.	Żydzi	rzym. kat.	gr. kat. wzgl. prawosł.	Żydzi
Król. Polskie (1908)	39	34	27	22	20	14	17	14	13
Galicya (1907)	39	47	36	23	30	17	16	17	19
	Polacy	Niemcy		Polacy	Niemcy		Polacy	Niemcy	
Poznańskie (1910)	40	30		20	18		20	12	

Źródła: Rocz. Stat. Król. Polsk. 1914. *Podr. Stat. Gal.* IX *Zeitschr. d. preuss. stat. Landesamtes* 1912.

13. Dzielnica pruska. Płodność Polek i Niemek (1910).

		Spis obejmuje kobiety w tysiącach	Na 1000 zamężnych urodziło dzieci														Przeciętnie urodziły dzieci
			0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 i więcej	
W ogóle	Polki	555	52	73	84	91	98	101	**103**	92	83	62	55	50	36	20	**5·25**
	Niemki	560	78	113	**128**	120	111	100	80	70	56	50	40	34	20	—	**4·08**
W miastach	Polki	116	79	92	103	105	**106**	102	92	81	63	54	46	37	30	10	**4·67**
	Niemki	254	104	136	**148**	130	111	90	73	56	45	37	33	30	10	—	**3·53**
Na wsi	Polki	439	45	69	79	87	97	101	**105**	97	86	66	58	44	36	30	**5·42**
	Niemki	306	56	95	111	**112**	111	101	92	85	62	47	40	33	30	25	**4·61**

Źródła: *Stat. Jb. f. d. preuss. St.* 1913.

Część liczb otrzymano graficzną interpolacyą.

14. Ziemie Polski i emigracya. Ogólna liczba Polaków (1910).

Dzielnice (Prowincye) Krainy, Powiaty	Liczba Polaków w tysiącach	
	Spis urzędowy	Oszacowanie
Królestwo Polskie	8,775	(8,775)
Litwa, Białoruś i Ruś	1,104	2,276 do 3,550 [1]
Powiaty Grobin i Rukszta w Kurlandyi	16	30 [2]
Dzielnica rosyjska	**9,895**	**11,081** do **12,548** [3]
Poznańskie	1,294	1,405 [3]
Prusy Zachodnie	605	697 [3]
Rej olsztyńska	268	370 [3]
Rej opolska	1,258	1,550 [3]
Pow. Namysłów i Sycow w rej. Wrocławskiej i pow. Olecko w Gąbińskiej	43	62 [3]
Dzielnica pruska	**3,468**	**4,084**
Galicya	4,673	4,709 [6]

Dzielnice (Prowincye) Krainy, Powiaty)	Liczba Polaków w tysiącach	
	Spis urzędowy	Oszacowanie
Śląsk cieszyński	234	(234)
Bukowina	36	(36)
Węgry i Bośnia	11	163 [7]
Dzielnica austryacka	**4,983**	**5,143**
Cały obszar historyczno-etnograficzny	**18,317**	**20,306** do **21,773**
Wnętrze Rosyi	339	380 [4]
Westfalia i Nadrenia	304	359 [3]
Wnętrze Niemiec	288	340 [3]
Wnętrze Austryi	25	(25) [4]
Inne kraje	2,000	2,000 [5]
Razem	**21,273**	**23,411** do **24,921**

Przyjmując okrągło 21 milionów Polaków w obszarze historycznym, a 24 milionów w ogóle w r. 1910 i uwzględniając przyrost ludności (16‰ rocznie) było Polaków w r. ***1914*** w obszarze zwartym ***22,430.000*** a w ogóle ***25,630.000***.

[1] Maliszewski: Polskość i Polacy na Litwie i Rusi. 1915, wzgl. przyjęto proporcyonalność liczby Polaków do liczby ziemskich wyborców polskich nie zła[illegible] pochodzenia. [2] Gorodi Rossii 1904 liczą w samej Libawie 16.000 Polaków. [3] Wnioskowanie oparte na statystyce szkół ludowych. [4] Thugutt: Polska i Polacy 1915. [5] W samych St. Zjedn. 1,708 wedł. spisu z r. 1910. [6] Z obywatelami Rzeszy niemieckiej i Rosyi zamieszkałymi w Galicyi. [7] Kołodziejczyk: Ludność polska na górnych Węgrzech, 1910.

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1911 tysiące	Ludność: Gęstość 1911 na km²	Ludność: Śr. rocz. przyrost (1897—1911) na 1000	Na 100 mieszkańców (1913): wyznanie: rzym. kat	wyznanie: prawosł.	wyznanie: ewang.	wyznanie: izrael	narodowość: polska	narodowość: ruska, rosyjska	narodowość: niem.	narodowość: żyd.
Król. Polskie	**126.956**	**12,467**	**98**	**22**	**76**	**4**	**5**	**15**	**72**	**5**	**5**	**15**
Kalisz	**11.346**	**1,184**	**104**	**29**	**82**	—	**8**	**9**	**83**		**8**	**9**
Kalisz	1.430	182	127	34	74	2	11	13	78	2	8	12
Koło	1.270	131	103	26	79	—	12	9	79		12	9
Konin	1.117	116	104	27	84	—	10	6	84	—	10	6
Łęczyca	1.316	151	115	36	80	—	7	13	81		7	12
Sieradz	1.541	181	118	33	82	—	7	11	79		10	11
Słupca	1.190	111	94	24	80	—	15	5	80		15	5
Turek	1.369	125	91	31	88	—	7	5	88	—	7	5
Wieluń	2,113	187	89	22	90	—	1	9	90	—		9
Kielce	**10.093**	**973**	**96**	**20**	**88**	—	—	**11**	**88**	—	—	**11**
Jędrzejów	1.270	100	78	19	91	—	—	9	91	—	—	9
Kielce	1.907	180	94	18	84	1	1	14	84	1	1	14
Miechów	1.370	146	106	20	96	—	—	4	96	—		4
Olkusz	1.407	149	106	23	90		—	10	90			10
Pińczów	1.154	136	123	19	87	1		12	87			12
Stopnica	1.599	164	103	18	85	—	1	14	86	—		13
Włoszczowa	1.386	98	71	23	87	1	1	11	87	—	1	11
Lublin	**16.829**	**1,556**	**92**	**24**	**66**	**17**	**3**	**14**	**65**	**18**	**3**	**14**
Biłgoraj	1.708	126	74	22	62	28	—	10	64	26	—	10
Chełm	2.123	188	88	26	37	34	15	13	35	37	15	13
Hrubieszów	1.468	147	100	32	32	51	1	17	26	56	1	17
Janów	1.964	148	75	25	88	1	—	10	88	1	—	10
Krasnystaw	1.512	134	90	24	81	7	1	11	84	5	—	11
Lubartów	1.365	120	88	28	83	2	4	11	83	2	4	11
Lublin	1.323	219	120	28	73	3	2	22	73	3	2	22

16. *Wzrost popisowych.*

	1874—89 cm	1890—98 cm	Różnica cm
Kalisz	164·5	164·7	+0·2
Kielce	164·1	164·3	+0·2
Lublin	164·6	166·2	+1·6
Łomża	164·3	165·1	+0·8
Piotrków	164·3	165·5	+1·2
Płock	165·0	165·8	+0·8
Radom	164·0	165·1	+1·1
Siedlce	165·9	166·5	+0·6
Suwałki	166·1	167·4	+1·3
Warszawa	165·5	166·1	+0·6
Król. Polskie	**164·8**	**165·6**	**+0·8**

Źródło: Czekanowski Bilans społeczno-antropologiczny. *Księga Pamiątkowa Orzechowicza* I, 1916.

17. *Wyznanie a narodowość.*

Uważało się (1897) za Polaków

na 1000 wyznawców	rz. kat.	945
	prawosł.	56
	ewang.	77
	żydów	35

18. *Maryawici.*

Maryawitów było (1913) 73 tys. (0·6%), a to w pow. Łódź 36, Brzeziny 8, Warszawa, Mińsk Mazow. i Węgrow po 4, a Błonie, Łęczyca, Będzin i Siedlce po 2 tys. W tabl. 15. są wliczeni Maryawici do wyznania rz. kat.

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1911 tysiące	Gęstość 1911 na km²	Śr. rocz. przyrost (1897–1911) na 1000	Na 100 mieszkańców (1913): wyznanie: rzym. kat.	prawosł.	ewang.	wyznanie: izrael	narodowość: polska	ruska, rosyjska	niem.	żyd.
Puławy	1.699	193	114	23	80	1	—	19	80	1	—	19
Tomaszów	1.380	126	91	20	47	41	—	12	40	48	—	12
Zamość	1.787	153	86	14	77	10	—	13	77	8	—	13
Łomża	**10 545**	**688**	**65**	**14**	**81**	**1**	**1**	**16**	**81**	**1**	**1**	**16**
Kolno	1.529	88	57	13	87	—	1	12	87	1	—	12
Łomża	1.809	138	76	13	79	2	1	19	79	2	—	19
Maków	1.153	75	65	14	81	—	1	17	82	1	—	17
Wys. Mazowieckie	1.419	88	62	16	81	2	—	17	81	2	—	17
Ostrołęka	1.620	103	63	11	85	1	—	14	85	1	—	14
Ostrów	1.565	118	75	14	78	1	3	18	78	3	1	18
Szczuczyn	1.450	79	54	14	80	1	1	17	81	1	—	17
Piotrków	**12.248**	**1,981**	**162**	**29**	**70**	**1**	**13**	**16**	**69**	**1**	**14**	**16**
Będzin	1.367	369	270	36	79	1	4	16	79	1	3	16
Brzeziny	1.117	146	132	33	62	1	18	19	62	1	18	19
Częstochowa	1.924	230	119	32	83	1	1	15	83	1	1	15
Łask	1.408	168	120	31	72	—	15	12	72	—	16	12
Łódź	934	598	636	28	53	1	25	21	49	1	31	20
Piotrków	2.087	199	95	21	76	1	9	13	77	1	9	12
Radomsk	2.119	174	65	24	88	—	3	9	88	—	3	9
Rawa	1.298	97	75	28	85	—	4	11	85	—	4	11
Płock	**9.431**	**740**	**78**	**24**	**82**	**—**	**7**	**10**	**83**	**—**	**7**	**10**
Ciechanów	1.229	98	80	26	89	—	3	8	89	—	3	8
Lipno	1.672	115	69	21	73	1	20	6	73	1	20	6
Mława	1.488	122	82	27	88	—	2	10	89	1	1	9
Płock	1.321	133	101	24	77	—	6	16	77	1	6	16

19. *Rosyanie, Rusini i Białorusini.*

Spis w r. 1913 nie wyróżnił Białorusinów i Rusinów od Rosyan.

Według spisu 1897 r. było w Król. Polskiem Rosyan 2·9, Rusinów 3·6, Białorusinów 0·3%.

Rusini

w szczególności (1897) w powiatach:

gub. Lublin	Biłgoraj	21%
	Chełm	32
	Hrubieszów	60
	Krasnystaw	6
	Tomaszów	49
	Zamość	8
Siedlce	Biała	38
	Konstantynów	31
	Radzyń	4
	Włodawa	56

Białorusini

(1897 w powiecie Augustów 32%.

20. *Litwini.*

W Król. Polskiem było 1913. Litwinów 2·6%, w gub. Suwalskiej 53%, a to.

pow. Kalwarya	76%
» Marcyampol	79
» Sejny	60
» Suwałki	8
» Władysławow	83
» Wołkowyszki	68

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1913 tysiące	Gęstość 1913 na km²	Śr. rocz. przyrost 1897—1913 na 1000	Na 100 mieszkańców (1913) wyznanie: rzym. kat.	prawosł.	ewang.	izrael.	narodowość: polska	niemiecka, rosyjska	niem.	żyd.
Przasnysz	1.397	85	61	20	88	—	—	12	88	—	—	12
Rypin	1.236	96	77	26	81	—	13	6	81	—	13	6
Sierpc	1.088	91	83	23	84	1	3	12	84	1	3	12
Radom	**12 351**	**1,112**	**90**	**26**	**84**	**1**	**1**	**14**	**84**	**1**	**1**	**14**
Iłża	1.803	149	82	25	88	1	1	10	88	1	1	10
Końskie	1.894	158	84	24	83	1	—	17	83	1	—	17
Kozienice	1.883	145	77	22	85	—	3	12	85	—	3	12
Opatów	1.699	179	105	29	84	—	—	15	84	—	—	15
Opoczno	1.852	138	75	27	87	—	2	11	87	—	2	11
Radom	2.026	204	101	28	83	1	1	14	83	1	1	14
Sandomierz	1.194	139	116	27	81	1	—	18	81	1	—	18
Siedlce	**14.317**	**1.003**	**70**	**21**	**51**	**11**	**2**	**17**	**62**	**19**	**2**	**17**
Biała	1.492	97	65	19	43	32	—	25	18	58	—	27
Garwolin	1.821	160	88	23	86	—	2	12	86	—	2	12
Konstantynów	1.437	85	59	28	73	12	—	14	32	52	1	14
Łuków	1.885	133	70	21	85	1	1	13	85	1	1	13
Radzyń	1.604	109	68	17	75	4	2	18	65	16	1	18
Siedlce	1.287	106	82	19	75	2	1	22	75	3	1	22
Sokołów	1.290	88	68	21	82	3	—	14	81	4	—	14
Węgrów	1.338	100	75	27	84	—	3	13	83	1	3	13
Włodawa	2.163	125	58	27	32	42	5	21	22	53	5	21
Suwałki	**12.318**	**681**	**55**	**11**	**80**	**2**	**6**	**11**	**24**	**6**	**6**	**11**
Augustów	2.024	95	47	25	83	3	1	12	56	32	—	12
Kalwarya	1.329	89	67	19	85	1	3	10	10	—	3	10

21. ***Zmiany wyznania w gub. Chełmskiej.***

Na 100 ludności rz.-kat. i prawosł. łącznie, było rz. katolików

w powiatach:	1905	1909
Tomaszów (L)	50	50
Biłgoraj (L)	61	62
Hrubieszów (L)	22	35
Chełm* (S)	44	48
Zamość (S)	73	84
Włodawa (S)	23	42
Biała (S)	22	53
Radzyń (S)	31	86
Konstantynów (S)	30	81

(L) oznacza gub. lubelską, (S) gub. siedlecką.

* Pow. chełmski z cząstką pow. krasnostawskiego i lubartowskiego.

Powiaty zestawione w kierunku od Pd. ku Pn., od kordonu austryackiego ku wnętrzu Król. Polskiego

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1911 tysiące	Ludność: Gęstość 1911 na km²	Ludność: Śr. rocz. przyrost (1897—1911) na 1000	Na 100 mieszkańców (1913): wyznanie: rzym. kat.	wyznanie: praw.	wyznanie: ewang.	wyznanie: izraer.	narodowość: polska	narodowość: ruska, rosyjska	narodowość: niem.	narodowość: żyd.
Marjampol	2.178	126	58	7	81		5	13	3	—	5	13
Sejny	2.270	93	41	10	82	4	1	12	22	4	1	12
Suwałki	1.473	105	73	9	76	5	7	12	70	5	6	12
Władysławów	1.774	83	47	17	83		9	9			9	9
Wołkowyszki	1.270	87	68	9	71	2	17	10	4	2	16	10
Warszawa	**17.478**	**2,548**	**146**	**23**	**73**	**2**	**5**	**20**	**74**	**2**	**4**	**20**
Błonie	1.079	141	131	25	83		8	9	83	—	7	9
Gostynin	1.199	106	90	21	77	1	14	8	79		13	8
Grójec	1.669	129	77	13	83		3	14	83	--	3	14
Kutno	915	105	114	23	84	1	3	13	84	--	3	13
Łowicz	1.206	110	91	25	88		3	9	88		3	9
Nieszawa	1.280	112	88	36	83	1	11	5	83	1	11	5
Nowomiińsk	1.366	120	88	19	81	—	1	18	81	1	—	18
Płońsk	1.434	120	84	26	82	1	2	14	83	1	2	14
Pułtusk	1.527	124	82	15	82	1	2	15	82	1	2	15
Radymin	1.179	81	68	20	87	1	3	9	87	1	3	9
Skierniewice	762	74	97	30	90	-	3	7	89	1	3	7
Sochaczew	1.061	83	79	20	84	—	7	9	84	—	7	9
Warszawa	1.499	1111	741	24	61	3	4	31	62	3	3	31
Włocławek	1.302	131	100	25	74	1	10	15	75	1	10	14

22. ***Zmiany stanu posiadania narodowego.***

Na 100 mieszkańców w okresie 1897—1913 liczba wzrosła (+), zmalała (−)

gubernii	rz. kat.	żyd.
Kalisz	−0·7	+0·6
Kielce	+0·5	+0·2
Lublin	+3·2	+1·3
Łomża	+3·9	+0·7
Piotrków	−2·7	+0·4
Płock	+1·3	+1·1
Radom	+0·8	+0·1
Siedlce	+10·5	+0·9
Suwalki	+4·2	+1·2
Warszawa	+1·7	+2·1
Król. Polskie	+1·7	+1·0

Źródła: ***Jeżeg. Rossii*** 1912. ***Stat. Polski*** 1915.

Źródła dla tabl. 15—21: ***Jeżegodnik Rossii*** za 1911. Ptbg 1912. ***Rocznik stat. Król. Polskiego*** I, II. 1914, 1915. Materyał rządowego ***Warsz. Komit. stat.*** opublikowany przez ***Statystykę Polski***. Kraków 1915. Materyał ***Atlasu Polski*** (Powierzchnia powiatów, gęstość i przyrost ludności, gub. Chełmska).

Miejscowości (Powiat)	Ludność Suma 1911 tysiące	Śr. rocz. przyrost (1897—1909) na 1000	Na 100 mieszk. (1909) wyznanie rzym. kat.	praw.	ewang.	izrael.
Bałuty (Łódź)	96 b	717	—	—	—	—
Będzin	50	96	49	1	1	48
Brudno (Warszawa)	51 b	—	78	4	7	11
Częstochowa	74	45	65	2	1	32
Czyste (Warszawa)	71 b		72	7	3	18
Dąbrowa (Będzin)	45	—	79	—	4	17
Kalisz	51	96	45	11	12	31
Kielce	32	29	58	4	1	36
Kromołów (Będzin)	29 b	—	78		1	20
Lublin	64	20	41	6	2	51
Łomża	28	4	45	9	1	44
Łódź	416 a	21	49	2	26	22
Mokotów (Warszawa)	28 b		75	1	4	19
Olkusko — Siewierska gm. (Będzin)	25 b	—	83	2	2	12
Pabianice (Łask)	39	33	65	1	15	19
Piotrków	39	20	52	8	4	37
Płock	31	11	54	4	3	39
Radogoszcz (Łódź)	59 b		40	2	37	21
Radom	49 a	51	51	6	1	42
Sosnowiec (Będzin)	90	102	72	2	9	16
Suwałki	25	6	36	6	2	55
Tomaszów rawski (Brzeziny)	28	25	32	1	30	37
Warszawa	872 a	26	56	4	2	37
Włocławek	35	37	67	1	11	20
Zawiercie (Będzin)	28	—	—	—	—	—
Żyrardów (Błonie)	40	—	72	2	16	10

Liczbę zaludnienia miast w r. 1911 otrzymano głównie przez interpolacyę ze spisów 1897, 1904 i 1909.
Urzędowe cyfry z r. 1911 oznaczono a, a z r. 1909 b.

Źródła: Rocz. stat. Król. Polskiego II 1915 *Goroda Rossii* 1904 *Statesm. Yearbook* 1914

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1911 tysiące	Ludność: Gęstość 1911 na km²	Ludność: Sr. rocz. przyrost (1897–1911) na 1000	Na 100 mieszkańców (1909): Polacy	Białorusini rz. kat	Rosyanie i inni prawosł	Żydzi	Własn. ziemska: Polaków %	Białorus. rz. kat. %	Na 100 wyborców do ziemstw (1909): w ogóle: Polaków	w ogóle: Białorus. rz. kat.	małe własn.: Polaków	małe własn.: Białorus. rz. kat.	chłopskich: Polaków	chłopskich: Białorus. rz. kat
Litwa i Białoruś	**304.356**	**12.709**	**42**	**19**	**6**	**11**	**54**	**14**	**20**	**9**	**39**	**9**	**34**	**10**	**13**	**10**
Grodno	**38.578**	**1,974**	**51**	**16**	**5**	**22**	**55**	**18**	**9**	**21**	**24**	**32**	**26**	**38**	**14**	**28**
Białystok	2.904	251	86	15	18	31	16	24	9	24	17	65	19	46	14	51
Bielsk	3.562	206	58	18	9	30	46	14	4	22	12	53	12	54	12	39
Brześć litewsk.	4 881	262	54	14	2	4	71	22	5	6	16	19	21	72	18	5
Grodno	4.264	244	57	15	4	24	53	20	18	14	54	17	54	24	49	19
Kobrzyń	5.257	228	43	17	1	2	83	14	7	10	18	29	17	34	5	18
Prużany	4 164	173	41	17	—	7	79	13	5	10	26	27	4	31	3	19
Słonim	7.126	289	40	20		14	71	14	9	17	20	39	57	45	2	26
Sokołka	2 607	130	50	12	1	70	17	11	1	62	2	51	3	61	4	55
Wołkowysk	3 813	192	50	21	1	33	53	12	14	28	38	32	31	58	8	57
Kowno	**40 188**	**1.797**	**45**	**12**	**4**	**4**	**5**	**16**	**18**	**7**	**42**	**4**	**34**	**2**	**5**	**3**
Jeziorosy	5.427	239	44	10	3	26	10	13	29	13	52	5	40	3	5	2
Kowno	4.022	277	69	16	8	3	12	25	19	8	40	4	41	2	11	9
Poniewież	6.203	253	41	10	4	—	2	8	15	15	42	10	39	3	2	4
Rosienie	6.475	274	42	12	1	4	1	20	21	4	55	3	47	1	3	1
Szawle	6 910	281	41	15	2		3	18	19	2	42	3	31	2	5	2
Telsze	5.296	213	40	12			1	13	19	2	20	4	8	1	6	7
Wilkomierz	5.355	260	44	10	4		4	13	20	1	38	1	27	1	4	1
Mińsk	**91.212**	**2.869**	**31**	**24**	**4**	**4**	**77**	**14**	**30**	**2**	**47**	**4**	**39**	**6**	**22**	**5**
Bobrujsk	12.199	352	29	27	2	3	77	17	16		30	—	21	-	19	--
Borysow	10.134	319	31	24	7	4	78	10	19	8	46	11	41	14	19	13
Inumen	10.063	321	32	26	5	2	82	10	56	8	48	4	38	7	18	10
Mińsk	5 212	349	67	19	11	13	55	20	40	11	55	13	46	14	23	23

25. *Litwini, Łotysze, Niemcy.*

Na Litwie i Białorusi było (1897):

Litwinów	13%
Łotyszów	4
Niemców	0·3

Litwini:

gub.	**Wilno**	**18%**
pow.	Wilno	21
	Lida	9
	Oszmiana	4
	Święciany	34
	Troki	58
gub.	**Kowno**	**66**
	Kowno	41
	Jeziorosy	50
	Poniewież	72
	Rosienie	76
pow.	Szawle	71
	Telsze	81
	Wilkomierz	72

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1911 tysiące	Ludność: Gęstość 1911 na km²	Ludność: Śr. rocz. przyrost 1897–1911 na 100	Na 100 mieszkańców 1909: Polacy	Białorusini rz. kat.	Posyanie i inni prawosł.	Żydzi	Własn. ziemska: Polaków	Białorus. rz. kat.	Na 100 wyborców do ziemstw 1909: w ogóle: Polaków	Białorus. rz. kat.	małe. własn.: Polaków	Białorus. rz. kat.	chłopskie: Polaków	Białorus. rz. kat.
Mozyrz	16.155	255	16	39	2	—	83	15	28	1	31	2	14		6	1
Nowogródek	5.165	318	62	20	3	8	81	9	33	2	67	1	62	1	43	
Pińsk	11.867	314	26	26	3	—	79	18	32	—	56	—	41		19	1
Rzeczyca	12.618	308	24	28	2		87	10	15		27	—	25		15	1
Słuck	7.799	333	43	20	4	5	78	12	34	4	58	4	53	6	42	2
Mohylew	**47.948**	**2,262**	**47**	**24**	**3**	—	**85**	**12**	**13**	**1**	**47**	**1**	**39**	**6**	**16**	**2**
Bychow	4.673	171	37	27	1	-	90	8	15		33		18	-	13	
Czausy	2.468	122	50	27	2	-	89	8	9	—	31		28		21	—
Czerykòw	4.648	202	43	24	1		91	7	13	—	31		23		11	
Górki	5.370	310	58	25	2	2	82	13	5	2	14	4	13	9	6	17
Homel	2.830	166	58	27	1	-	86	12	9	1	17	2	9	2	5	2
Klimowice	4.223	294	46	25	1	—	90	10	11	2	19		16	—	—	
Mohylów	3.425	207	60	24	5	1	70	24	14	1	36	1	41	1	26	2
Mścisław	2.526	136	54	23	2	—	79	18	13	—	35	—	38	—	10	—
Orsza	5.478	247	45	23	4	—	82	14	16	1	46	—	46	—	37	—
Rohaczew	7.449	296	40	23	4	—	85	11	13	1	31	3	28		2	8
Sienno	4.858	211	43	22	5	2	84	8	26	1	49	1	41	-	22	2
Wilno	**41 907**	**1.957**	**47**	**17**	**15**	**32**	**25**	**14**	**28**	**26**	**54**	**18**	**47**	**25**	**19**	**36**
Dzisna	5.779	249	43	15	2	34	54	9	29	20	57	16	53	20	5	18
Lida	5.605	257	45	18	6	58	22	11	23	37	52	24	51	31	14	45
Oszmiana	6.885	285	41	16	2	52	28	13	22	41	52	25	42	36	16	57
Święciany	5.228	211	40	16	3	39	13	6	19	33	51	18	42	24	10	37
Troki	5.862	244	42	14	22	9	5	11	24	9	58	4	54	4	28	6
Wilejka	6.185	262	41	18	3	34	53	9	27	25	49	24	32	36	16	30
Wilno	6.363	448	72	17	43	13	12	26	49	15	61	11	56	17	39	24

Łotysze:

gub.	**Witebsk**	18%
pow	Witebsk	3
	Dyneburg	40
	Łucyn	65
	Rzeżyca	58
	Wieliż	3
gub.	**Kowno**	2
pow	Jeziorosy	2
	Poniewież	7
	Szawle	5
	Telsze	2

Niemcy:

pow.	Kowno	2%
	Rosienie	4
	Szawle	1
	Telsze	1
	Białystok	4
	Dyneburg	2

24. Litwa i Białoruś. Obszar i zaludnienie.

Gubernie / Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców (1909)				Własn. ziemska		Na 100 wyborców do ziemstw (1909)					
											w ogóle		małej własn.		chłop.	
		Suma 1911	Gęstość 1911	Śr. rocz. przyrost 1897—1911	Polacy	Białorusini rz. kat.	Rosyanie i inni prawosł.	Żydzi	% Polaków	Białorus. rz. kat. %	Polaków	Białorus. rz. kat.	Polaków	Białorus. rz. kat.	Polaków	Białorus. rz. kat.
	km²	tysiące	na km²	na 1000												
Witebsk	**43.983**	**1,851**	**42**	**17**	**3**	**4**	**63**	**12**	**18**	**2**	**29**	**2**	**24**	**1**	**8**	**1**
Dryssa	2.922	119	41	19	2	28	59	10	32	14	51	1	50	—	16	3
Dyneburg	4.393	287	65	12	10	3	28	19	19	2	29	1	22		12	1
Gródek	3.536	141	40	18		-	95	4	7	—	21	-	21	—	1	—
Lepel	3.871	196	50	18	2	5	83	9	34	1	72		68		38	—
Łucyn	5.235	155	30	15	2	7	18	5	15	3	18	2	12	—	4	3
Newel	3.867	137	35	17	1	1	89	9	8	2	11	1	8	—	1	1
Połock	4.766	172	36	15	2	6	80	12	15	4	32	8	37	11	7	16
Rzeżyca	4.076	165	40	15	1	1	29	10	25	3	31	1	22	1	13	—
Siebież	3.623	120	33	22	1	2	94	2	17	—	28	—	22	—	5	1
Wieliż	4.439	132	30	23	—	—	89	8	2	—	6	—	7	—	4	—
Witebsk	3.255	227	42	20	8	1	68	22	15	1	25	1	19	1	9	1

Podano rozmiary własności ziemskiej Polaków i rz. kat. Białorusinów, wyrażone w procentach ogólnej wartości własności ziemskiej, by uwydatnić znaczenie żywiołu polskiego na Litwie i Białorusi. Cyfry spisu ludności ani z r. 1897 ani oszacowania z r. 1909 nie dają o tem wyobrażenia, są też zupełnie niepewne. W pow. Wilno liczono Polaków w r. 1897 20% w 1909 43%. Troki 11, wzgl. 22%, Kowno 23, wzgl. 8%, Białystok 34, wzgl. 18%, Bielsk 35, wzgl. 9% itp. Trudno na tych cyfrach polegać, gdy np. w pow. Nowogródek wykazuje spis ludności 3% Polaków a spis wyborców wykazuje, że Polacy rozporządzają 67% ogółu, a 43% chłopskich wyborców do ziemstw.

26. *Ewangielicy.*

Ewangielików było (1897) na Litwie i Białorusi 1%:

gub.	**Kowno**	**4%**
pow.	Poniewież	9
	Rosienie	8
	Szawle	6
gub.	**Grodno**	**1**
pow.	Białystok	4
gub.	**Witebsk**	**3**
pow	Dyneburg	10
	Łucyn	10

Źródła dla tablic 24—26: Jeżegodnik Rossii na 1911. Ptbg 1912. *Rocznik stat. Król. Polskiego* I. 1914. Pierwaja pierepiś nasielenija Rossii. Wyp. 7. Ptbg 1905. Statist. materiały po 9 zapadnym gub. (Tabl. 1- 6). *Priłoż. 3 po wniesennomu Min. Wnutr. Diel zakonoproj. 20 Janw. 1910* Stołypinowski projekstw Ziemstw). Materyał *Atlasu Polski* (Obszar, gęstość i przyrost ludności, obliczenia własności i wyborców polskich).

27. Litwa i Białoruś. Miejsc nad 25.000 mieszkańców.

Miejscowości / Powiat	Ludność		Na 100 mieszk. (1909 wyznanie			
	Suma 1911	Śr. rocz. przyrost (1897—1909)	rzym. kat.	praw.	ewang.	izrael.
	tysiące	na 1000				
Białystok	86*	25	9	5	4	82
Bobrujsk	41*	11	4	35	1	61
Brześć litewski	57*	18	11	15	1	73
Dyneburg	111*	38	19	29	5	46
Grodno	66	30	20	14	1	64
Homel	58	40	3	40	1	56
Kowno	88*	14	31	19	4	44
Mińsk	107*	12	14	34	—	53
Mohylew	57	22	6	41	—	53
Pińsk	38	26	7	18	—	74
Połock	27	20	8	29	1	61
Wilno	193*	15	35	12	1	51
Witebsk	104*	41	7	39	2	52

Sumy zaludnienia z * są urzędowe, inne są uzyskane przez interpolacyę.

28. Litwa i Białoruś.

Zmiany stanu posiadania narodowego.

Na 100 mieszkańców liczba rzym. kat

wzrosła (+), zmalała (—)

Gubernia	1859 - 1897	1897—1909
Grodno	—7·3	+1·5
Kowno	—6·4	—2·7
Mińsk	—8·0	—1·8
Mohylew	1·6	—0·2
Wilno	9·3	+1·7
Witebsk	6·0	—1·5
Przeciętnie	**—6·4**	**—0·5**

Na 100 mieszkańców liczba żydów

wzrosła (+), zmalała (—)

Gubernia	1859—1897	1897 - 1909
Grodno	+4·0	+0·6
Kowno	+2·9	+2·3
Mińsk	+6·6	1·9
Mohylew	—1·2	+0·0
Wilno	+4·2	+1·0
Witebsk	+3·4	—0·3
Przeciętnie	**+3·4**	**+0·3**

Na 100 mieszkańców liczba prawosławnych

wzrosła (+), zmalała (—)

Gubernia	1859 - 1897	1897 - 1909
Grodno	+2·0	—0·3
Kowno	+2·7	0·2
Mińsk	+0·5	+3·7
Mohylew	+2·5	+0·1
Wilno	+4·8	—2·3
Witebsk	+0·1	+1·5
Przeciętnie	**+2·1**	**+0·4**

Źródła: *Batjuszkow i Rittich*. Atlas narodonasielenija zap. russkawo kraja. Ptbg 1864. *Jeżeg. Rossii* 1912. *Stat. materiały po 9 zap. gub.* 1910.

Źródła: Pierwaja pierepiś nasielenija Rossii. Wyp 6. Ptbg 1905 Goroda Rossii 1904. *Statesm. Yearbook* 1914.

Gubernie / Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców (1909				Własn. ziemska		Na 100 wyborców do ziemstw (1909)					
											w ogóle		małej własn.		chłopskich	
		Suma 1911	Gęstość 1911	Śr. rocz. przyrost 1897–1911	Polacy	Rusini rz. kat.	Rosyanie i inni prawosł.	Żydzi	Polaków	Rusinów rz. kat.	Polaków	Rusinów rz. kat.	Polaków	Rusinów rz. kat.	Polaków	Rusinów rz. kat.
	km²	tysiące	na km²	na 1 000					%	%						
Ruś	**164.710**	**12,337**	**75**	**21**	**4**	**2**	**79**	**13**	**21**	**1**	**35**	**1**	**28**	**1**	**17**	**1**
Kijów	**50.957**	**4.604**	**90**	**21**	**3**		**83**	**13**	**19**	**1**	**24**	**1**	**14**	**1**	**10**	**1**
Berdyczów	3.411	370	108	23	11		65	24	20	4	36	9	27	10	18	9
Czerkasy	3.725	393	100	20			90	9	4	—	7	1	6		2	—
Czehryń	3.274	289	88	20			92	8	5		14		4		4	
Humań	4.296	410	95	20	1	1	84	14	21		34		19		8	
Kaniów	3.259	337	103	18			88	11	14		27	1	12		8	
Kijów	5.654	777	137	31	6		82	10	6	2	7		5	–	5	
Lipowiec	2.892	262	91	17	1		82	16	33		50		27	–	14	
Radomyśl	9.600	417	43	23	3	–	79	15	19		19	—	13		9	–
Skwira	3.722	307	82	16	3		78	19	28		40		18	–	14	
Taraszcza	3.327	300	90	16	1	1	89	10	30		41		23	—	18	
Wasylków	4.132	397	96	18	3	1	85	12	27	—	23		21	–	15	–
Zwinogród	3.465	346	100	18			90	9	14		18	–	9	—	8	–
Podole	**42.017**	**3,812**	**91**	**19**	**2**	**6**	**79**	**12**	**24**	**2**	**46**	**1**	**38**	–	**22**	**1**
Bałta	7.766	509	65	22	1	1	87	11	14	1	20	1	13	–	5	2
Bracław	3.079	305	99	19	2	6	82	10	22	2	39	–	30	–	19	
Hajsyn	3.383	318	94	20	1	1	88	10	29	1	56		38		20	
Jampol	3.618	338	93	16	1	8	80	10	31	4	58	2	46		36	–
Kamieniec podolski	2.884	327	113	16	3	11	72	14	25	3	48	—	38	–	18	–
Latyczow	2.969	231	85	18	2	12	76	10	20	3	47	1	44	2	21	4
Lityn	3.322	266	80	19	4	5	77	13	24	1	53		43	–	25	–
Mohylów	2.746	281	102	17	3	6	76	15	24	1	41	1	38	–	19	1
Olgopol	4.008	363	90	20	1	1	84	14	30		42	2	28	4	16	
Płoskorów	2.691	284	106	18	4	20	62	14	28	10	63		59		46	—
Uszyca	2.840	278	98	17	1	9	78	11	21	4	50		39	–	21	
Winnica	2.931	312	113	18	1	5	78	12	27	2	45	–	40	–	37	–

30. *Zmiany stanu posiadania narodowego.*

Na 100 mieszkańców liczba rzym. kat.

wzrosła (+), zmalała (—)

Gubernia	1859–97	1897–1909
Kijów	–1·5	+0·2
Podole	–3·8	—0·5
Wołyń	–1·3	4·0
Przeciętnie	**—2·2**	**—1·4**

Na 100 mieszkańców liczba prawosławnych

wzrosła (+), zmalała (—)

Gubernia	1859–97	1897–1909
Kijów	+0·4	—1·1
Podole	+2·7	+0·3
Wołyń	—5·5	+3·2
Przeciętnie	**0·8**	**+0·8**

Na 100 mieszkańców liczba żydów

wzrosła (+), zmalała (—)

Gubernia	1859–97	1897–1909
Kijów	+0·2	+0·7
Podole	+0·7	+0·1
Wołyń	+1·2	+0·4
Przeciętnie	**+0·7**	**+0·4**

Źródła: jak tabl. 29

29. Ruś. Obszar i zaludnienie.

Gubernie / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1911 tysiące	Ludność: Gęstość 1911 na km²	Ludność: Śr. rocz. przyrost 1897—1911 na 1000	Na 100 mieszkańców (1909): Polacy	Białorusini rz. kat.	Rosyanie i inni prawosł.	Żydzi	Własn. ziemska: Polaków %	Rusinów rz. kat. %	Na 100 wyborców do ziemstw (1909): w ogóle: Polaków	w ogóle: Rusinów rz. kat.	małej własn.: Polaków	małej własn.: Rusinów rz. kat.	chłopskich: Polaków	chłopskich: Rusinów rz. kat.
Wołyń	**71.736**	**3 920**	**55**	**22**	**7**	**1**	**74**	**14**	**26**	**1**	**37**	—	**34**	—	**22**	
Dubno	3.958	255	64	22	5	—	78	12	22	—	41	—	35	—	14	—
Kowel	7.383	274	37	21	2	—	91	6	17	—	38	—	31	—	29	—
Krzemieniec	3.329	283	85	20	4	2	80	14	18	3	35	—	30	—	14	—
Łuck	7.468	333	45	23	5	—	68	16	19	—	40	—	39	—	17	—
Ostróg	3.066	220	72	22	7	—	79	10	22	—	40	—	38	—	21	—
Owrucz	10.555	283	27	27	1	3	83	10	10	2	24	—	13	1	16	1
Równe	3.609	369	43	25	6	—	66	19	35	—	43	—	42	—	20	—
Stary Konstantynów	2.556	245	96	19	8	2	73	16	31	1	59	1	52	—	26	—
Włodzimierz woł.	7.701	360	75	21	7	1	76	9	26	—	45	1	38	2	22	2
Zasław	3.476	260	75	17	8	1	78	13	46	—	52	—	37	—	31	—
Zwiahel	7.205	459	64	23	12	—	69	17	30	—	44	—	39	—	30	—
Żytomierz	6.430	579	90	24	9	—	67	15	23	1	30	—	32	—	21	—

Źródła: jak tabl. 24.

31. *Niemcy i Ewangielicy.*

Niemców było (1897) na Rusi 2%

gub. Wołyń	6%	powiat	Włodzimierz	6%
powiat Dubno	4	powiat	Zasław	1
Kowel	1		Zwiahel	11
Łuck	12		Żytomierz	11
Ostróg	1			
Owrucz	1			
Równe	9			

Prócz tego powiat Kijów 1, a Radomyśl 2%.

Ewangielików było (1897) na Rusi 2%

w tych samych ilościach i powiatach, w których wykazano Niemców.

Źródło: jak. tabl. 24.

32. Ruś. Miejscowości nad 25.000 mieszkańców.

Miejscowości / Powiat	Ludność: Suma 1911 tysiące	Ludność: Śr. roczny przyrost 1897—1909 na 1000	Na 100 mieszk. 1909 wyznanie: rzym. kat.	praw.	ewang.	izrael.
Bałta	28	14	2	39	—	58
Bar. Mohylów	26	102	12	39	—	49
Berdyczów	78	32	5	16	—	78
Białacerkiew (Wasylków)	67*	8	5	30	—	65
Czerkasy	49	25	1	[illegible]	—	30
Human	42*	83	3	24	—	73
Kamieniec Podolsk.	51	34	17	52	—	51
Kijów	506*	44	11	77	2	9
Kowel	26	37	10	40	—	49
Mohylów	31	31	15	37	—	48
Płoskirów	42	58	21	25	—	53
Równe	39*	41	8	30	—	60
Skwira	29	57	3	50	—	47
Starokonstantynów	32	69	6	38	—	55
Tulczyn (Bracław)	28	—	5	25	—	70
Winnica	49	50	15	32	—	58
Żytomierz	93*	30	20	45	—	34

Sumy zaludnienia z * są urzędowe, inne są uzyskane przez interpolacyę.

Źródła: jak tabl. 27.

33. Galicya. Obszar i zaludnienie (1910).

Obwody sądowe / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1910 tysiące	Ludność: Gęstość 1910 na km²	Śr. rocz. przyrost 1901—10 na 1000	Na 100 mieszk. (1910) wyznanie: rz. kat.	gr. kat.	ewang.	izrael.	Na 100 mieszk. 1910 język: polski	ruski	niem.
Galicya	***78.497***	***8,026***	***102***	***10***	***47***	***42***	—	***11***	***59***	***40***	***1***
Brzeżany	**4.339**	**419**	**96**	**11**	**23**	**66**	-	**10**	**35**	**65**	—
Brzeżany	1.155	105	90	10	28	62	-	10	41	59	—
Podhajce	1.046	93	89	6	27	65	—	8	33	66	1
Przemyślany	925	87	94	12	26	62	1	11	39	59	1
Rohatyn	1.161	125	108	15	17	72	—	11	29	71	
Czortków	**3.543**	**386**	**109**	**2**	**24**	**65**	—	**11**	**37**	**63**	—
Borszczów	1.025	109	107	0	19	69	—	12	31	68	—
Czortków	694	76	110	6	28	61	—	10	39	60	1
Husiatyn	873	97	111	3	28	61	—	12	44	56	—
Zaleszczyki	718	77	107	—1	17	71	—	12	30	69	—
Jasło	**2.860**	**294**	**103**	**2**	**79**	**14**	—	**7**	**86**	**14**	—
Gorlice	916	82	90	—1	68	24	—	7	76	24	—
Jasło	820	88	113	5	85	9	—	6	91	8	—
Krosno	720	83	115	1	77	15	—	7	84	15	—
Kołomyja	**4.571**	**438**	**96**	**8**	**11**	**75**	—	**13**	**24**	**74**	**1**
Horodenka	871	92	106	1	13	76	—	11	27	73	-
Kołomyja	800	125	156	14	18	62	1	19	38	59	2
Kosów	1.801	86	48	10	5	83	—	11	15	84	1
Peczeniżyn	496	47	94	8	4	87	—	9	12	88	—
Śniatyn	604	89	147	5	8	80	—	11	17	80	2
Kraków	**3.656**	**683**	**187**	**15**	**90**			**9**	**98**		**1**
Bochnia	877	114	130	9	94	—	-	6	100	—	—
Brzesko	853	105	123	7	94	—	-	6	100	—	—
Chrzanów	722	111	154	20	89	—	—	10	100	—	—
Kraków miasto	34	152	4467	25	77	—	1	21	94	—	3

34. *Ormianie.*

Ormiańsko-katolików, zaliczonych w tablicy 33 do rzymsko-katolików było (1910) 1·4 tys.

35. *Ewangielicy.*

Ewangielików było (1910) 37·1 tysięcy.

36. *Żydzi.*

Na 1000 przyznało się do języka polskiego:

1880 — 604
1890 — 746
1900 — 765
1910 — 925

Źródła: Podręcznik stat. Galicyi T. VIII, IX. Kasznica-Nadobnik: Wyniki spisu 1910. *Wiad. stat* XXIV, 1. 1911. Hecke: *Stat. Monatsschr.* 1914.

Obwody sądowe / Powiaty	Obszar	Ludność: Suma 1910	Ludność: Gęstość 1910	Ludność: Sr. rocz. przyrost 901—10	Na 100 mieszk. (1910) wyznanie: rz. kat.	gr. kat.	ewang.	izrael	Na 100 mieszk. (1910) język: polski	ruski	niem.
	km²	tysiące	na km²	na 1000							
Kraków powiat	478	69	144	24	98	—	—	2	99	—	—
Podgórze	234	64	275	20	88	–	–	11	98	—	1
Wieliczka	458	68	148	9	95	—	—	4	99	—	—
Lwów	**7.802**	**905**	**116**	**17**	**32**	**52**	**1**	**15**	**51**	**47**	**2**
Bóbrka	890	88	99	12	19	69	2	11	30	69	1
Cieszanów	1.136	87	76	9	35	52	2	12	48	51	—
Gródek Jagielloński	887	80	90	11	24	66	1	9	35	63	2
Lwów miasto	32	206	6.441	29	51	19	1	28	86	11	3
» powiat	1.292	162	125	28	43	46	2	9	62	37	2
Rawa ruska	1.401	115	82	10	15	70	—	14	32	67	1
Sokal	1.335	109	82	9	19	65	—	15	40	60	—
Żółkiew	1 203	100	83	10	17	73	—	9	26	72	2
Nowy Sącz	**4.104**	**346**	**84**	**6**	**85**	**8**	**—**	**6**	**92**	**8**	**—**
Grybów	585	53	91	7	77	17	—	5	82	17	—
Limanowa	952	81	85	7	96	—	—	4	100	—	—
Nowy Sącz	1.262	131	104	10	77	13	1	9	86	13	1
Nowytarg	1.306	81	62	2	93	3	—	4	99	1	—
Przemyśl	**4 568**	**524**	**115**	**10**	**34**	**55**	**—**	**11**	**48**	**50**	**1**
Dobromil	865	72	83	7	25	64	1	10	39	60	1
Jarosław	1.347	150	112	10	50	39	—	10	67	32	1
Jaworów	1 005	87	86	11	13	79	—	7	21	78	1
Mościska	755	88	116	11	32	60	—	8	44	56	—
Przemyśl	1.002	160	160	10	35	50	-	14	52	45	2
Rzeszów	**5.358**	**552**	**103**	**7**	**89**	**2**	**—**	**9**	**98**	**1**	**—**
Kolbuszowa	868	74	85	1	91	—	—	8	100	—	—
Łańcut	865	94	108	1	87	5	—	7	97	3	—
Nisko	973	69	71	8	90	1	—	8	100	—	—

37. *Spis szkolny jako kontrola spisu ludności.*

W powiatach z ludnością gr. kat. wynoszącą | przypada na 100 ludności (Sl) wzgl. 100 dzieci szkolnych (Ss) (od lat 6 do 12)

		rzym. kat.	gr. kat.	izrael.
nad 75% (8)	Sl	8·2	81·0	10·8
	Ss	8·4	80·0	11·0
70—75% (11)	Sl	16·0	72·4	11·0
	Ss	15·9	71·0	11·6
60—70% (19)	Sl	24·0	63·4	11·9
	Ss	24·1	63·0	12·1
50—60% (8)	Sl	33·0	54·7	12·7
	Ss	34·5	53·1	12·1
25—50% (4)	Sl	52·8	37·7	8·9
	Ss	52·0	39·1	8·0
5—25% (8)	Sl	80·8	11·7	8·2
	Ss	81·3	12·8	6·1

Uwaga: Sl = spis ludności z roku 1910, Ss = spis szkolny 1908/9. W nawiasie liczba powiatów odpowiedniej kategoryi. Analogiczne cyfry dla dzielnicy pruskiej patrz tabl. 42 i 57.

Zródło: Materyał u *Nadobnika:* Szkoły dla mniejszości polskich. Lwów 1910.

Obwody sądowe / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1910 tysiące	Ludność: Gęstość 1910 na km²	Ludność: Sr. rocz. przyrost 1901—10 na 1000	Na 100 mieszk. (1910) wyznanie: rz. kat.	gr. kat.	ewang.	izrael.	Na 100 mieszk. (1910) język: polski	ruski	niem.
Przeworsk	403	57	142	13	87	6	—	7	98	1	—
Rzeszów	977	144	148	8	88	2	—	10	99	—	—
Strzyżów	532	58	110	5	88	5	—	7	95	4	—
Tarnobrzeg	956	77	81	4	89	—	—	11	100	—	—
Sambor	**4.914**	**471**	**96**	**18**	**22**	**65**	—	**13**	**37**	**62**	**1**
Drohobycz	1.456	172	118	28	22	59	1	17	41	57	2
Rudki	675	77	114	10	28	63	—	8	39	60	—
Sambor	948	107	113	12	39	50	—	10	42	57	—
Stary Sambor	725	61	84	7	15	74	—	11	27	72	—
Turka	1.459	86	59	21	6	80	—	14	20	80	—
Sanok	**4.183**	**322**	**77**	**3**	**41**	**49**		**10**	**54**	**45**	—
Brzozów	684	81	119	3	78	15		6	88	12	—
Lisko	1.832	98	54	3	15	70	1	14	30	69	1
Sanok	1.261	109	86	3	36	50	—	10	54	45	—
Stanisławów	**7.007**	**670**	**96**	**13**	**19**	**68**	**1**	**12**	**31**	**67**	**1**
Bohorodczany	893	69	78	13	5	83	1	11	14	85	1
Buczacz	1.193	138	116	12	31	56	—	13	47	53	—
Kałusz	1.183	97	82	12	10	81	1	8	17	81	1
Nadwórna	1.918	91	47	15	13	74	1	13	25	74	1
Stanisławów	869	158	182	18	22	57	1	19	40	57	2
Tłumacz	952	116	122	7	18	73	1	8	27	72	1
Stryj	**5.709**	**365**	**64**	**12**	**14**	**73**	**2**	**11**	**24**	**72**	**4**
Dolina	2.498	114	46	8	11	76	2	11	21	75	4
Skole	1 268	55	44	11	11	77	1	11	18	78	4
Stryj	659	80	122	20	19	61	4	16	34	58	4
Żydaczów	936	83	89	12	16	76	—	8	22	75	3

38. *Rozsiedlenie ludności polskiej w pow. polsko-ruskich.*

W powiatach z ludnością gr. kat. wynoszącą w nawiasie liczba powiatów	Według spisu szkolnego 1908/9 na 100 dzieci szkolnych (od lat 6—12): w ogóle przypada dzieci wyznania rz. kat.	rz. katolickich uczęszcza do szkół
	w gminach	
	wiejskich	miejskich	wiejskich	miejskich
(8) nad 75%	6	20	57	48
(11) 70—75%	14	22	69	31
(19) 60—70%	21	30	69	31
(8) 50—60%	32	37	70	30
(4) 25—50%	50	50	86	14
przeciętnie	**23**	**30**	**72**	**28**

W powyższych powiatach według spisu ludności z r. 1910 mieszka na 100 rz. katolików: we Lwowie 8, w miastach 11, w miasteczkach 9, na wsi 73.

Źródła: Materyały u *Nadolnika* Szkoły dla mniejszości polskich 1910. *Wennfeld*, Ludność miejska Galicyi (1912).

Obwody sądowe / Powiaty	Obszar km²	Ludność: Suma 1910 tysiące	Ludność: Gęstość 1910 na km²	Ludność: Śr. roczn. przyrost 1901—10 na 1000	Na 100 mieszk. (1910) wyznanie: rz. kat.	gr. kat.	ewang.	izrael.	Na 100 mieszk. (1910) język: polski	ruski	niem.
Tarnów	**3 515**	**371**	**106**	**2**	**89**	—	—	**11**	**99**	-	
Dąbrowa	650	69	106	1	92	—	—	8	100	—	—
Mielec	908	77	85	3	89	—	1	10	98		1
Pilzno	573	49	85	3	94	—	—	6	100	—	-
Ropczyce	800	80	100	2	91	—	—	8	100	—	
Tarnów	772	114	148	6	84	—	—	15	99	—	—
Tarnopol	**3.286**	**364**	**111**	**6**	**35**	**53**	—	**11**	**50**	**49**	—
Skałat	917	96	105	5	36	50	—	13	52	48	-
Tarnopol	1.164	142	122	8	32	53	—	14	51	48	—
Trembowla	697	81	116	5	39	51		9	52	48	
Zbaraż	740	71	97	6	32	61	—	7	43	57	—
Wadowice	**3 664**	**441**	**121**	**9**	**96**		**1**	**4**	**96**	-	**3**
Biała	464	86	184	11	94	—	3	3	83	-	17
Myślenice	1.046	93	89	5	98			2	100	-	—
Oświęcim	336	50	149	18	86	-	-	13	99	-	1
Wadowice	666	95	143	8	97			3	100	—	—
Żywiec	1.153	120	104	10	98	—	—	2	100	—	—
Złoczów	**5.418**	**473**	**87**	**8**	**23**	**63**	**1**	**13**	**38**	**60**	**1**
Brody	1.752	146	83	6	22	62	—	15	38	60	2
Kamionka strum.	1.521	115	76	11	25	61	2	13	40	58	2
Zborów	637	61	95	10	19	70	—	10	32	68	—
Złoczów	1 183	117	99	9	26	62	-	12	40	59	1

Podział administracyjny na powiaty i obwody sądowe nie pokrywa się dokładnie, dlatego zaludnienie obwodów nie jest zawsze zgodne ze sumą zaludnienia powiatów.

Źródła: Ergebnisse d. Volkszählung 1900, 1910. *Österr. Statistik.* Bd 63. N. F. Bd 1 (1). Tafelwerk z. österr. Justizstatistik. *Österr. Statistik.* N. F. Bd. 6 (1) 1913. *Sprawozd. Rady szkolnej kraj.* o stanie wychowania publicznego 1911/12. Lwów 1913.

39. *Zmiany stanu posiadania narodowego.*

Na 100 mieszkańców było wyznania rz. kat

1880	45·4
1890	45·4
1900	45·7
1910	46·5

Na 100 mieszkańców było wyznania izrael.:

1880	11·5
1890	11·6
1900	11·1
1910	10·9

Na 100 mieszkańców mówiło po polsku:

1880	51·5
1890	53·5
1900	54·7
1910	58·6

Na 100 mieszkańców mówiło po rusku:

1880	43·0
1890	43·0
1900	42·3
1910	40·2

Źródło: Podr. Stat. Galicyi. T. IX. 1913.

40. Galicya. Miejscowości nad 25.000 mieszkańców (1910).

Miejscowości	Ludność		Na 100 mieszkańców (1910)						Miejscowości	Ludność		Na 100 mieszkańców (1910)					
			wyznanie			język						wyznanie			język		
	Suma 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	rzym. kat.	gr. kat	izrael.	polski	ruski	niem		Suma 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	rzym. kat.	gr. kat.	izrael.	polski	ruski	niem.
	tysiące	na 1000								tysiące	na 1000						
Drohobycz	35	78	34	21	44	82	17	1	Przemyśl	54	17	47	22	30	78	15	5
Kołomyja	43	25	32	21	44	78	15	6	Stanisławów	33	10	31	21	46	77	17	5
Kraków	152	56	77	1	21	94	—	3	Stryj	31	33	34	29	35	75	22	2
Lwów	206	29	51	19	28	86	11	3	Tarnopol	34	11	28	30	41	71	27	1
Nowy Sącz	25	59	65	1	32	98	1	1	Tarnów	37	16	58	—	41	98	—	1

Źródła: Weinfeld, *Ludność miejska Galicyi* 1912. *Gemeinde Lexikon, Galizien*, 1910 (arkusze korektowe).

41. Śląsk cieszyński Obszar i zaludnienie (1910).

Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców (1910)						Na 100 dzieci w pol. szkół ludowych
		Suma 1910	Gęstość 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	wyznanie			język			
	km²	tysiące	na km²	na 1000	rz. kat.	ewang.	izrael.	polski	niem.	czeski	
Śląsk cieszyński	*2.222*	*435*	*199*	*11*	*76*	*21*	*3*	*55*	*18*	*27*	*47*
Bielsko (miasto)	5	19	3714	12	56	27	16	14	84	1	*63*
» (powiat)	758	83	109	10	63	35	2	78	21	1	
Cieszyn	730	102	140	13	55	42	3	77	17	6	*75*
Frydek (miasto)	10	10	100	9	93	4	3	6	53	41	*8*
» (powiat)	462	99	214	18	95	4	1	16	7	78	
Frysztat	317	122	385	31	87	10	2	64	13	24	*48*

Źródła: Ergebnisse d. Volkszählung. 1900. 1910. *Österr. Statistik.* 63; N. F. 1, 1. *Stat. Handbuch f. d. Selbstverwaltung in Schlesien* Bd. 9 (1912). Materyał *Atlasu Polski*: dzieci pol. szkół ludowych.

42. Dzielnica pruska. Obszar i zaludnienie (1910).

Prowincye Rejencye Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców 1910					Na 100 dzieci szkol. było 1911 polskich
					wyznanie			język		
		Suma 1910	Gęsto ć 1910	Sr. rocz. przyrost 1901—10	rz. kat.	ewang.	izrael.	polski	niem	
	km²	tysiące	na km²	na 1000						
Dziel. pruska	**79.797**	**6.555**	**82**	**10**	**68**	**31**	**1**	**52**	**47**	***64***
Poznańskie	**28 989**	**2 100**	**72**	**11**	**68**	**31**	**1**	**61**	**38**	***70***
Rej. poznańska	**17.529**	**1 336**	**76**	**11**	**74**	**25**	**1**	**68**	**32**	***77***
Babimost	1.037	63	61	6	63	36	1	51	49	*58*
Gostyń	601	48	80	13	88	12	—	86	14	*91*
Grodzisk	430	36	85	6	85	14	1	84	16	*87*
Jarocin	721	52	72	9	85	14	1	82	18	*86*
Kościan	608	47	78	10	91	9	—	89	11	*92*
Kępno	458	37	81	7	83	15	2	83	16	*91*
Koźmin	453	34	76	7	84	15	1	83	17	*89*
Krotoszyn	498	47	94	4	70	29	1	66	34	*77*
Leszno	525	45	85	11	61	37	2	38	62	*47*
Międzychód	642	29	45	5	59	40	1	51	49	*59*
Międzyrzecz	1 153	53	46	7	50	49	1	23	77	*28*
Nowy Tomyśl	523	34	65	3	59	40	1	54	46	*61*
Obornik	1 088	56	51	11	64	34	2	60	40	*67*
Odolanow	483	36	75	9	78	21		87	13	*91*
Ostrowo	415	44	106	17	79	19	2	78	22	*87*
Ostrzeszów	520	37	72	9	78	21	1	85	15	*93*
Pleszów	482	37	78	11	88	11	1	83	17	*88*
Poznań miasto	34	157	4.608	34	64	32	4	58	42	*79*
Poznań pow. wsch.	663	49	77	26	74	26	1	71	29	*78*
Poznań pow. zach.	638	43	68	18	84	15	—	83	17	*86*
Rawicz	496	50	102	3	64	35	1	58	42	*71*
Skwierzyna	650	22	33	2	59	40	1	9	91	*25*
Śmigiel	554	36	66	6	86	14	—	82	18	*85*
Śrem	928	58	62	8	84	15	1	83	17	*87*
Środa	796	49	61	11	89	11	—	87	13	*91*

Uwaga do tabl. 42: Procent dzieci szkolnych (od lat 6 do 16) jest stale większy od ludności polskiej, bo Polacy mają około 30% więcej od Niemców dzieci w tym wieku i dlatego że starsze pokolenie bywa przy podawaniu dat spisowych oportunistyczne.

43. *Zmiany stanu posiadania narodowego.*

Na 100 mieszkańców liczba Polaków

wzrosła (+), zmalała (—

	1867—90	1890—1910
Rejencye		
Poznań	—1·0	+0·2
Bydgoszcz	—2·0	—0·1
Gdańsk	+1·9	—0·5
Kwidzyń	+3·2	+1·8
Opole	+0·3	—1·4
Prusy wschodnie	—1·8	—3·9

Liczba żydów w r. 1910 zmalała w stosunku do liczby z r. 1867 o:

0—25%	w 1	pow.
25—50%	» 6	»
50—75%	» 40	»
ponad 75%	» 26	»

Źródła: Brämer, Versuch einer Statistik d. Nationalitäten. *Zeitschr. d. kgl. preuss. stat Bureaus* 1871. *Preuss. Statistik*. Bd. 121, 284.

44. *Wyznanie i narodowość.*

Uważało się (1910) za Polaków:

na 1000 wyznawców	w rejencyi	
rz. katolików	Poznań	908
	Bydgoszcz	882
ewangielików	Poznań	28
	Bydgoszcz	1
żydów	Poznań	1
	Bydgoszcz	0

Źródło: Stat. Jb. f. preuss. St. 1913.

42. Dzielnica pruska. Obszar i zaludnienie (1910).

Prowincye Rejencye Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców (1910					
					wyznanie			język		
		Suma 1910	Gęstość 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	rz. kat.	ewang.	izrael.	polski	niem.	Na 100 dzieci szkol. było 1911 polskich
	km²	tysiące	na km²	na 1000						
Szamotuły	1.093	67	61	11	76	22	2	74	26	79
Września	562	40	71	12	84	15	1	81	19	85
Wschowa	477	29	61	3	63	36	1	32	68	39
Rej. bydgoska	**11.460**	**764**	**67**	**11**	**57**	**42**	**1**	**50**	**50**	**57**
Bydgoszcz miasto	13	58	4.438	10	32	64	2	19	81	35
Bydgoszcz powiat	1.394	96	69	17	45	55	1	39	61	44
Chodzież	1.093	76	69	15	41	57	1	19	81	24
Czarnkow	812	42	52	7	47	51	2	29	71	35
Gniezno	565	56	99	16	65	33	2	62	38	70
Inowrocław	1 030	77	75	4	66	33	1	63	37	71
Mogilno	733	49	67	14	72	26	1	71	29	73
Strzelno	615	38	62	9	81	18	1	80	20	83
Szubin	917	48	53	7	59	40	1	56	43	58
Wągrowiec	1 036	53	51	15	71	27	1	69	31	73
Wieleń	762	34	44	4	26	63	1	30	70	35
Witkowo	588	29	49	9	85	15	—	83	16	86
Wyrzysk	1.161	67	58	9	54	45	1	49	51	52
Znin	741	40	54	12	74	25	1	73	27	76
Prusy Zachodnie	**25.553**	**1.703**	**66**	**9**	**52**	**47**	**1**	**35**	**64**	**45**
Rej. gdańska	**7.959**	**743**	**93**	**10**	**49**	**50**	**1**	**28**	**72**	**37**
Elbląg miasto	13	59	4.886	12	19	80	1	·	99	—
Elbląg wieś	615	39	63	—1	21	79			100	—
Gdańsk miasto	37	170	4.604	21	33	66	1	3	96	3
Gdańsk dolny	472	36	77	1	12	88	-	1	99	1
Gdańsk górny	422	54	127	1	55	45	—	11	89	19
Kartuzy	1.397	70	50	11	78	21	-	72	28	78
Kościerzyna	1.240	56	45	12	62	37	1	58	42	63

45. *Polacy w Westfalii i Nadrenii (1910).*

Rejencya Powiat	*Polacy* tysiące	*Polacy* na 100 ludności
Münster	***60·5***	***16·3*** %
Recklinghausen	53·2	17·1
Minden	***0·2***	***0·1***
Arnsberg	***118·5***	***5·5***
Dortmund	35·7	8·4
Bochum	18·0	7·0
Herne	12·4	21·7
Gelsenkirchen	40·4	12·8
Düsseldorf	***66·6***	***2·2***
Hamborn	17·4	17·2
Essen	21·5	3.7
Kolonia Trewir Akwizgran	***1·2***	***0·3***
Razem	247·0	3·6 %

Spis ten nie obejmuje dwujęzycznych. Z uwzględnieniem tychże mieszka w Westfalii i Nadrenii (1910) 304 tys. Polaków.

Źródło: Stat. Jb. d. preuss. Staat 1913. *Preuss. Statistik.* Bd. 234. T. 1.

42. Dzielnica pruska. Obszar i zaludnienie (1910).

Prowincye Rejencye Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców 1910					
					wyznanie			język		
		suma 1910	gęstość 1910	Sr. rocz. przyrost 1901/10	rz. kat.	ewang.	izrael.	polski	niem.	Na 100 dzieci szkol. było 1911 polskich
	km²	tysiące	na km²	na 1000						
Malborg	806	63	78	3	36	64		3	97	*6*
Puck	582	27	46	5	79	20	—	70	30	*74*
Starogard	1.055	65	62	12	78	21	1	74	26	*81*
Tczew	467	43	91	10	62	37		35	65	*42*
Wejherowo	852	72	72	26	71	28	1	50	50	*63*
Rej. kwidzyńska	**17 594**	**961**	**55**	**7**	**54**	**45**	**1**	**41**	**59**	***50***
Brodnica	1.061	62	58	9	69	29	1	66	34	*84*
Chełmno	725	50	69	5	57	41	1	53	47	*59*
Chojnice	1.417	64	45	10	81	18	1	56	44	*62*
Człuchów	2.139	67	31	2	48	51	1	16	84	*18*
Grudziądz miasto	19	40	2.106	23	34	64	2	15	85	*28*
Grudziądz powiat	780	49	62	11	46	54		41	59	*49*
Kwidzyń	959	68	71	2	47	52	—	38	62	*47*
Lubawa	971	59	61	8	82	17	1	79	21	*86*
Susz	1.052	55	52	5	14	85	1	8	92	*18*
Świecie	1.070	90	84	8	58	41	1	53	47	*60*
Sztum	642	36	57	0	65	34	1	43	57	*49*
Toruń miasto	35	46	1.321	56	47	51	2	34	66	*62*
Toruń wieś	884	59	67	−11	56	43	1	33	67	*61*
Tuchola	858	34	39	16	78	21	1	67	33	*72*
Wąbrzeźno	708	50	70	15	54	45	1	51	48	*55*
Wałcz	2.154	62	29	−3	42	56	1	2	98	*3*
Złotów	1.531	69	45	5	42	56	2	27	73	*32*
Rej. olsztyńska	**12.025**	**543**	**45**	**4**	**28**	**71**		**49**	**50**	***71***
Ełk	1.114	56	50	2	3	96	1	51	49	*79*
Jańsbork	1.682	21	30	6	2	98	—	68	32	*84*
Lec	895	41	46	2	2	98	—	36	64	*70*

46. *Pochodzenie ludności Westfalii i Nadrenii* (1910)

	Polacy	*Niemcy*
	podług kraju urodzenia	
	tysiące	
Westfalia	61.0	2,186.0
Nadrenia	18.5	3,376.4
Poznańskie	104.8	48.3
Prusy zachodnie	24.3	70.4
Prusy wschod.	20.4	197.9
Rej. Opole	11.6	19.7
Inne prowincye i kraje	7.4	728.0
Razem	248.0	6.626 7
Z obszarów polskich w Prusach	161.1	336.3
Na 100 przychodźców do Westfalii i Nadrenii	32 6	67·40 „

Źródło: jak tabl. 45.

42. Dzielnica pruska. Obszar i zaludnienie (1910).

Prowincye Rejencye Powiaty	Obszar	Ludność			Na 100 mieszkańców 1910					
					wyznanie			język		
		Suma 1910	Gęstość 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	rz. kat.	ewang.	izrael.	polski	niem.	Na 100 dzieci szkol. było 1911 polskich
	km²	tysiące	na km²	na 1000						
Nidbork	1 638	59	36	7	16	83	1	64	35	*86*
Olsztyn miasto	51	33	648	36	60	38	1	11	89	*25*
Olsztyn wieś	1.305	58	44	0	95	5		60	39	*66*
Ostród	1.551	75	48	4	12	88		42	58	*64*
Reszel	853	51	59	0	90	10		14	86	*22*
Szczytno	1.704	70	41	2	11	89	–	71	29	*91*
Ządzbork	1.234	50	42	4	9	91	–	50	46	*78*
Rej. opolska	**13 230**	**2.208**	**167**	**16**	**91**	**8**	**1**	**57**	**40**	*71*
Bytom miasto	23	67	3.078	31	85	11	4	38	61	*54*
Bytom wieś	99	196	1 978	42	96	4	—	69	30	*85*
Głupczyce	691	83	119	–2	91	9	—	8	85	*8*
Gliwice miasto	28	67	2.392	28	82	15	3	26	74	*40*
Gliwice Tożek	880	80	91	9	97	2		79	20	*87*
Góry tarnowskie	328	78	237	25	94	5	1	73	27	*86*
Grotków	520	41	78	0	93	6		2	97	—
Huta królewska	6	73	2.107	26	87	12	1	45	54	*61*
Katowice miasto	4	43	8.635	36	72	21	7	14	85	*39*
Katowice wieś	182	217	1.191	43	04	5	1	68	30	*84*
Kluczbork	553	52	94	7	33	66	1	53	47	*75*
Koźle	675	76	112	6	95	5		78	22	*88*
Lubliniec	1.010	50	50	7	95	4	1	85	15	*92*
Niemodlin	604	38	62	–1	72	27	—	11	89	*12*
Nissa miasto	8	26	3.242	7	80	19	1	4	95	—
Nissa wieś	703	75	107	0	97	3		1	98	–
Oleśno	899	52	58	4	88	11	1	83	16	*94*
Opole miasto	18	34	1 883	13	76	22	5	20	80	*32*
Opole wieś	1.407	118	84	10	91	9	—	78	20	*88*
Prądnik	799	97	122	– 1	92	7	—	47	73	*56*

47. *Komisya kolonizacyjna*

założyła 1886—1914 osad:

Rej. Gdańsk	1.079
Kwidzyń	6.152
Poznań	5 753
Bydgoszcz	8.699
Razem	**21.683**

Osadnicy pochodzą:

z polskich obszarów w Prusach	6.576
z innych krajów niemieckich	7.268
z zagranicy	7.839

Osadnicy są religii:

rzymsko-katolickiej	669
ewangelickiej	21.014

Źródło: St. Jb. f. d. preuss. Staat 1915.

42. Dzielnica pruska. Obszar i zaludnienie (1910).

Prowincye Rejencye Powiaty	Obszar	Ludność Suma 1910	Gęstość 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	Na 100 mieszkańców 1910 wyznanie rz. kat.	ewang.	izrael.	język polski	niem.	Na 100 dzieci szkol. było 1911 polskich
	km²	tysiące	na km²	na 1000						
Pszczyna	1 065	123	115	19	91	8	1	86	13	*93*
Raciborz miasto	22	38	1.746	52	87	10	1	39	60	*52*
Raciborz wieś	836	119	142	—3	99	1	-	49	11	*38*
Rybnik	853	132	154	37	95	4	1	81	19	*91*
Wielkie Strzelce	896	73	82	3	95	4	—	82	18	*89*
Zabrze	120	160	1 332	38	96	4	1	60	40	*89*

48. *Czesi.*

Czechów było w rej. Opole (1910) 3%.

głównie w powiatach.

Głubczyce	8%
Opole powiat	2
Raciborz powiat	40
W. Strzelce	1

Źródła: Volkszählung 1900 i 1910. *Preuss. Statistik* 177 (1901) 231 II (1912 i 234 (1911). Materyał *Atlasu Polski*: Gęstość, przyrost ludności i procent polskich dzieci szkolnych.

49. Dzielnica pruska. Miejscowości nad 25.000 mieszkańców.

Miejscowości	Ludność Suma 1910	Śr. rocz. przyrost 1901—10	Na 100 mieszkańców (1910) wyznanie rzym. kat.	ewang.	izrael.	język polski	niem.
	tysiące	na 1000					
Bydgoszcz	58	10	32	65	2	18	82
Bytom	68	32	85	11	4	38	61
Elbląg	59	12	19	80	1		99
Gdańsk	170	21	33	66	1	3	97
Gliwice	67	27	81	16	3	30	70
Gniezno	25	17	66	31	3	61	39
Grudziądz	40	23	34	64	2	15	85
Huta Królewska	73	25	87	12	1	46	54
Inowrocław	26	—2	62	33	4	57	42
Katowice	43	36	72	21	7	14	85
Nisa	30	7	82	17	1	4	95
Olsztyn	33	38	60	38	2	11	89
Opole	34	13	76	22	1	20	80
Piła	26	27	35	63	2	3	97
Poznań	157	34	65	32	3	58	42
Raciborz	38	52	88	10	2	40	60
Toruń	46	56	47	51	2	34	66
Zaborze	27	8	96	4	—	67	33
Zabrze	63	26	92	6	1	38	62

Udział Polaków w ludności miejskiej podług statystyki szkolnej patrz tabl. 57.

Źródła: Gemeinde Lex. f. d. Kgr. Preussen 1910 T. I, II, V, VI.

50. Ziemie Polski. *Domy miejskie (1904).*

	Liczba domów	Mieszkańców na 1 dom	Na 100 domów jest budowanych			Na 100 domów jest krytych			
			z kamienia	z drzewa	z materyału mieszanego	metalem	ogniotrwale	drzewem	słoma
Królestwo Polskie	78.250	19·8	50·3	48·0	1·7	27·5	36·8	32·4	3·3
Litwa i Białoruś	112.662	11·9	12·1	87·4	0·5	11·4	9·9	73·1	5·6
Ruś	127.854	8·7	14·5	84·5	1·0	29·4	9·2	25·6	35·8
Rosya europejska	1.392.858	10·0	21·1	71·6	7·3	31·1	8.1	35·6	25·2

51. *Domy mieszkalne.*

Na 1 dom wypada mieszkańców:

Poznań	10·0
Bydgoszcz	10·7
Gdańsk	11·6
Kwidzyń	9·5
Olsztyn	8·4
Opole	11·8
Galicya	6·6
Śląsk cieszyński	10·6

Matery ł Król. Polskiego nie obejmuje stosunków budowlanych Warszawy. Na jeden dom miejski przypada mieszkańców: Rejencya poznańska 15, bydgoska 16, gdańska 19, kwidzyńska 14, olsztyńska 16, opolska 22, Galicya 19, Śląsk cieszyński 15.

Źródła do tabl. 50 i 51: *Goroda Rossii* 1904. *Stat d. d. Reichs* t. 204 (2). *Ostr Stat. N. F.* t. 4 i 1. *Stat. Monatsschrift* 1913 (Hecke). *Gemeindelexikon f. d. Kgr. Preussen* 1910.

52. Ziemie Polski. Pożary.

	Rok	Roczna ilość pożarów	Szkody w tys. kor.	Na 100.000 ludności przypada rocznie	
				pożarów	szkody w tys. kor.
Królestwo Polskie	1905—1909	5.184	12 916	43	106
Litwa i Białorus	»	5.773	32 137	46	256
Rus	»	6.145	25.123	51	206
Dzielnica pruska	1910—1913	—	22 074		336
Galicya	1910—1912	2.559	13.630	32	170
Rosya europejska	1905—1909	126.923	295.990	105	240
Prusy	1910—1913	—	141.221	—	352
Austrya	1910—1912	9.955	65.569	35	232

Źródła: Jeżeg przedstaw promyssł i torgowli 1913 *Ost. Stat Hdb.* 1911, 1912, 1913. *Stat. Jb f. d preuss. Staat* 1911—1914

II. ŻYCIE DUCHOWE.

53. Ziemie Polski. Szkoły ogólnie kształcące (1911). Ludowe i średnie.

Dzielnice	Szkoły ludowe		Szkoły ludowe wyższe		Szkoły ludowe w ogóle		Szkoły średnie		Na 1000 mieszkańców			Na 100 szkół	
									uczniów szkół		analfabetów	ludowych	średnich
	szkoły	uczniowie tysiące	szkoły	uczniowie tysiące	szkoły	uczniowie tysiące	szkoły	uczniowie tysiące	ludowych	średnich		jest polskich	
Dzielnica rosyjska	**20.966**	**1,339**	—	-	**20.966**	**1,339**	**541**	**146**	**36**	**4**	**680**	**4**	**20**
Królestwo Polskie	5.054	353	-	-	5.054	353	357	87	28	8	590	16	76
Litwa i Białoruś	8.692	482	-	-	8.892	482	97	32	38	2·5	650	—	—
Ruś	7.220	504			7.220	504	87	27	41	2	780	—	
Dzielnica pruska	**14.208**	**1,991**	**426**	**54**	**14 634**	**2,045**	**275**	**99**	**185**	**9**	**3**	—	
Poznańskie	3 015	409	95	13	3.110	422	38	13	201	6	5	—	—
Prusy Zachodnie	3.003	305	97	11	3.100	316	56	17	186	10	5	—	—
Prusy Wschodnie	3.254	339	120	14	3.374	353	53	13	171	9	3	—	-
Śląsk pruski	4 936	958	114	16	5.050	954	128	40	182	8	1	-	—
Dziel. austryacka	**6 465**	**1 420**	**187**	**37**	**6.652**	**1,457**	**151**	**44**	**168**	**5**	**375**	**49**	**81**
Galicya	5 842	1 293	157	29	5.079	1,322	134	40	165	5	408	54	89
Śląsk austryacki	623	127	50	8	673	135	17	4	180	5	37	34	12
Ziemie Polski	**41.639**	**4.750**	**613**	**91**	**42.252**	**4.841**	**987**	**289**	**84**	**5**	**503**	**11**	**23**

Szkoły ludowe są w Prusach wyłącznie państwowe. Prócz szkół prywatnych (patrz tabl. 54) objęto w tabeli także szkoły cerkiewne Królestwa Polskiego, których było 305, z 15 tysięcy uczniów; gub. Lubelska 210, Siedlecka 154 szkół. Nie objęto natomiast szkół żydowskich (chederów, patrz tabl. 55).

Szkoły ludowe wyższe są to tzw. średnie szkoły w Prusach, a wydziałowe w Austryi.

W Królestwie Polskiem prócz rządowych szkół średnich jest 247 polskich szkół średnich prywatnych z 50 tysiącami uczniów, i 26 prywatnych szkół handlowych, opartych na planie ogólnego wykształcenia z 6 tysiącami uczniów. W Prusach włączono do szkół średnich prywatne zakłady żeńskie, których było w Poznańskiem 8, Prusach zachodnich 18, Prusach wschodnich 20, Śląsku 54.

Liczba analfabetów pochodzi ze spisu 1897 w Rosyi, 1910 w Austryi, a w Prusach została oszacowaną ze statystyki tych, którzy nie umieli podpisać aktu ślubnego.

Źródła: Jeżeg. Rossii 1912. *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1913. *Spraw. Rady szkolnej kraj.* 1912. *Stat. Hdb. d. Selbstverw. in Schles.* 1912.

54. *Szkoły ludowe prywatne.*

	Liczba szkół	Liczba uczniów tysiące	Na 100 szkół jest polskich
Król. Polskie	827	58	100
Litwa i Białoruś	97	10	--
Ruś	375	18	—
Galicya	244	28	56
Śląsk ciesz.	71	13	24

55. *Chedery.*

	Liczba szkół	Liczba uczniów tysiące
Król. Polskie	3.569	91
Litwa i Białoruś	964	20
Ruś	355	15

Powiaty	Na 1000 mieszkańców		Powiaty	Na 1000 mieszkańców		Powiaty	Na 1000 mieszkańców		Gubernie	Na 1000 mieszkańców	
	analfabetów	uczniów		analfabetów	uczniów		analfabetów	uczniów		analfabetów	uczniów
Cieszyn	35	183	Jasło	312	182	Rohatyn	479	173	Kowno	460	24
Bielsko miasto	41	178	Brzozów	314	168	Mościska	481	147	Warszawa	490	30
Bielsko powiat	42	178	Żywiec	338	142	Cieszanów	488	175	Suwałki	520	22
Frydek miasto	43	192	Pilzno	340	185	Husiatyn	495	166	Płock	530	24
Frysztat	48	211	Gorlice	343	196	Brzeżany	496	186	Piotrków	580	44
Frydek powiat	81	192	Kamionka	345	122	Zborów	505	212	Siedlce	600	22
Kraków miasto	104	148	Grybów	346	199	Buczacz	508	200	Łomża	610	28
Biała	133	187	Sokal	347	178	Czortków	515	163	Grodno	620	42
Lwów miasto	139	156	Ropczyce	351	142	Kałusz	519	151	Kalisz	620	25
Oświęcim	144	191	Bóbrka	353	207	Skole	534	155	Wilno	620	12
Wadowice	196	203	Strzyżów	358	187	Rudki	544	155	Witebsk	670	46
Kraków powiat	199	205	Kolbuszowa	362	182	Gródek	546	169	Lublin	690	25
Podgórze	218	186	Tarnopol	365	164	Podhajce	552	166	Kielce	700	26
Chrzanów	210	204	Stryj	366	181	Jaworów	564	152	Radom	700	21
Bochnia	208	227	Nowy Sącz	368	155	Dolina	573	149	Kijów	760	46
Wieliczka	226	190	Jarosław	371	162	Śniatyn	586	131	Mińsk	760	42
Myślenice	227	175	Przemyśl	381	181	Tłumacz	597	157	Wołyń	770	37
Nisko	237	173	Trembowla	392	180	Zaleszczyki	621	166	Mohylów	780	56
Brzesko	239	212	Złoczów	393	166	Borszczów	624	142	Podole	800	39
Dąbrowa	265	196	Żydaczów	402	212	Rawa ruska	629	131			
Przeworsk	256	181	Stanisławów	413	166	Stary Sambor	629	141			
Krosno	268	186	Przemyślany	425	198	Dobromil	631	147			
Nowytarg	269	200	Sambor	437	174	Horodenka	642	138			
Tarnów	269	182	Sanok	437	161	Bohorodczany	690	122			
Tarnobrzeg	284	185	Żółkiew	455	167	Nadwórna	695	85			
Lwów powiat	295	180	Skałat	456	154	Peczeniżyn	731	111			
Rzeszów	296	175	Drohobycz	468	141	Kosów	731	103			
Łańcut	301	178	Zbaraż	475	158	Lisko	733	91			
Limanowa	303	142	Brody	475	144	Turka	774	109			
Mielec	307	187	Kołomyja	476	200						

Daty analfabetyzmu dzielnicy rosyjskiej pochodzą z r. 1897, dzielnicy austryackiej z r. 1910.

Źródła: Österr. Stat. N. F. 1. Heft 2. *Jeżeg. Rossii* 1911.

57. *Dzielnica pruska* — *Polskie dzieci w szkole ludowej (1911).*

Rejencye	Liczba uczniów szkół ludowych		Liczba uczniów polskich w szkołach		Na 100 uczniów jest polskich w szkołach ludowych		
	miejskich	wiejskich	miejskich	wiejskich	miejskich	wiejskich	w ogóle
Poznań	70.570	194.539	47 875	156.229	58	80	77
Bydgoszcz	40 7.0	101.25	21.726	59 053	53	58	57
Gdańsk	38.797	84.896	8 521	42 136	9	50	37
Kwidzyń	37 574	141.984	15.152	74.639	40	53	50
Olsztyn	16.709	84.810	5 535	66 527	33	79	71
Opole	92 942	349 814	41 347	269 182	45	81	73
Dzielnica pruska	297 342	957 293	135 156	667 766	45	70	
	1.254.635		862 922				64

58. *Galicya.* — *Polacy i oświata (1911).*

Powiaty z polskiem zaludnieniem	niżej 25%	25 - 50%	50—75%	wyżej 75%
Liczba powiatów	10	33	7	33
Na 1000 mieszkańców wypada Polaków	177	359	555	960
Na 1000 szkół ludowych jest polskich	124	305	477	957
Na 1000 mieszkańców chodzi do szkoły lud.	139	161	169	181
Na 1000 mieszkańców jest analfabetów	620	496	380	263
Jedna szkoła lud przypada na mieszkańców	1.560	1.480	1.470	1.560
Na 1000 szkół jest jednoklasowych	360	374	334	302

59. *Galicya* — *Szkoły średnie (1911).*

Typy szkół	Liczba szkół			Liczba uczniów	Na 100 przypada uczniów					
					narodowości			wyznania		
	w ogóle	polskich	ruskich	tysiące	polskiej	ruskiej	niem	rzym. kat	gr. kat	izrael
Gimnazya państwowe	62	55	6	29 5	77	22	1	54	22	23
Szkoły realne »	14	14	—	3·6	91	8	1	70	9	20
Szkoły prywatne	58	50	8	6·7	78	22	—	51	22	27
W ogóle	134	119	14	39·8	79	20	1	55	21	24

60. *Analfabeci.*

Przegląd miedzynarodowy.

Kraje	Na 1000 mieszk. nie umie czytać	Kraje	Na 1000 mieszk. nie umie czytać
Rumunia	884	Stany Zjedn.	77
Serbya	880	Francya	30
Portugalia	786	Finlandya	12
Hiszpania	695	Anglia	10
Rosya europejska	647	Holandya	8
Austrya	503	Szwecya	2
Węgry	45	Dania	2
Włochy	37	Niemcy	0·04
Austrya	195	Szwajcarya	0·03
Belgia	131		

61. *Galicya.* — *Szkoły ludowe (1911).*

	polskie w stosunku do liczby Polaków				*ruskie* w stosunku do liczby Rusinów			
	za liczne o				za liczne o			
	0—2%	2—5	5—10	wyżej 10%	0—2%	2—5	5—10	wyżej 10%
Ilość powiatów	10	3	5	0	5	7	13	16

62. *Król. Polskie.* — *Rządowe szkoły średnie*

Rok	Liczba uczniów	Na 100 uczniów było wyznania			
		katol.	prawosł	izrael.	inne
1895	15.589	57	24	13	6
1899	19 308	57	23	15	5
1904	22 421	56	23	16	5
1909	14 168	27	38	29	6
1910	26 209	87	29	28	6

Źródła dla tabl. 57 do 62. Spraw. Rady Szkolnej 1912. *Preuss. Statistik* Bd 234. Heft 2. *Rocz. stat. Królestwa Polskiego* II. *Stat. Jb. f. d. deutsche Reich* 1914.

63. Ziemie Polski. Szkoły zawodowe (1911). Niższe i średnie.

	Seminarya nauczycielskie		Szkoły rolnicze i leśne		Szkoły handlowe, techn. i przemysłowe		Suma uczni w szkołach zawodowych		1 szkoła zawodowa przypada na	
	szkoły	uczniowie	szkoły	uczniowie	szkoły	uczniowie	w ogóle	na 1000 mieszk.	km²	mieszk.
Dziel. rosyjska	**71**	**4.637**	**17**	**1.377**	**258**	**31 427**	**37 441**	**10**	**1 730**	**108.200**
Król. Polskie	8	838	1	37	156	15.423	16 298	13	775	75.500
Litwa i Białoruś	34	1.725	6	445	51	5 580	7.750	6	3.340	14[illegible].000
Ruś	29	2 074	10	895	51	10 424	13 39[illegible]	11	1 830	137.000
Dziel. pruska	**150**	**12 867**	**2 171**	**40 468**	**716**	**99 299**	**152 634**	**136**	**44**	**3.660**
Poznańskie	34	2.909	604	8 507	115	12.884	24.300	115	38	2 800
Prusy Zachodnie	27	2.392	217	3.027	97	13.220	18.639	110	76	5.000
Prusy Wschodnie	27	2.216	597	6.434	134	16 746	25.396	123	51	2.700
Śląsk (pruski)	62	5 350	753	22 500	370	56.419	84.299	161	34	4.440
Dziel. austryacka	**47**	**7.386**	**39**	**2.056**	**255**	**25.435**	**34 877**	**51**	**245**	**25.700**
Galicya	38	6.410	32	1 838	165	17.086	25.334	33	332	34 000
Śląsk (austryacki)	9	976	7	218	90	8 349	9.543	127	48	7 100
Ziemie Polski	**268**	**24.890**	**2 227**	**43.901**	**1.229**	**156.161**	**224.952**	**39**	**215**	**15.360**

Źródła: Rocznik stat. Król. Polskiego 1913, 1914. *Jeżeg Rossii* 1912. *Stat. Jb. f. d. preuss. Staat* 1913. *Österr. Stat. Handb.* 1914 Wyniki kwestyonaryusza

65 Ziemie Polski. Instytucye naukowe.

Instytucye	Siedziba	Rok sprawozdawczy	Fundusze: zakładowe i zasobowe	Fundusze: obrotowe	Wydano na: pracownie i publikacye	Wydano na: stypendya i nagrody
			tysiące koron		tysiące koron	
Akademia Umiejętności	Kraków	1913 14	13,340 a)	818	178	154
Kasa pom. nauk. im. J. Mianowskiego	Warszawa	1915	4,145	368 b)	154	306
Towarzystwo naukowe	Warszawa	1914	719	17	164	—
Towarzystwo popierania nauki polskiej	Lwów	1914	607	12	2	

a) W tej sumie 1,214.000 kor. depozytów. b) W tej sumie 272.000 kor. dochodu z pola naftowego w Surachanach (Kaukaz), fundacyi W. Zglenieckiego, oszacowanej na 9.000 kor.

64. *Galicya. Dzieci polskie*

które muszą uczęszczać do *ruskiej* szkoły ludowej 1908/9)

Powiaty z udziałem ludności gr. kat.		Liczba dzieci rzym. kat. w wieku szkolnym w szkole ruskiej: absolutna	absolutna	%
Nad 70%	8	7 795	1 978	25
70—75	11	25 873	8.207	32
60—70	19	72.237	8 230	11
50—60	8	48 225	9 160	19
25—50	4	30 383	3 036	8
Niżej 25	8	126 130	374	0 3
Suma		**329.643**	**30.985**	**9**

Źródło: Nadobnik. **Szkoły dla mniejszości polskich Lwów 1910**

66. Budżet własny (wydawniczy) Akademii Umiej. 1913 14.

Przychód		Rozchód	
	tysiące koron		
Dotacye publ.	121	Administracya	44
Odsetki	143	Naukowe wspólne	15
Inne	22	Wydział przyrod.	72
		Wydziały inne	70
Suma	**286**		**201**

67. Budżet Tow. Naukowego 1914.

Przychód		Rozchód	
	tysiące koron		
Składki i ofiary	123	Administracya	15
Dochody pracowni	75	Inwestycye	50
Odsetki i inne	46	Pracownie i publikacye	164
Suma	**244**		**234**

Źródła: **Sprawozdania roczne odnośnych instytucyi.**

68. Ziemie Polski. Towarzystwa oświatowe.

Nazwa	Macierz szkolna	Towarzystwo Szkoły ludowej	Macierz szkolna
Siedziba zarządu	Warszawa	Kraków	Cieszyn
Rok założenia	1906	1891	1885
Rok sprawozdawczy	1907	1913	1913
Ilość kół	781	301	64
Liczba członków	116.341	42.156	5 280
Dochody w tys. koron	2.027	2,229	493
Liczba szkół	141	115	12
» kursów dla analf.	?	177	—
Uczniów w szkołach / Analfabetów na kursach	61.908	32.486	1.729
Ochronek i burs	317	36	16
Wychowanków burs	14.401	1.839	698
Domów ludowych	-	79	
Czytelń i bibliotek	505	2.520	62
Czytelników	400.344	?	?
Odczytów i obchodów	2.708	8.547	427
Uniwersytetów ludow.	14		
Kursów innych	-	188	-

Uwaga: Macierz Szkolna Królestwa Polskiego założona 21 czerwca 1906 została rozwiązana w grudniu 1907.

69. Ziemie Polski. Uniwersytety ludowe.

Nazwa		Uniwersytet powszechny		Uniwersytet ludowy	dla wszystkich
Siedziba		Lwów	Kraków	Kraków	Warszawa
Rok sprawozdawczy		*1912/13*	*1912/13*	*1912/13*	—
Liczba słuchaczy wykładów	prelegentów	173		169	-
	miast	30	5	17	—
	miasto główne	126	99	468	—
	prowincya	279	23	283	—
	razem	405	122	751	-
	miasto główne	9.865	9.454	35.740	-
	prowincya	35.225	2.049	16.832	—
	razem	45.090	11.503	52.572	—
	Okres	*1904/5—1913/14*	*1904/5—1913/14*	*1899/900—1908/9*	*1905/6—1906/7*
Suma ogólna	wykładów	3.171	1.482	1.450	787
	słuchaczy	507.906	201.738	230.253	192.523
Suma śr. rocz.	wykładów	317	148	145	393
	słuchaczy	50 791	20.174	23.025	96.261
Słuchaczy na 1 wykładzie średnio		161	136	159	245

Źródła: Sprawozdania odnośnych instytucyi i odpowiedzi na kwestyonaryusz.

Szkoły wyższe. Liczba studentów.

		Król. Polskie, Litwa, Ruś	Poznańskie, Prusy zach. i wsch., Śląsk	Galicya
Uniwersytety		Warszawa Kursa męskie 1.911 Kursa żeńskie 487 *Kursa naukowe 168* *Kursa dla kobiet nauk pedagog. 216* Kijów Kursa męskie 5.215 Kursa żeńskie 2.699	Wrocław 2.517 Królewiec 1.464 Poznań (Akad.) 851 (w tem słuchaczy żeńskich 338)	*Kraków 2 827* (w tem słuchaczy żeńskich 100) *Lwów 5.261* (w tem słuchaczy żeńskich 469)
Seminarya teologiczne		Warszawa (rz. kat., praw.) 337 Lublin (rz. kat., praw.) 525 Płock (rz. kat.) 64 Sandomierz (rz. kat.) 77 Sejny (rz. kat.) 72 Kijów (praw. Akad. duchowna) 193	Brunsberga (Lyc. Hozyańskie) 43 Poznań 99 Pelplin 96	Rzym. kat.: *Kraków 100* *Tarnów 87* *Przemyśl 149* *Lwów 133* Gr. kat.: Lwów 133 Przemyśl 98 Stanisławów 94
Akademie rolnicze		Puławy 429 *Warszawa (kursa przem.-rolnicze) 225*	Instytuty uniwersyteckie: Wrocław 145 Królewiec 91 Bydgoszcz (Akad.) —	*Dublany (Akad.) 130* Instytut uniwersytecki: *Kraków 221*
Akad. weterynaryjne		Warszawa 324		*Lwów 248*
Techniki		Warszawa Technika 774 *Szkoła Wawelberga i Rotwanda 39* *Łódź* *Kursa politechniczne 39*	Gdańsk 625 Wrocław 179	*Lwów 1742*
Akad. sztuk piękn.			Królewiec 46 Wrocław (przem. artystyczny) 170	*Kraków 128*
Akademie handlowe		Warszawa *Kursa Zielińskiego 181* *Kursa dla kobiet 204* Kijów 2.641 (w tem słuchaczy żeńskich 401)		Kursa abituryenckie: *Kraków 120* *Lwów 62*
Suma		21 zakładów 17.190	13 zakładów 6.324	13 zakładów 11.534
Studentów szkół wyższych na 100 000 mieszk.		**46**	**57**	**144**

Kursywą oznaczono zakłady polskie. Cyfry odnoszą się do r. 1910/11 dla dzielnicy rosyjskiej, 1912/13 dla pruskiej a 1911/12 dla austryackiej.

Źródła: jak tabl. 63.

Rok	Polskie książki drukowano													
	Król Polskie	Litwa, Białoruś i Ruś	Zabór pruski	Zabór austryacki	Zagranica	Bez podanego miejsca druku	Suma ogólna	Suma średnia roczna	Warszawa	Wilno	Poznań	Wrocław	Kraków	Lwów
1794—98	506	253	64	358	88	55	1.324	265	457	128	36	17	272	76
1799—1803	343	396	59	276	55	78	1 207	242	290	299	32	18	174	70
1804—08	525	380	194	241	56	156	1 552	310	464	302	26	111	183	48
1809—13	572	401	149	283	46	233	1 684	337	506	313	34	81	208	65
1814—18	814	457	118	330	58	206	1 983	351	697	335	41	64	233	82
1819—23	939	565	196	386	74	163	2 323	404	831	469	77	102	224	152
1824—28	1.035	495	150	389	73	74	2 216	397	907	432	57	66	217	138
1829—33	1.230	342	135	438	325	89	2.549	459	1 122	305	42	54	254	135
1834—38	882	289	189	555	544	77	2 536	444	763	284	78	70	314	181
1839—43	1.096	321	329	512	556	87	2 901	487	976	309	180	61	264	195
1844—48	1.075	310	572	1.387	584	88	4.016	774	968	285	245	65	491	711
1849—53	929	273	625	1.028	378	32	3.265	653	888	243	293	78	413	420
1854—58	1.376	430	409	1 165	483	36	3 959	772	1.311	370	283	40	399	444
1859—63	1.833	489	782	1.747	827	127	5.805	1 161	1.774	345	345	41	787	636
1864—68	1 358	42	501	1.822	596	34	4 413	883	1.321	27	316	40	945	605
1869—73	2 079	70	849	2.947	445	30	6 420	1 284	1.997	56	534	25	1.251	1.120
1874—78	2 899	69	68	3 590	323	40	7 608	1 722	2 488	61	471	12	1.407	1.326
1879—83	3 519	134	680	4 261	446	31	9.071	1.814	3 257	113	533	17	2 254	1 469
1884—88	3.364	38	761	4.911	498	29	9 631	1.926	3.169	21	586	15	2 707	1.293
1889—93	2.399	19	555	4.768	300	7	8 048	1.610	2.336	7	456	2	2.741	1 328
1894—98	2 690	22	590	4 402	270	4	7 978	1 596	2 659	9	437	—	2.521	1 294
1899—1903	4.033	41	426	5 029	255	16	9 791	1 958	3 909	32	292	4	2.692	1 610
1904—08	5 732	91	585	8.180	349	33	14 970	2 994	5.442	61	413	14	5.130	2.149
1909—13	5.783	191	597	7 134	129	49	13.878	2 776	5 446	110	453	3	4 818	1 967
1794—1913	47.011	6 118	10.311	56.360	7 753	1.775	129.328	1.057	43 980	4.916	6.270	1.000	30.899	17.510
‰	*363*	*47*	*80*	*436*	*60*	*14*	*1.000*	*1.000*	*339*	*34*	*48*	*8*	*239*	*135*

Źródło: Materyał *Atlasu Polski*.

	Liczba pism peryodycznych, wychodzących							Suma	Przybliżona liczba druków dziennie
	kwartalnie	miesięcznie	dwu tygodniowo	tygodniowo	codziennie	kilka razy tygodniowo	w innych terminach		
Królestwo Polskie	6	18	7	39	30	5	5	110	39
Litwa, Białoruś i Ruś	—	3	2	4	6	—	2	17	7
Dzielnica pruska	—	16	13	26	19	41	1	116	40
» austryacka	13	129	116	94	17	7	19	395	46
Reszta Rosyi	—	—	—	—	1	—	1	2?	1?
» Prus	—	2	4	7	4	—	2	19	6
» Austryi	—	—	—	—	—	—	—	7	1
Inne kraje Europy	—	4	2	—	—	—	1	7	0·3
St. Zjed. Ameryki Pn.	—	—	—	—	—	—	—	69	27
Suma	—	—	—	—	—	—	—	***742***	—
Lwów	6	69	57	39	11	1	6	189	23
Kraków	6	38	28	16	5	—	6	99	11
Warszawa	6	12	5	33	18	—	—	74	22
Poznań	—	15	10	19	6	7	1	58	13
Cieszyn	1	4	5	2	1	1	—	14	2
Wilno	—	2	2	3	4	—	1	12	5
Przemyśl	—	2	1	5	—	3	—	11	2
Katowice	—	—	—	1	3	4	—	8	5
Toruń	—	1	1	1	2	2	—	7	3
Częstochowa	—	2	—	1	3	—	—	6	3
Łódź	—	—	—	3	3	—	—	6	3·5
Nowy Sącz	—	—	2	3	—	—	1	6	0·6
Stryj	—	1	3	1	—	—	—	6	0·3
Tarnopol	—	2	4	—	—	—	—	6	0·3
Grudziądz	—	—	—	—	1	4	—	5	2·6
Rzeszów	—	2	—	3	—	—	—	5	0·5
Tarnów	—	1	1	2	—	1	—	5	0·8

Uwaga: Najwięcej abonentów mają: *Gazeta Grudziądzka*, wychodząca w Grudziądzu (Prusy zachodnie) ze 124 000 (1914) i *Zgoda*, wychodząca w Chicago ze 110.000 (1914) abonentów.

Źródło: Materyał *Atlasu Polski*.

73. *Polskie pisma codzienne w Europie.*

	Miejsce	Liczba pism
K	Warszawa	18
A	Lwów	11
P	Poznań	6
A	Kraków	5
LR	Wilno	4
K	Częstochowa	3
P	Katowice	3
K	Łódź	3
P	Bydgoszcz	2
LR	Kijów	2
K	Lublin	2
P	Toruń	2
	Berlin	1
	Bochum (Westfalia)	1
A	Cieszyn	1
K	Dąbrowa górnicza	1
P	Gliwice	1
P	Gniezno	1
P	Grudziądz	1
	Herne (Westfalia)	1
P	Inowrocław	1
K	Kalisz	1
P	Kościan	1
P	Królewska Huta	1
	Oberhausen (Nadrenia)	1
	Petersburg	1
K	Radom	1
K	Sosnowice	1

74. Ziemie Polski.

Główne ogniska polskiego drukarstwa (1794—1913).

	Miasto	Liczba druków		
K	Warszawa	43980		
A	Kraków	30899		
A	Lwów	17510		
P	Poznań	6270		
LR	Wilno	4916		
P	Wrocław	1000		
A	Tarnów	932		
A	Wadowice	821	*od*	*1830*
A	Cieszyn	681	„	*1844*
A	Złoczów	599	„	*1884*
A	Przemyśl	570		
A	Bochnia	528	„	*1826*
A	Rzeszów	499	„	*1845*
K	Lublin	419		
P	Mikołów	399	„	*1839*
A	Stanisławow	389	„	*1834*
P	Toruń	370		
P	Leszno	341	*do*	*1873*
P	Gniezno	328	*od*	*1816*
LR	Kijów	315	„	*1798*
K	Łódź	309	„	*1863*
K	Częstochowa	308		
A	Brody	298	„	*1864*
A	Nowy Sącz	247	„	*1834*
K	Płock	236		
K	Kalisz	231		
A	Tarnopol	219	„	*1832*
A	Gródek	218	„	*1884*
LR	Połock	181	*do*	*1840*
A	Kołomyja	161	*od*	*1865*
P	Chełmno	156	*1835*	*1892*
K	Kielce	150		
A	Sanok	149	*od*	*1848*
A	Sambor	141	„	*1853*
P	Bytom	138	„	*1845*
LR	Krzemieniec	134	*do*	*1831*
K	Włocławek	129	*od*	*1819*
P	Brodnica	126	„	*1829*
A	Jasło	125	„	*1854*
A	Jarosław	123	„	*1876*
P	Pelplin	121	„	*1861*
K	Piotrków	118		
K	Radom	115		
LR	Berdyczów	109	*do*	*1844*
K	Suwałki	107	„	*1880*
LR	Żytomierz	105	„	*1887*
A	Krosno	100	*od*	*1889*

Uwaga do tabl. 73 i 74. Przed nazwą miasta umieszczone K = Król. Polskie, LR = Litwa z Białorusią i Rusią, P = Zabór pruski, A = austryacki.

Daty pochylonym drukiem odnoszą się do pierwszego, lub ostatniego druku w danej miejscowości.

Źródło do tabl. 71—75: Materyał *Atlasu Polski*.

75. *Polskie druki za granicą (1794—1913).*

Kraj	Liczba druków
Francya	2253
Niemcy	1918
Rosya	1072
Austrya	954
Stany Zjednoczone	772
Szwajcarya	241
Belgia	176
Anglia	170
Włochy	130
Inne kraje	67

Uwaga: W Ameryce pojawia się pierwszy polski druk 1868 r.

76. Przegląd międzynarodowy.

Na 100.000 mieszkańców drukowano rocznie:

książek		czasopism	
Dania	124	Dania	56
Szwajcarya	114	Belgia	28
Japonia	60	St. Zjednoczone	25
Francya	46	Francya	23
Niemcy	44	Szwecya	19
Rumunia	38	Niemcy	9
Belgia	28	Rumunia	7
Szwecya	25	Japonia	3
Anglia	24	Polacy	3
Włochy	18	Rosyanie	2
Rosyanie	17	Rusini	0·2
Stany Zjednoczone	16		
Polacy	14		

Arcybiskupstwa i biskupstwa	Rok założenia	Siedziba	Liczba					Ilość wyznawców rz. kat. na		Parafia przypada na km²
			dziekanatów	parafii	małych kościołów i kaplic	świeckich księży	wyznawców rz. kat. w tys	1 księdza	1 parafię	
Gnieźnieńskie	1000	Poznań	17	204	48	278	445	*1.640*	*2.230*	—
*Poznańskie	968	»	26	354	162	544	985	*1.810*	*2.780*	—
*Chełmińskie	1243	Pelplin	27	266	138	494	835	*1.690*	*3 100*	—
*Warmińskie	1243	Frombark	9	94	3	(?) 214	138	*645*	*1.470*	—
*Wrocławskie	1200	Wrocław	39	256	39	(?) 499	2.108	*4.230*	*8.250*	
Dzielnica pruska			**128**	**1.177**	**390**	**2 029**	**4.521**	***2.230***	***3.840***	***68***
Krakowskie	X. wiek	Kraków	17	184	265	597	971	*2.450*	*5.270*	—
Lwowskie	1360	Lwów	25	236	768	455	931	*2.040*	*3.940*	
Przemyskie	1375	Przemyśl	32	365	418	547	1.204	*2 200*	*3 950*	—
Tarnowskie	1785	Tarnow	19	176	174	375	800	*2.130*	*4.550*	—
*Wrocławskie	1000	Wrocław	8	79	10	(?) 154	317	*2.250*	*4.390*	—
Dzielnica austryacka [1]			**101**	**980**	**1.620**	**1.928**	**4.253**	***2 200***	***4.350***	***81***
Warszawskie	1798	Warszawa	13	269	133	557	1.994	*2.330*	*5 400*	*60*
Kieleckie	1807	Kielce	8	260	224	345	1.273	*3.700*	*4 900*	*48*
Lubelsko-Podlaskie	1805	Lublin	19	260	179	440	1.758	*3 980*	*6 750*	*120*
Płockie	1000	Płock	12	240	65	337	1.008	*3 210*	*4.500*	*69*
Sandomierskie	1818	Sandomierz	7	195	101	303	970	*3 200*	*4 980*	*67*
Sejneńskie	1798	Sejny	11	127	88	352	830	*2.360*	*6.530*	*144*
Włocławsko-Kaliskie	XI. wiek	Włocławek	14	371	223	536	2 013	*3.450*	*4.980*	*55*
Królestwo Polskie			**84**	**1.722**	**1.013**	**2 870**	**9.846**	***3.370***	***5 620***	***74***
*Mohylewskie	1783	Mohylów	17	122	256	325	517	*1.600*	*4.240*	*755*
Mińskie	1798	» (Mińsk)	9	66	193	80	296	*3.700*	*4.480*	*1.380*
Wileńskie	1251	Wilno	24	315	271	485	1.651	*3 410*	*5.250*	*288*
*Żmudzkie	1416	Telsze	17	201	401	555	1.389	*2.120*	*6.900*	*200*
Łucko-Żytomirskie	1321, 1358	Zytomierz	17	155	243	188	521	*2.770*	*3.360*	*795*
Podolskie	XIV. wiek	» (Kamieniec	10	98	85	116	339	*2 920*	*3.360*	*430*
Litwa, Białoruś, Ruś			**94**	**957**	**1.419**	**1.749**	**4.713**	***2.420***	***4.430***	***481***

Uwaga: Biskupstwa oznaczone gwiazdką wykraczają swym obszarem poza granice, które przyjęto w opisie statystycznym; tych obszarów w powyższej tablicy też nie uwzględniono — z wyjątkiem małych skrawków Pomorza, należących do biskupstwa Poznań-Kiemu i Chełmińskiemu.

Liczbę rz. katolików podano dla zaboru austryackiego i pruskiego podług sprawozdań biskupich, dla zaboru rosyjskiego podług spisu urzędowego (obliczonego dla r. 1913) bo dane sprawozdań biskupich okazały się niekompletne.

[1] W Galicyi jest 1858 parafii i 2 375 świeckich księży gr. kat. Na 1 księdza przypada 1.420, a na 1 parafię 1 820 wyznawców gr. kat. (1910).

Źródła: *C. Streit:* Atlas Hierarchicus. Paderborn 1913. Materyał *Atlasu Polski.*

III. ŻYCIE GOSPODARCZE.

78. Ziemie Polski. Zawody ludności.

Kraje Dzielnice	Rok spisu	Na 100 ludności miało utrzymanie z: rolnictwa, leśnictwa	przemysłu, górnictwa	handlu, komunikacyi	innych zawodów	było zawodowo czynnych
Królestwo Polskie	*1897*	57	15	8	20	*29*
Litwa i Białoruś	*1897*	73	9	7	11	—
Ruś	*1897*	73	9	7	11	—
Dzielnica rosyjska	*1897*	**68**	**11**	**7**	**13**	
Poznańskie	*1907*	54	23	9	14	*45*
Prusy zachodnie	*1907*	50	24	9	17	*46*
Rej. olsztyńska	*1907*	60	18	6	16	*46*
Rej. opolska	*1907*	29	48	9	14	*44*
Dzielnica pruska	*1907*	**46**	**31**	**9**	**14**	*45*
Galicya	*1910*	73	9	10	8	*57*
Śląsk	*1910*	29	47	11	13	*51*
Dzielnica austryacka	*1910*	**69**	**13**	**10**	**8**	*56*
Ziemie Polski		**65**	**14**	**8**	**13**	*(ca 33)*
Rosya	*1897*	75	10	5	10	*25*
Prusy	*1907*	29	44	13	14	*47*
Austrya	*1910*	48	27	12	13	*56*

Uwaga: Spis w dzielnicy rosyjskiej i w Rosyi obejmuje tylko pracujących samodzielnie.

79. Przegląd międzynarodowy.

Na 100 ludności zawodowej przypada na rolnictwo, leśnictwo		przemysł, górnictwo		handel, komunikacyę	
Rosya	75	Wielka Brytania	45	Wielka Brytania	24
Węgry	70	Szwajcarya	45	Holandya	18
Polska	*65*	Belgia	42	Stany Zjednoczone	16
Włochy	59	Niemcy	40	Norwegia	15
Szwecya	50	Holandya	35	Dania	15
Austrya	48	Francya	32	Francya	14
Dania	43	Austrya	27	Szwajcarya	13
Francya	43	Norwegia	26	Austrya	12
Norwegia	39	Dania	25	Belgia	12
Stany Zjednoczone	36	Włochy	25	Niemcy	12
Niemcy	35	Stany Zjednoczone	24	*Polska*	*8*
Szwajcarya	31	Szwecya	21	Szwecya	8
Holandya	28	*Polska*	*14*	Włochy	7
Belgia	21	Węgry	14	Rosya	5
Wielka Brytania	12	Rosya	10	Węgry	4

Źródła do tabl. 78—80: *Rocz. stat. Król. Polskiego* 1913. *Jeżeg. Rossii* 1912. *Statist. Hdb. Österreichs* 1914. *St. Jb. f. d. preuss. Staat.* 1913. *St. Jb. f. d. deutsche Reich* 1915. *Hamburg*, Die berufliche Gliederung d. Bevölkerung. *Stat. Monatschrift* 1914.

80. Ziemie Polski. *Ludność zawodowo czynna, męska i żeńska.*

	Rok	Ludność: męska	żeńska	wogóle	Ludność zawodowa: męska	żeńska	wogóle	Na 1000 mężcz.	kobiet	wogóle
		w tysiącach			w tysiącach			jest zawod. czynnych		
Królestwo Polskie	1897	4,712	4,690	9,402	2,672	644	2,716	*46*	*14*	*29*
Dzielnica pruska	1907	3,[illegible]	3,[illegible]	6,[illegible]	1,[illegible]	[illegible]	2,[illegible]	*55*	*29*	*41*
Galicya	1910	3,937	4,087	8,024	2,418	2,085	4,5[illegible]	*61*	*51*	*57*
Rosya	1897	62,477	63,[illegible]	25,[illegible]	2[illegible],995	5,[illegible]76	31,271	*42*	*8*	*25*
Prusy	1907	18,780	19,210	37,[illegible]	12,275	5,763	18,[illegible]38	*65*	*32*	*47*
Austrya	1910	14,032	14,539	28,571	9,247	6,771	16,018	*66*	*46*	*56*

81. Poznańskie.

Zawody Polaków i Niemców (1907).

Zawody	Liczba mieszkańców: utrzymujących się z	zarobkujących	Na 100 mieszkańców zarobkuje	Na 100 zarobkujących przypada: Polaków	Niemców
	tysiące		%	%	%
Rolnictwo	1,053	502	48	71	29
Przemysł	453	164	36	68	27
Handel	163	68	39	44	56
Zawody wolne	98	51	55	31	69
Służba domowa	(88	45	56	59	41
Bez zawodu	146	94	64	61	39
Suma	**1996**	**918**	**46**	**64**	**36**

W obliczeniach zaliczono do Polaków tylko katolików.
Źródło: Mitscherlich, Ausbreitung d. Polen in Preussen. 1918.

82. Ziemie Polski. Użycie ziemi.

Kraje Dzielnice	Rok		Obszar ogółem	Ziemia orna	Łąki	Pastwiska	Lasy	Ogrody, budynki	Nieużytki
			w tysiącach hektarów — *kursywą w stosunku do całego obszaru*						
Królestwo Polskie	1909		12.286	6.921	985	830	2.218	477	855
		%	*100*	*56*	*8*	*7*	*18*	*4*	*7*
Litwa i Białoruś	1887		28.517	9.019	4.672		9.235	5.591	
		%	*100*	*32*	*16*		*32*	*20*	
Ruś	1887		15.700	8.440	1.555		2.936	2.769	
		%	*100*	*54*	*10*		*19*	*18*	
Dzielnica rosyjska		%	***100***	***43***	***14***		***26***	***17***	
Poznańskie	1913		2.899	1.845	224	77	578	31	143
		%	*100*	*63*	*8*	*3*	*20*	*1*	*5*
Prusy Zachodnie	1913		2.556	1.435	159	136	584	24	218
		%	*100*	*56*	*6*	*5*	*23*	*1*	*9*
Rej. olsztyńska	1913		1.203	607	113	74	260	9	140
		%	*100*	*50*	*9*	*6*	*22*	*1*	*12*
Rej. opolska	1913		1.323	748	97	19	382	21	57
		%	*100*	*51*	*9*	*6*	*24*	*1*	*9*
Dzielnica pruska		%	***100***	***58***	*7*	***4***	***23***	***1***	*7*
Galicya	1896		7.849	3.807	874	772	2.015	109	272
		%	*100*	*49*	*11*	*10*	*26*	*1*	*3*
Śląsk cieszyński	1896		223	107	11	25	70	4	6
		%	*100*	*48*	*5*	*11*	*31*	*2*	*3*
Dzielnica austryacka		%	***100***	***49***	***11***	***10***	***26***	***1***	***3***
Ziemie Polski		%	***100***	***45***		***15***	***25***		***15***
Rosya		%	*100*	*29*		*11*	*39*		*21*
Prusy		%	*100*	*51*		*15*	*24*		*10*
Austrya		%	*100*	*35*		*23*	*33*		*9*

83. *Przegląd międzynarodowy.*

Na 100 km² przypadają			
Role łąki i pastwiska		Lasy	
Włochy	76	Szwecya	53
Dania	76	Rosya	39
Belgia	72	Austrya	33
Francya	70	Bułgarya	29
Holandya	67	Stany Zjedn.	29
Niemcy	65	Niemcy	26
Polska	*60*	*Polska*	*25*
Rumunia	59	Szwajcarya	22
Austrya	58	Norwegia	21
Wka Brytania	57	Belgia	20
Szwajcarya	56	Francya	19
Hiszpania	55	Rumunia	18
Rosya eur.	40	Włochy	16
Bułgarya	34	Hiszpania	10
Stany Zjedn.	25	Dania	8
Szwecya	12	Holandya	8
Norwegia	3	Wka Brytania	5

Źródło: St. Jb. f. d. deutsche Reich. 1915.

Uwaga: Obszar gruntów podług katastru rolnego w zaborze rosyjskim nie zgadza się z obszarem geograficznym, podanym w tablicy 1.

Źródła: Statystyka Polski. 1915. *Rocz. stat Król Polskiego.* II. 1915. *Podr. stat. Galicyi.* IX. 1913. *Jeżeg. Rossii.* 1912. *Stat. Jb. f. d. preuss. Staat.* 1914. *Stat. Hdb. f. d. Selbstverw. in Schlesien.* IV. *Wiad. stat. o stosunkach krajowych.* IX, 3. *Trudy warszawsk. stat. Komit.* XXXIX, 2. *Oesterr. Statistik* Bd. 85, 6. *Stat. d. deutschen Reiches.* Bd. 212.

84. Ziemie Polskie. Zmiany w użyciu ziemi.

Królestwo Polskie				Poznańskie			Prusy Zachodnie		Prusy Wschodnie		Galicya		
Rok	Role %	Lasy %	Inne grunty %	Rok	Role %	Lasy %	Role %	Lasy %	Role %	Lasy %	Rok	Role %	Lasy %
1816	34	30	36	1878	61·6	20·3	54·3	21·2	50·9	18·2	1842	43·1	31·5
1839	34	28	38	1883	61·9	20·2	54·8	21·0	51·8	17·9	1866	45·7	26·8
1848	46	19	35	1893	62·4	19·8	55·1	21·3	53·8	17·5	1880	48·3	25·8
1859	46	20	34	1900	63·0	19·8	55·6	21·7	55·3	17·4	1896	48·5	25·7
1894	55	20	25	1913	63·6	19·9	56·2	22·9	55·0	17·7	1910	48·5	25·4
1907	56	19	25										
1909	56	18	26										

Źródła: Rocznik stat. Król. Polsk. 1914. *Stat. Jb f. d. preuss. St.* 1915. *Statystyka Polski* 1915. *St. Jb. d. Ackerbaumin.* Wien. 1912.

85. Ziemie Polski. Własność ziemska, wielka i mała.

Kraje		Obszar gruntów własności				Na 100 ha w ogóle wypada własności			Na 100 ha obszaru					
		w ogóle	wielkiej publicznej	wielkiej prywatnej	małej	wielkiej publicznej	wielkiej prywatnej	małej	roli: wielkiej	roli: małej	łąk: wielkiej	łąk: małej	lasów: wielkiej	lasów: małej
		tysiące hektarów				było w rękach własności								
Król. Polskie	1909	12.285	931	4.272	7.082	*8*	*34*	*58*	*31*	*69*	*32*	*68*	*83*	*17*
Litwa i Białoruś	1905	28.563	2.707	12.676	13.180	*9*	*45*	*46*	*35*	*65*	*41*	*59*	*93*	*7*
Rus	1905	15.318	1.486	6.208	7.624	*10*	*40*	*50*	*46*	*54*	*40*	*69*	*94*	*6*
Poznańskie	1907	2.556	251	924	1.381	*10*	*36*	*54*	*44*	*56*	-		*59*	*41*
Prusy Zachodnie	1907	2.147	318	473	1.356	*15*	*22*	*63*	*37*	*63*			*47*	*53*
Rej. olsztyńska	1907	981	113	198	670	*12*	*19*	*69*	*30*	*70*	-		*55*	*45*
Rej. opolska	1907	1.069	93	283	693	*9*	*26*	*65*	*30*	*70*	--		*59*	*41*
Galicya zach.	1912	2.316	50	555	1.711	*2*	*24*	*74*		—				--
» wsch.	1912	5.533	476	1.614	3.443	*8*	*29*	*63*		--				—
» cała	1912	7.849	526	2.169	5.154	*6*	*28*	*66*	*22*	*78*	*16*	*84*	*76*	*24*
Śląsk cieszyński	1897	223	—	99	124	-	*44*	*56*	-	-	-	—	—	—

Uwaga: Do własności małej zaliczono w Królestwie Polskiem posiadłości włościan, szlachty zagrodowej i małomieszczan, na Litwie, Białorusi i Rusi chłopską własność ukazową i prywatną niżej 200 dziesięcin 218 ha., w zaborze pruskim posiadłości niżej 100 ha, w Galicyi własność metatabularną, na Śląsku cieszyńskim własność niżej 200 ha.

Obszar gruntów podług katastru rolnego w zaborze rosyjskim nie zgadza się z obszarem geograficznym, podanym w tablicy 1.

Źródła: jak tabl. 82 i dla *Galicyi J. Rutkowski, Własność tabularna Galicyi* według stanu z końcem 1912 r. (arkusze korektowe).

Kraje	Rok	Liczba małych gospodarstw o powierzchni					Obszar małych gospodarstw o powierzchni					Na 100 ha własności małej przypada na			
		w ogóle	niżej 2 ha	2—5 ha	5—20 ha	wyżej 20 ha	w ogóle	niżej 2 ha	2—5 ha	5—20 ha	wyżej 20 ha	role	łąki i pastwiska	lasy	inne
		w tysiącach, w %					w 1000 ha, w %								
Królestwo Polskie	1904	1,094	273	432	364	25	6,397	310	1,687	3,549	851	70	19	6	5
	%	*100*	*25*	*40*	*33*	*2*	*100*	*5*	*26*	*56*	*13*				
Litwa i Białoruś	1905	847	17	44	392	394	10,425	32	197	3,255	6.941	54	31	5	10
	%	*100*	*2*	*5*	*46*	*47*	*100*	—	*2*	*31*	*67*				
Ruś	1905	1,114	266	375	367	106	6,716	650	1,615	2,764	1,687	67	23	2	8
	%	*100*	*24*	*34*	*33*	*9*	*100*	*10*	*24*	*41*	*25*				
Poznańskie	1907	274	184	26	51	13	1,398	87	104	657	550	82		10	8
	%	*100*	*67*	*9*	*19*	*5*	*100*	*6*	*7*	*47*	*40*				
Prusy Zachodnie	1907	208	138	21	36	13	1,368	63	85	509	711	79		8	13
	%	*100*	*66*	*10*	*18*	*6*	*100*	*5*	*6*	*37*	*52*				
Rej. olsztyńska	1907	71	38	10	15	8	673	20	42	209	402	79		6	15
	%	*100*	*54*	*14*	*21*	*11*	*100*	*3*	*6*	*31*	*60*				
Rej. opolska	1907	195	127	35	30	3	707	86	127	338	156	82		12	6
	%	*100*	*65*	*18*	*15*	*2*	*100*	*12*	*18*	*48*	*22*				
Galicya	1902	1,004	444	367	182	11	4 276	660	1,415	1,704	477	57	26	13	4
	%	*100*	*44*	*37*	*18*	*1*	*100*	*16*	*33*	*40*	*11*				
Śląsk cieszyński	1902	35	20	8	6	1	122	13	24	51	34	—	—		—
	%	*100*	*57*	*23*	*17*	*3*	*100*	*10*	*20*	*42*	*28*				
Ziemie Polski		**4,842**	**1,507**	**1,318**	**1,443**	**574**	**32,062**	**1,921**	**5,296**	**13,036**	**11,809**				
	%	***100***	***31***	***27***	***30***	***12***	***100***	***6***	***17***	***41***	***36***	***86***		***6***	***8***

Uwaga: Powierzchnia własności małej nie zgadza się dokładnie z zestawieniem na tablicy 85. Większe różnice tłumaczą się różnicą daty dla Królestwa Polskiego, pominięciem własności prywatnej niżej 2·18 ha na Litwie z Białorusią i Rusi, a własności nietabularnej wyżej 100 ha w Galicyi.

Podane w nagłówku stopnie małej własności odnoszą się tylko do zaboru pruskiego i austryackiego, dla Król. Polskiego odnoszą się stopnie: niżej 2·18 ha, 2·18—5·45, 5·45—21·8 ha i wyżej 21·8 ha; dla Litwy i Rusi: niżej 3·3 ha, 3·3—5·5, 5·5—11 i wyżej 11 ha

Źródła: jak tablica 82.

Kraje	Rok	Liczba gospodarstw wielkich o powierzchni w ogóle	niżej 500 ha	wyżej 500 ha	Obszar gospodarstw wielkich o powierzchni w ogóle	niżej 500 ha	wyżej 500 ha	Na 100 ha własności wielkiej przypada na role	łąki i pastwiska	lasy	inne
		cyfry absolutne *kursywą* %			w 1000 ha *kursywą* %						
Królestwo Polskie	1892	8,723	6,321	2.402	4,879	1,545	3 334	*53*	*13*	*30*	*4*
		% *100*	*73*	*27*	*100*	*32*	*68*				
Litwa i Białoruś	1905	9,937	5,158	4,779	12.676	1,775	10.901	*20*	*15*	*45*	*20*
		% *100*	*52*	*48*	*100*	*9*	*91*				
Ruś	1905	5,168	2,195	2,973	6.217	779	5,438	*47*	*11*	*33*	*9*
		% *100*	*42*	*58*	*100*	*12*	*88*				
Poznańskie	1907	2.305	1,722	583	1,176	591	585	*66*	*10*	*18*	*6*
		% *100*	*75*	*25*	*100*	*50*	*50*				
Prusy Zachodnie	1907	2,012	1,706	306	791	490	301	*66*	*9*	*18*	*7*
		% *100*	*85*	*15*	*100*	*62*	*38*				
Rej. olsztyńska	1907	729	616	113	311	189	122	*56*	*12*	*20*	*12*
		% *100*	*85*	*15*	*100*	*61*	*39*				
Rej. opolska	1907	716	610	106	376	253	123	*55*	*9*	*31*	*5*
		% *100*	*85*	*15*	*100*	*67*	*33*				
Galicya	1902	5,467	4,123	1,344	2,916	430	2.486	*32*	*10*	*56*	*2*
		% *100*	*75*	*25*	*100*	*15*	*85*				
Śląsk cieszyński	1902	130	92	38	101	11	90	*29*	*6*	*62*	*3*
		% *100*	*71*	*29*	*100*	*11*	*89*				
Ziemie Polski		**35,187**	**22,543**	**12,644**	**29,443**	**6,063**	**23,380**				
		% ***100***	***64***	***36***	***100***	***21***	***79***	***49***		***39***	***12***

Uwaga: Znaczniejsze różnice obszaru wielkiej własności Królestwa Polskiego z danymi tablicy 85 tłumaczą się różnicą daty, do której tamte obu tablic się odnoszą.

W Królestwie Polskiem wyróżniono wielką własność od 56—500 ha i wyżej 500 ha, na Litwie i Rusi od 218—545 ha i wyżej 545 ha, wreszcie od 100—500 i wyżej 500 ha.

Źródła: jak tablica 85.

Posiadłość polskiej szlachty zagrodowej 1904.

Gubernia	Liczba gospodarstw	Obszar w 1000 ha	Na 100 ha małej własn.
Kalisz			
Kielce	29	0.2	0
Lublin	378	2.4	0
Łomża	24.358	348.1	*54*
Piotrków	1.385	10.5	*1*
Płock	6.962	135.7	*29*
Radom	—	—	—
Siedlce	16.591	170.0	*20*
Suwałki	311	4.4	*1*
Warszawa	2.519	39.0	*4*
Król Polskie	**52 993**	**710.3**	**11**

Wyborcy drobnej szlachty polskiej do ziemstw 1910.

Gubernie Kraje	w ogóle	na 100 wyborców małej własności w ogóle	Polacy
Grodno	161	*14*	*53*
Kowno	746	*31*	*91*
Mińsk	400	*23*	*58*
Mohylow	264	*18*	*57*
Wilno	701	*37*	*78*
Witebsk	296	*15*	*61*
Litwa z Białorusią	**2.568**	**24**	**71**
Kijów	80	*4*	*26*
Podole	280	*18*	*49*
Wołyń	229	*10*	*28*
Ruś	**589**	**10**	**34**

Źródła do tabl. 88 i 89: *Trudy Warsz. Komit. Stat. Z. XXI. Stat. materiały po 9 zapad. guberniam.* 1910. *Stat. Polski.* 1915.

90. Ziemie Polski. Zmiany w obszarze własności, wielkiej i małej.

Kraje	Okres	Rozmiary własności w 1000 ha: z początkiem okresu — wielkiej	małej	z końcem okresu — wielkiej	małej	Roczny przybytek (+) ubytek (−) własności: w 1000 ha — wielkiej	małej	w ‰ obszaru początkowego własn. wielkiej — własność wielka	mała
Królestwo Polskie	1892 1909	4,879	5.542	4,272	7.082	− 36	+ 91	7	+ 19
Litwa i Białoruś	1877–1905	12,395	10,900	12,700	13.179	+ 11	+ 81	+ 1	+ 6
Ruś	1877—1905	6,535	6,828	6.210	7,631	− 12	+ 29	2	+ 4
Poznańskie	1895—1912	1,108	..	896	—	— 12		11	+ 11
Prusy Zachodnie	1895 1912	724	..	632	—	- 5	-	8	+ 8
Galicya	1889–1912	2.663	4,759	2,168	5,155	21	+ 17	- 8	+ 6

Uwaga: Zmiany dotyczą wielkiej własności prywatnej. Własność mała powiększa się kosztem wielkiej prywatnej i publicznej, gruntów wspólnych i ziem niezajętych. W Poznańskiem i Prusach Zachodnich tabela obejmuje tylko zmiany dokonane pod wpływem komisyi kolonizacyjnej.

91. Poznańskie i Prusy Zachodnie. Komisya kolonizacyjna (1886–1913).

Okres	Liczba zakupionych majątków od: Niemców	Polaków	gospodarstw włościańskich od: Niemców	Polaków	Obszar zakupiony: w ogóle	średnio rocznie	majątków (tysiące ha)	Zapłacono: w ogóle mil. kor.	za 1 ha kor.	Założono osad: na obszarach wielkiej własności liczba	w tys. ha
1886 – 1890	7	74	1	31	50	10	21	36·4	730	958	17
1891 1895	25	33	—	3	39	8	38	28·3	720	1.731	30
1896 - 1900	75	25	14	19	58	12	56	55·0	950	2.713	44
1900 - 1905	243	33	147	72	149	30	103	180·4	1.210	6.377	84
1906—1910	143	23	148	97	89	18	107?	139·5	1.570	6.281	89
1911—1913	76	19	23	34	53	18	18	98·7	1.815	2.495	43
1886—1913	**569**	**207**	**423**	**256**	**438**	**16**	**343**	**538·3**	**1.230**	**20.555**	**307**

Uwaga: Liczba osad nie zgadza się z liczbą osadników, których wykazano za czas 1886–1913: 21.257, a to 14,173 osiedlonych w Poznańskiem, 7.084 w Prusach Zachodnich.

92. *Cena kupna ziemi włościańskiej (1907—11).*

Kraje	Cena ziemi w kor. za ha przy kupnie: bez pośrednictwem Banku włościańskiego	za pośrednictwem Banku włościańskiego	od	Średnio
Królestwo Polskie	581	396	426	476
Litwa i Białoruś	217	195	190	199
Ruś	510	478	451	480
Rosya europ. 50 gub.	313	275	208	265

93. *Dobra rosyjskiego Banku Włościańskiego. (1. I. 1912).*

	Królestwo Polskie	Litwa i Białoruś	Ruś	Rosya europejska (50 gub.)
Ilość dóbr	99	401	161	3118
Obszar w 1000 ha	39	280	86	2945

Źródła do tablic 90—94: *Rocz. stat. Król. Polskiego* 1913, 1914; *Podr. stat. Galicyi* IX; *Statystyka Polski* 1915; *Jeżegod. Rossii* 1912; *Jb. f. d. preuss. Staat* 1913–1915. Materyał *Atlasu Polski*. Odpowiedzi na kwestyonaryusz.

94. Galicya. Zmiany w obszarze własności ziemskiej (1889—1912).

Kraj	Na 100 ha ziemi w ogóle przypada na własność tabularną			Na 100 ha ziemi w ogóle przypada na własność nietabularną			Na 100 ha ziemi w ogóle przypada na własność tabularną publiczną			Na 100 ha ziemi w ogóle przypada na własność tabularną prywatną chrześcijańską			Na 100 ha ziemi w ogóle przypada na własność tabularną prywatną żydowską			Na 100 ha ziemi w ogóle przypada na własność tabularną prywatną inną		
	1889	1902	1912	1889	1902	1912	1889	1902	1912	1889	1902	1912	1889	1902	1912	1889	1902	1912
Galicya	39·4	37·2	34·4	60·6	62·8	65·6	5·4	6·4	6·7	28·4	26·6	22·9	4·3	3·8	4·3	1·3	0·4	0·5
» zachodnia	32·9	29·7	26·1	67·1	70·3	73·9	2·4	2·1	2·1	27·8	24·9	21·5	2·4	2·3	1·7	0·3	0·4	0·8
» wschodnia	42·1	40·3	37·8	57·9	59·7	61·2	6·7	8·2	8·6	28·7	27·2	23·4	5·1	4·5	5·4	1·6	0·4	0·4

95. Ziemie Polski

Ceny ziemi.

Gubernie	Za hektar ziemi własności wielkiej (płacono w koronach)	Za hektar ziemi własności małej (płacono w koronach)	Gubernie	Za hektar ziemi własności wielkiej (płacono w koronach)	Za hektar ziemi własności małej (płacono w koronach)	Kraje	Za hektar ziemi własności wielkiej (płacono w koronach)	Za hektar ziemi własności małej (płacono w koronach)
Kalisz	414	378	Grodno	150	236	Poznańskie	1700	2060
Kielce	333	671	Kowno	161	218	Prusy Zachodnie	1340	1725
Lublin	488	640	Mińsk	81	183	Prusy Wschodnie	-	1450
Łomża	345	371	Mohylów	132	199	Śląsk		2560
Piotrków	330	360	Wilno	125	165	**Dziel. pruska**	**1520**	**1900**
Płock	415	420	Witebsk	106	194	Galicya Zachodnia	ca 755	1620
Radom	302	553	**Litwa i Białoruś**	**112**	**199**	» Wsch.		940
Siedlce	289	499	Kijów	505	527	**Dzielnica austr.**	ca **755**	**1150**
Suwałki	352	321	Podole	347	567			
Warszawa	488	547	Wołyń	143	350			
Król. Polskie	**391**	**476**	**Ruś**	**247**	**480**			

Uwaga: Wartość ziemi własności małej obliczono dla zaboru rosyjskiego z transakcyi rosyj. Banku włościańskiego 1907—1911, dla zaboru pruskiego i austryackiego z wyników licytacyi przymusowych w latach 1907—1911, względnie 1906. Wartość własności wielkiej oparta na oszacowaniach Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie i we Lwowie za r. 1913, Biku wileńskiego, kijowskiego i rosyj. Banku szlacheckiego w r. 1912, jakoteż na cenach kupna pruskiej komisyi kolonizacyjnej 1906—1910.

96. Polacy i Niemcy w Poznańskiem i Prusach Zachodnich.

Obrót ziemią (1896—1913).

W okresie 1896—1913	Gospodarstwa Liczba	Gospodarstwa Obszar w 1000 ha
Polacy sprzedali	68.675	421
» kupili	85.016	517
Polacy zyskali	*16.341*	*96*
Niemcy sprzedali	86.407	802
» kupili	70.126	706
Niemcy stracili	*16.341*	*96*
Na 100 gospodarstw kupili		
Polacy od Niemców 39. Niemcy od Polaków 24		
Na 100 ha ziemi kupili		
Polacy od Niemców 59. Niemcy od Polaków 30		

Źródło: St. Jb. f. d. preuss. Staat 1915.

Źródła: *Jeżeg Rossii* 1912; *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1913; *Podr. Statystyki Galicyi* IX. Sprawozdania odnośnych instytucyi i odpowiedzi na kwestyonaryusz.

97. Ziemie Polski. Obdłużenie własności ziemskiej.

Dzielnica	*Instytucye*	Rok spraw.	Obszar wł. obdłużonej: w 1000 ha	Obszar wł. obdłużonej: w % własn. wielkiej	Dług zalegający: suma w mil kor.	Dług zalegający: w kor. na 1 ha	Wartość własn. ziem w mil. kor.	*Zadłużenie* w % wartości ziemi
Królestwo Polskie	*Tow. Kredyt. Ziemskie*	1913	2,650	62	445	169	1.038	*43*
Litwa i Białoruś	*Wileński Bk Ziemski*	1912	4,725	37	282	60	520	*53*
	Bk szlachecki (rosyjski)	1912	1,600	13	103	65	180	*57*
	Suma		**6,325**	**50**	**385**	**62**	**700**	*55*
Ruś	*Kijowski Bk Ziemski*	1912	1,520	24	186	123	349	*53*
	Bk szlachecki (rosyjski	1912	1,613	26	238	147	418	*57*
	Suma		**3,133**	**50**	**424**	**135**	**767**	*55*
Galicya	*Tow. Kredyt. Ziemskie*	1913	960	34	261	272	598	*44*
	Wszystkie instyt. hypot	1910	**2.169**	**100**	**751**	**(366**	**(1.350)**	*56*
Dzielnica pruska	**Wszystkie instyt. hypot.**	1902	**4,731**	**100**	**2,265**	**479**	**5.710**	*40*
Rosya europ.	*Bk szlachecki (rosyj.*	1912	15,160	26	1,670	110	3.040	*55*
Prusy	Wszystkie instyt. hypot.	1912	21,803	100	11.470	525	47.950	*24*

Uwaga: Cyfry tej tablicy odnoszą się do własności szlacheckiej na Litwie, Białorusi i Rusi; tabularnej w Galicyi; do wszelkiej własności w Król. Polskiem, a do własności opłacającej najmniej 6 marek podatku gruntowego w dzielnicy pruskiej.

Cyfry w nawiasie są interpolowane.

Źródła: Statistique du crédit à long terme en Russie. 1912. Fasc. I; *Stat Jb. f. d. preuss. Staat.* 1913; *Podr. stat. Galicyi* IX; *Stat Hdb. Österreichs* 1912. Sprawozdania odnośnych instytucyi

98. Poznańskie i Prusy Zachodnie. *Komisya kolonizacyjna.*

Nabytki komisyi (1895—1912) wynoszą

Rejencye Powiaty	w 1000 ha	na 100 ha wielkiej własności
Poznań	95	14
Oborniki	11	*28*
Leszno	9	*46*
Poznań wsch.	8	*37*
Szamotuły	8	*17*
Babimost	7	*32*
Września	6	*19*
Śmigiel	6	*21*
6 powiatów	5—2·5	
9 »	2·5—1	
8 »	niżej 1	

Nabytki komisyi (1895—1912) wynoszą

Rejencye Powiaty	w 1000 ha	na 100 ha wielkiej własności
Bydgoszcz	**118**	**28**
Wągrowiec	18	*34*
Wyrzysk	15	*26*
Gniezno	13	*44*
Inowrocław	12	*24*
Żnin	10	*32*
Mogilno	10	*29*
Czarnków	10	*62*
Szubin	9	*26*
Bydgoszcz	7	*20*

Nabytki komisyi (1895—1912) wynoszą

Rejencye Powiaty	w 1000 ha	na 100 ha wielkiej własności
Strzelno	6	*19*
1 powiat	5·—2·5	
2 powiaty	2·5—1	
Gdańsk	**13**	**7**
Kościerzyna	6	*23*
2 powiaty	5—2·5	
1 powiat	niżej 1	
Kwidzyń	**79**	**15**
Świecie	14	*34*
Wąbrzeźno	12	*36*

Nabytki komisyi (1895—1912) wynoszą

Rejencye Powiaty	w 1000 ha	na 100 ha wielkiej własności
Chojnice	9	*40*
Toruń	8	*22*
Grudziądz	8	*21*
Tuchola	8	*40*
Chełmno	6	*16*
Lubawa	5	*16*
1 powiat	5—2·5	
3 powiaty	2·5—1	
1 powiat	niżej 1	

Źródło: Stat. Jb. d. preuss. St. 1918. 1914.

Dzielnice	Rok		Obszar uprawy w 1000 hektarów na 1000 ha obsianych 4 gatunkami zbóż uprawiano												
			Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies	4 gatunki zbóż	Kukurydza	Hreczka	Proso	Groch	Soczewica	Ziemniaki	Buraki	Len
Królestwo Polskie	1911		502	2,102	495	1,140	4,239	—	105	34	161	2	1,014	59	36
		‰	*118*	*506*	*117*	*269*	*1000*	—	*25*	*8*	*38*		*240*	*14*	*9*
Litwa i Białoruś	1900, 11		181	3,018	498	1,370	5,067	–	294	26	182	5	757	—	198
		‰	*36*	*596*	*98*	*270*	*1000*	—	*58*	*5*	*36*	*1*	*149*	—	*39*
Ruś	1900, 11		1,284	1,534	631	1,082	4,531	188	308	272	149	50	301	267	13
		‰	*284*	*338*	*139*	*239*	*1000*	*41*	*68*	*60*	*33*	*11*	*66*	*81*	*3*
Zabór pruski	1900, 13		227	1,516	302	551	2,596	–	16	2	79		728	122	2
		‰	*87*	*585*	*116*	*212*	*1000*	—	*6*	*1*	*31*		*279*	*47*	*1*
Zabór austryacki	1910, 11		540	755	365	763	2,423	63	62	22	40	2	551	11	10
		‰	*222*	*312*	*151*	*315*	*1000*	*26*	*25*	*9*	*17*	*1*	*227*	*4*	*4*
Ziemie Polski			**2,734**	**8.925**	**2,291**	**4,906**	**18,856**	**251**	**785**	**356**	**611**	**59**	**3,191**	**565**	**259**
		‰	***145***	***473***	***121***	***261***	***1000***	***13***	***42***	***19***	***32***	***3***	***169***	***30***	***14***
Rosya	1911		20.750	26,380	9,320	15,100	71,550	—	1,890	2,350	865	ca 400	3.370	595	1,310
		‰	*283*	*372*	*132*	*213*	*1000*	-	*27*	*35*	*12*	*6*	*48*	*8*	*18*
Prusy	1913		1,193	5,043	935	2,967	10,138	—	39	1	107	2	2,388	344	13
		‰	*117*	*498*	*92*	*293*	*1000*	—	*4*	-	*10*	—	*235*	*34*	*1*
Austrya	1913		1,213	1,964	1,092	1,905	6,174	285	145	33	80	—	1,276	255	36
		‰	*197*	*318*	*177*	*308*	*1000*	*46*	*22*	*5*	*13*	—	*206*	*41*	*5*

Źródła: *Rocz. stat. Król. Polskiego* 1914; *Jeżeg. Rossii* 1912; *Statystyka Polski* 1915; *Podr. stat. Galicyi* IX; *Stat Hdb. Österreichs* 1913; *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1913; *Preuss. Statistik* 1900. Bd. 168, *Swod stastist. swiedenii po sielskomu choziajstwu.* Wyp. III. Ptbg. 1906

	Obszar 4 gatunków zbóż		Na 1000 ha obsianych 4 gatunkami zbóż przypada na											
	w tysiącach ha	w % powierzchni kraju	pszenicę	żyto	jęczmień	owies	ziemniaki	groch	soczewicę	hreczkę	proso	len	kukurydzę	buraki
Królestwo Polskie	**4.199**	*33*	**118**	**506**	**117**	**269**	**240**	**38**	—	**25**	**8**	**9**	—	**14**
Kalisz	428	*38*	95	596	74	235	277	35	—	15	8	8	—	9
Kielce	334	*33*	184	343	214	259	184	26	1	3	11	1	—	8
Lublin	609	*36*	172	380	166	282	187	25	1	53	19	8	—	29
Łomża	249	*24*	99	553	72	276	280	60	—	35	3	2	—	2
Piotrków	458	*37*	66	560	114	260	312	23	—	11	4	3	—	1
Płock	356	*38*	149	562	90	199	244	63	—	31	1	3	—	22
Radom	402	*33*	83	456	157	304	254	32	—	22	13	7	—	7
Siedlce	403	*28*	99	536	58	307	254	35	—	32	19	12	—	3
Suwałki	344	*28*	80	476	132	312	136	48	4	15	—	25	—	—
Warszawa	616	*35*	127	532	86	255	252	43	—	15	3	7	—	33
Litwa i Białoruś	**5.202**	*17*	**36**	**596**	**98**	**270**	**149**	**36**	**1**	**58**	**5**	**39**	—	—
Grodno	742	*19*	35	620	77	268	170	26	2	50	3	15	—	—
Kowno	857	*21*	72	486	171	270	98	40	—	3	—	51	—	—
Mińsk	1.104	*12*	30	598	105	267	188	18	1	76	14	23	—	—
Mohylew	834	*17*	21	627	92	260	159	8	—	100	9	37	—	—
Wilno	921	*22*	19	601	118	262	138	45	2	40	—	23	—	—
Witebsk	744	*17*	11	545	171	273	96	32	—	2	—	70	—	—
Ruś	**4.462**	*27*	**284**	**338**	**139**	**239**	**66**	**33**	**11**	**68**	**60**	**3**	**41**	**81**
Kijów	1.452	*29*	252	356	140	252	52	33	7	85	128	2	4	119
Podole	1.490	*36*	385	239	174	202	41	40	22	34	30	1	120	95
Wołyń	1.520	*21*	178	422	121	279	95	26	5	86	26	7	—	20
Dzielnica pruska	**2.607**	*34*	**87**	**585**	**116**	**212**	**279**	**31**	—	**6**	—	**1**	—	**47**
Bydgoszcz	414	*36*	69	659	143	129	252	39	—	2	—	—	—	82
Poznań	682	*39*	76	654	105	165	293	19	—	3	—	—	—	53

	Obszar 4 gatunków zbóż		Na 1000 ha obsianych 4 gatunkami pól zbożowych wypada na											
	w tysiącach ha	w % powierzchni kraju	pszenicę	żyto	jęczmień	owies	ziemniaki	groch	soczewica	hreczka	proso	len	kukurydza	buraki
Gdańsk	224	*28*	105	478	112	305	272	28	—	4	—	—	—	50
Kwidzyń	532	*30*	97	596	113	194	2.4	44	—	9	—	.	—	40
Olsztyn	301	*25*	46	614	98	242	270	59	—	21	—	4	—	1
Opole	454	*34*	132	428	126	314	302	4	—	3	—	2	—	33
Dzielnica austryacka	**2.425**	***30***	**222**	**312**	**151**	**315**	**227**	**17**	—	**25**	**9**	**4**	**26**	**4**
Galicya zachodnia	736	*32*	157	356	144	343	227	5	—	8	8	3	—	2
Galicya wschodnia	1.541	*28*	268	287	151	294	225	23	1	36	9	5	40	3
Śląsk austryacki	148	*29*	73	371	149	417	249	11	—	2	—	6	—	23

Uwaga: Obszary uprawy zbóż 1906—10 dla dzielnicy pruskiej i austryackiej, 1901, 1903, 1909 dla rosyjskiej. Inne uprawy 1909 dla dzielnicy rosyjskiej, 1900 dla pruskiej, 1910 dla austryackiej; obszary uprawy buraków przeważnie za r. 1912.
Podług materyału *Atlasu Polski*, nie zupełnie synchronistycznego z materyałem tablicy 99, stąd pewne różnice w cyfrach absolutnych.

101. Przegląd międzynarodowy.

Światowa produkcya rolna w milionach q (1913).

Pszenica.

Stany Zjednoczone	208
Rosya europejska	178
Francya	87
Indye	85
Austro Węgry	63
Kanada	63
Włochy	58
Rosya azyatycka	52
Niemcy	46
Polska	37
Argentyna	35
Turcya	34
Hiszpania	30
Australia	28
Rumunia	23
Bułgarya	16
Anglia	15
Algier	10

Żyto.

Rosya europejska	222
Niemcy	122
Polska	*96*
Austro-Węgry	41
Japonia	13
Francya	13
Stany Zjednoczone	11
Rosya azyatycka	10

Jęczmień.

Rosya europejska	95
Stany Zjednoczone	39
Niemcy	37
Austro-Węgry	36
Indye	35
Polska	*34*
Japonia	24
Turcya	23
Hiszpania	15
Anglia	15
Algier	11
Kanada	10
Francya	10

Owies.

Stany Zjednoczone	163
Rosya europejska	143
Niemcy	97
Kanada	62
Polska	*58*
Francya	52
Austro-Węgry	43
Anglia	29
Rosya azyatycka	21
Szwecya	13

Kukurydza.

Stany Zjednoczone	622
Argentyna	90
Austro-Węgry	59
Indye	35
Meksyk	34
Rumunia	30
Włochy	28
Rosya europejska	18
Egipt	15

Ryż.

Chiny	ca 300
Indye	286
Japonia	71
Jawa	67
Włochy	5
Stany Zjednoczone	5

102. Ziemie Polski. Produkcya rolna.

Dzielnice Kraje Państwa	Okres		Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies	Ziemniaki	Buraki
			Produkcya roczna w milionach cetnarów (q)					
			Kursywą w cetnarach na hektar roli (q/ha)					
Królestwo Polskie	1906–10	mil. q	5·7	20·1	5·3	11·4	97·3	8·9
		q/ha	*11·3*	*10·0*	*10·7*	*10·0*	*95·8*	*151·0*
Litwa i Białoruś	1906–10	mil. q	1·3	18·0	4·0	9·2	44·0	–
		q/ha	*7·2*	*6·0*	*8·0*	*6·7*	*58·1*	
Ruś	1906–10	mil. q	12·2	13·2	6·3	11·1	21·3	44·8
		q/ha	*9·5*	*8·6*	*10·0*	*10·3*	*70·7*	*122·0*
Dzielnica pruska	1906–10	mil. q	4·3	22·1	5·1	9·2	96·7	38·0
		q/ha	*19·0*	*15·6*	*16·9*	*16·7*	*133·0*	*312·0*
Dzieln. austryacka	1906–10	mil. q	6·1	7·8	4·4	8·2	61·5	1·9
		q/ha	*11·3*	*10·3*	*12·0*	*10·0*	*111·5*	*173·0*
Ziemie Polski	1906–10	mil. q	**29·6**	**81·2**	**25·1**	**49·1**	**320·8**	**93·6**
		q/ha	*10·8*	*9·1*	*10·7*	*9·9*	*100·5*	*166·0*
	1911	mil. q	33·2	95·3	27·7	52·7	293·4	
	1912	»	35·5	98·2	27·7	51·8	346·8	
	1913	»	37·4	96·2	34·0	58·4	313·5	
Rosya europejska	1906–10	mil. q	**120·0**	**175·8**	**68·5**	**111·8**	**200·0**	**73·4**
		q ha	*5·8*	*6·7*	*7·3*	*7·4*	*59·4*	*123·0*
	1911	mil. q	92·6	163·2	70·0	100·3	232·0	
	1912	»	127·8	230·0	77·2	125·0	2·2·0	
	1913	»	178·7	221·8	95·0	143·2	236·0	
Prusy	1906–10	mil. q	**23·3**	**84·7**	**18·3**	**56·7**	**321·2**	**101·8**
		q/ha	*19·5*	*16·8*	*19·6*	*19·1*	*135·0*	*296·0*
	1911	mil. q	26·1	89·8	17·2	52·1	256·3	
	1912	»	27·5	93·6	19·7	58·3	349·0	
	1913	»	29·4	100·4	21·1	65·6	392·2	
Austrya	1903–12	mil. q	**15·6**	**25·8**	**16·0**	**21·3**	**128·6**	**69·6**
		q/ha	*13·3*	*13·0*	*14·0*	*11·5*	*102·7*	*273·0*
	1911	mil. q	16·0	26·4	16·2	22·7	116·0	
	1912	»	19·0	29·7	17·1	24·3	125·4	
	1913	»	16·2	27·0	17·5	26·8	115·5	

Uwaga: Produkcyę buraków cukrowych podano dla r. 1912, względnie 1913.

Źródła prócz użytych w tablicy 99: *St. Jb. d. Ackerbau Min.* Wien 1912.

101. Przegląd międzynarodowy.

Światowa produkcya rolna w milionach q (1913).

Ziemniaki.		Dania	10
Niemcy	541	Rosya azyatycka	11
Polska	*344*		
Rosya europejska	236	**Buraki cukrowe.**	
Austro-Węgry	171	Niemcy	156
Francya	130	Aust o-Węgry	118
Stany Zjednoczone	90	*Polska*	*94*
Anglia	73	Rosya	73
Japonia	46	Francya	60
Belgia	35	Stany Zjednoczone	51
Holandya	25	Włochy	27
Włochy	18	Holandya	16
Szwecya	16	Belgia	14
Szwajcarya	12	Hiszpania	10

Źródło: St. Jb. f. d. deutsche Reich. 1915.

103. Dzielnica pruska.

***Pługi parowe* (1914).**

Rejencya	Liczba		Na 1 konia przypada orki ha
	pługów	koni par	
Poznań	270	19.209	57
Bydgoszcz	122	8.048	85
Gdańsk	55	4.892	125
Kwidzyń	92	6.425	68
Olsztyn	4	460	1.130
Opole	86	6.931	104
Suma	**629**	**45 965**	**95**
Prusy	1.456	112.893	143

Źródło: Stat. Jb. f. d. preuss. Staat. 1915.

Dzielnice Kraje	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies	Ziemniaki	Groch	Soczewica	Hreczka	Proso	Len	Kukurydza	Buraki
	produkcya w milionach cetnarów metrycznych (q)											
Królestwo Polskie	**5·9**	**21·2**	**5·5**	**10·4**	**111·8**	**1·33**	**0·02**	**0·71**	**0·37**	**0·22**	–	**8·95**
Kalisz	0·6	3·0	0·4	1·1	14·1	0·17	—	0·05	0·04	0·02	—	0·68
Kielce	0·7	1·3	0·9	0·9	6·8	0·07		0·01	0·06	—	—	0·31
Lublin	1·2	2·2	1·2	1·7	14·5	0·12	0·01	0·24	0·11	0·03	—	2·57
Łomża	0·3	1·2	0·2	0·6	5·2	0·11	—	0·05	0·01	0·03	—	0·09
Piotrków	0·4	2·5	0·5	1·0	14·9	0·09		0·04	0·02	0·01	—	0·04
Płock	0·6	2·2	0·3	0·6	8·9	0·19	—	0·08		0·01	—	1·30
Radom	0·4	1·7	0·7	1·1	12·3	0·10		0·05	0·07	0·02	—	0·43
Siedlce	0·5	2·2	0·3	1·0	12·6	0·14		0·09	0·06	0·03	—	0·11
Suwałki	**0·3**	**1·4**	**0·4**	0·8	4·0	0·09	0·01	0·02	—	0·05	—	—
Warszawa	1·0	3·6	0·6	1·5	18·4	0·25		0·08	0·02	0·02	—	3·45
Litwa i Białoruś	**1·3**	**19·4**	**4·5**	**9·5**	**54·1**	**0·95**	**0·02**	**1·03**	**0·16**	**0·94**		—
Grodno	0·2	3·1	0·4	1·2	9·0	0·11	0·01	0·13	0·01	0·08	—	—
Kowno	0·6	3·5	1·2	1·9	6·2	0·31	-	0·01	--	0·22	—	—
Mińsk	0·3	4·2	0·8	2·1	15·8	0·14	—	0·37	0·10	0·10	-	—
Mohylew	0·1	3·2	0·5	1·6	10·4	0·04	—	0·38	0·05	0·18	-	—
Wilno	0·1	3·2	0·7	1·4	8·1	0·23	0·01	0·14	-	0·08	—	—
Witebsk	0·1	2·2	0·8	1·3	4·6	0·12			—	0·28	—	—
Ruś	**11·6**	**13·5**	**6·7**	**11·9**	**23·3**	**2·52**	**0·46**	**2·22**	**3·12**	**0·05**	**2·34**	**44·79**
Kijow	3·7	4·9	2·4	4·5	6·0	1·18	0·08	0·92	2·22	0·01	0·06	22·80
Podole	5·2	3·4	2·6	3·4	4·9	0·92	0·31	0·45	0·44	0·01	2·28	18·11
Wołyń	2·7	5·2	1·7	4·0	12·4	0·42	0·07	0·85	0·46	0·03	—	3·88
Dzielnica pruska	**4·4**	**22·0**	**5·1**	**9·2**	**96·8**	**0·61**	–	**0·14**	-	**0·02**	—	**34·91**
Poznańskie	1·6	10·7	2·2	2·8	43·5	0·06		0·04		—	—	20·51
Prusy Zachodnie	1·6	6·0	1·4	2·9	25·4	0·18	—	0·07		-	—	9·65
Rej. olsztyńska	**0·2**	**2·4**	**0·4**	1·0	9·7	0·04	—	0·01		**0·01**	—	0·04
Rej. opolska	1·0	2·9	1·1	2·5	18·1	0·03		0·02	--	--	—	5·31
Dzielnica austryacka	**6·1**	**7·8**	**4·4**	**8·2**	**68·3**	**0·44**	**0·01**	**0·62**	**0·22**	**0·06**	**0·72**	**1·89**
Galicya zachodnia	1·3	2·5	1·1	2·6	17·7	0·08	—	0·04	0·05	0·01	—	0·29
Galicya wschodnia	4·7	4·7	3·0	4·9	47·2	0·41	0·01	0·58	0·17	0·04	0·72	1·09
Śląsk austryacki	**0·1**	**0·6**	**0·3**	0·7	3·5	—	—	—	—	0·01	—	0·51

Uwaga. Produkcyę ziemiopłodów dziewięciu powiatów podano w przeciętnej lat 1907—11, tylko soczewicę dla r. 1912, a ziemniaki i buraki dla r. 1911; dla dzielnicy pruskiej i austryackiej użyto średnich z lat 1906—10, dla Śląska austryackiego 1908—12.

Źródła: jak tablica 99 i 101.

Kraje Gubernie Prowincye Rejencye	Produkcya zboża chlebowego na głowę kilogramy	*Liczba powiatów z produkcyą zboża chlebowego* Niżej 100	100—250	250—500	500—750	Wyżej 750
		kilogramów na głowę				
Królestwo Polskie	223	*5*	*44*	*35*	—	—
Kalisz	287	—	*4*	*4*	—	—
Kielce	199	*1*	*5*	*1*	—	—
Lublin	225	—	*7*	*3*	—	—
Łomża	237	—	*4*	*3*	—	—
Piotrków	140	*2*	*4*	*2*	—	—
Płock	404	—	*1*	*6*	—	—
Radom	[illegible]	*1*	*6*	—	—	—
Siedlce	269	—	*4*	*5*	—	—
Suwałki	260	—	*3*	*4*	—	—
Warszawa	180	*1*	*6*	*7*	—	—
Litwa i Białoruś	163	*1*	*50*	*3*	—	—
Grodno	167	—	*9*	—	—	—
Kowno	240	—	*5*	*2*	—	—
Mińsk	157	—	*9*	—	—	—
Mohylew	159	—	*11*	—	—	—
Wilno	163	—	*6*	*1*	—	—
Witebsk	124	*1*	*10*	—	—	—
Ruś	194	—	*11*	*24*	—	—
Kijów	187	—	*3*	*9*	—	—
Podole	204	—	*2*	*9*	—	—
Wołyń	196	—	*6*	*6*	—	—
Dzielnica pruska	402	*5*	*7*	*37*	*31*	*13*
Poznańskie	586	—	*1*	*10*	*18*	*11*
Prusy Zachodnie	447	*1*	*1*	*12*	*9*	*2*
Rej. olsztyńska	478	—	—	*6*	*3*	—
Rej. opolska	177	*4*	*5*	*9*	*1*	—
Dziel. austryacka	164	*19*	*55*	*13*	—	—
Galicya zachodnia	141	*6*	*21*	*2*	—	—
» wschodnia	176	*9*	*29*	*11*	—	—
Śląsk austryacki	92	*4*	*5*	—	—	—
Ziemie Polski	**209**	**30**	***167***	***112***	***31***	***13***
Na 100 powiatów		% 8	47	32	9	4 %

Uwaga: Średnie ilości produkcyi zboża chlebowego na *głowę* obliczono (kolumna pierwsza), średnio z wydajności żniw lat 1901—10. Mapę ilustrującą [illegible] (*Atlas Polski* tabl. XXIV) opracowano w części zaboru rosyjskiego na podstawie rosyjskich sprawozdań żniw z r. 1901, 1903 i 19[illegible] [illegible] materyału [illegible]. Żniwa tych lat były na Rusi [illegible] pomyślne, stąd niezgodność pewna między cyframi pierwszej kolumny i następnych, jak też obrazu kartograficznego, w którym [illegible] te wypadły na Rusi nieproporcyonalnie pomyślnie.

Źródła: Kolumny pierwszej jak tablica 101, kolumn następnych materyały *Atlasu Polski*.

106. *Ceny niektórych artykułów żywności*

Artykuły żywności	Król. Polskie	Lwów	Poznań	Wiedeń	Berlin	N. York
	za 100 kgr w koronach					
Żyto	11·5	[illegible]	18·7	19·0	19·4	—
Pszenica	19·2	21·5	22·[illegible]	21·6	23·4	15·0
Jęczmień	16·[illegible]	16·9	16·4	18·4	19·[illegible]	—
Owies	15·0	[illegible]	18·7	19·0	20·6	19·6
Kartofle	3·5	9·0	13·2	13·0	8·4	
Mięso wołowe	90·0	175·0	205·0	200·0	218·0	87·6
Mięso cielęce		—	241·0	190·0	241·0	—
» baranie	76·5		238·0	130·0	235·0	—
» wieprzowe	113·0	—	197·0	200·0	191·0	106·[illegible]
Smalec	148·0	215·0	221·0	245·[illegible]	211·0	22·8
Masło	244·0		346·0	—	325·0	—

Uwaga: Ceny za zboże są en gros, inne obliczono z cen handlu drobnego; wszystkie, z wyjątkiem Król. Polskiego i N. Yorku, które są z r. 1912, pochodzą z r. 1913.

Źródło: Stat. Jb. f. d. pr. St. 1913. *R. stat. Król. Pol.* 1914. *Österr. Stat. Hdb* 1914. *Hübners Tafeln* 1916.

Dzielnice Gubernie Rejencye	Obszar lasu w 1000 ha	Na 100 ha lasu przypada na					Produkcya drzewa w metrach kub. na ha	Wartość drzewa w koronach za metr kub.
		iglasty	liściasty	państwowy	gminny	prywatny		
Dzielnica rosyjska	**16,390**	**64**	**37**	***25***	***3***	***72***	**6·3**	**3·6**
Królestwo Polskie	**2.702**	**83**	**17**	***43***	***8***	***49***	**4·5**	**5·5**
Kalisz	189	96	4	*19*	*13*	*68*	5·3	7·9
Kielce	229	63	37	*54*	*9*	*37*	7·0	4·0
Lublin	421	52	48	*14*	*2*	*84*	8·2	5·5
Łomża	211	89	11	*64*	*23*	*13*	3·5	6·7
Piotrków	264	91	9	*40*	*11*	*49*	5·3	7·4
Płock	144	84	16	*32*	*12*	*56*	4·1	7·4
Radom	343	68	32	*42*	*6*	*52*	3·3	5·8
Siedlce	282	74	26	*16*	*18*	*66*	7·0	4·9
Suwałki	291	99	1	*81*	*1*	*18*	4·4	4·4
Warszawa	328	89	11	*33*	—	*67*	3·8	7·9
Litwa i Białoruś	**9,995**	**66***	**34***	***21***	***4***	***75***	**6·8**	**2·9**
Grodno	1,010	68	32	*53*	*1*	*46*	5·3	3·8
Kowno	861	60	40	*25*	—	*75*	4·0	3·2
Mińsk	3,882	60*	40*	*15*	*1*	*84*	6·1	2·6
Mohylew	1,692	65*	35*	*10*	*20*	*70*	6·9	1·9
Wilno	1,100	70	30	*27*	*2*	*71*	4·2	3·3
Witebsk	1,450	75*	25*	*18*	—	*82*	5·9	2·6
Ruś	**3,693**	**24***	**76***	***25***	—	***75***	**6·1**	**3·8**
Kijów	995	25*	75*	*28*	—	*72*	7·0	4·3
Podole	580	1*	99*	*25*		*75*	8·3	4·8
Wołyń	2,118	35*	65*	*24*	—	*76*	5·2	3·1

Dzielnice Gubernie Rejencye	Obszar lasu w 1000 ha	Na 100 ha lasu przypada na					Produkcya drzewa w metrach kub. na ha	Wartość drzewa w koronach za metr kub.
		iglasty	liściasty	państwowy	gminny	prywatny		
Dzielnica pruska	**1,768**	**90**	**10**	***43***	***4***	***53***	**4·3**	**12·6**
Poznań	346	86	14	*24*	*3*	*73*	4·0	11·8
Bydgoszcz	226	91	9	*46*	*4*	*50*	4·0	11·1
Gdańsk	151	79	21	*71*	*3*	*26*	3·5	11·5
Kwidzyń	403	93	7	*57*	*5*	*38*	4·3	12·5
Olsztyn	260	87	12	*59*	*7*	*34*	4·9	13·9
Opole	382	93	7	*21*	*4*	*75*	5·6	14·0
Dzielnica austryacka	**2,173**	**60**	**40**	***14***	***5***	***81***	**3·2**	**5·4***
Galicya	1,994	59	41	*14*	*5*	*81*	2·9	5·4
Śląsk	179	79	21	—	*4*	*96*	5·0	—
Ziemie Polski	**20,331**	**66**	**34**	***24***	***4***	***72***	**5·8**	**4·2**
Rosya	168,076	—	—	*45*	*4*	*51*	5·6	2·4
Prusy	8,270	69	31	*32*	*14*	*54*	4·9	12·2
Austrya	9,768	70	30	*11*	*13*	*76*	3·2	6·8

Uwaga: Podział na lasy iglaste i liściaste oparte w obrębie dzielnicy rosyjskiej o statystykę lasów państwowych (cyfry z * są szacowane). Daty produkcyi oparte z wyjątkiem dzielnicy austryackiej o statystykę lasów państwowych, wartość produkcyi wyłącznie na tej podstawie, a to dla dzielnicy rosyjskiej z r. 1910, pruskiej 1912, austryackiej 1901—5.

Źródła: Jeżeg. Rossii 1912. *Arnold,* Russlands Wald 1893. *Weichselwerk* 1899 *Sprawozd. ze Zjazdu leśników polskich.* Lwów 1907. *Szczerbowski,* Skorowidz leśny I, II. 1908, 1909. *Stat. Jb. f. d. preuss. Staat.* 1913. *Preuss. Statistik* Bd. 168. 1902. *Stat. Jb. d. Ackerbau Min.* Wien 1910. *Jb. d. Staats u. Fondsgüter-Verwaltung.* Bd. VI. Wien 1907.

Dzielnice Gubernie Rejencye	Rok	Liczba ogólna (tysiące)				Na 1000 mieszkańców				Na 1 km² powierzchni ogólnej				Na 1 km² (100 ha) roli			
		Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie	Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie	Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie	Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie
Królestwo Polskie	1912	**1,113**	**1,918**	**860**	**501**	**88**	**150**	**67**	**39**	**9**	**15**	**7**	**4**	**16**	**28**	**12**	**7**
Kalisz		112	186	60	35	90	149	48	28	10	16	5	3	17	29	9	5
Kielce		105	175	17	21	106	176	17	21	10	17	2	2	21	34	3	4
Lublin		219	318	116	132	139	202	71	84	13	19	7	8	27	39	14	16
Łomża		85	164	109	29	122	236	157	42	8	16	10	3	23	45	30	8
Piotrków		102	201	46	23	51	100	23	11	8	16	4	2	15	30	7	3
Płock		100	194	102	44	133	257	133	58	11	21	11	5	19	36	19	8
Radom		108	210	72	65	95	185	64	57	9	17	6	5	18	36	12	11
Siedlce		128	253	114	55	124	245	110	53	9	18	8	4	19	37	17	8
Suwałki		101	118	131	73	147	170	189	105	8	10	11	6	17	20	21	12
Warszawa		54	99	95	23	20	37	36	9	3	6	5	1	6	12	11	3
Litwa i Białoruś	1912	**1,987**	**4,171**	**2,882**	**2,207**	**155**	**325**	**225**	**172**	**6**	**14**	**9**	**7**	**22**	**46**	**32**	**24**
Grodno		238	462	517	263	119	231	259	132	6	12	13	7	17	32	36	18
Kowno		339	718	498	349	187	394	274	192	8	18	12	9	24	50	35	24
Mińsk		418	1,086	616	577	158	411	234	219	5	11	7	6	21	55	31	29
Mohylów		430	638	413	387	187	299	179	168	9	13	9	8	31	46	30	28
Wilno		306	661	400	346	154	332	200	174	7	16	10	8	20	42	26	22
Witebsk		256	606	439	285	136	323	234	152	6	14	10	6	21	49	36	23
Ruś	1912	**1,758**	**2,547**	**1,837**	**1,473**	**140**	**203**	**147**	**118**	**11**	**15**	**12**	**9**	**21**	**30**	**22**	**17**
Kijow		530	708	600	439	115	153	130	97	10	14	12	9	17	23	20	14
Podole		547	694	575	399	141	179	148	103	13	17	14	10	19	24	20	14
Wołyń		681	1,149	662	635	170	287	165	134	9	16	9	9	27	45	26	25
Dzielnica pruska	1912	**815**	**2,418**	**1,137**	**2,759**	**122**	**364**	**170**	**413**	**10**	**30**	**14**	**34**	**18**	**52**	**25**	**60**
Poznańskie		298	911	391	1,115	139	425	182	521	10	31	13	38	16	49	21	60
Prusy Zachodnie		271	714	498	933	157	413	288	540	10	27	19	36	19	50	35	65
Rej. olsztyńska		122	291	120	284	222	529	218	515	10	24	10	24	20	48	20	47
Rej. opolska		124	502	128	427	55	222	57	189	10	39	10	33	17	67	17	57

108. Ziemie Polski. — Hodowla bydła.

Dzielnice Państwa	Rok	Liczba ogólna: Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie	Na 1000 mieszkańców: Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie	Na 1 km² powierzchni ogólnej: Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie	Na 1 km² (100 ha) roli: Konie	Bydło	Owce i kozy	Świnie
		tysiące															
Dzielnica austryacka	1910	**919**	**2,580**	**392**	**1,925**	**108**	**305**	**46**	**227**	**11**	**32**	**5**	**24**	**23**	**66**	**10**	**49**
Galicya zachodnia		220	928	52	501	82	348	20	186	10	40	2	22	24	66	10	48
Galicya wschodnia		686	1,565	326	1,333	128	294	63	250	12	28	6	24				
Śląsk cieszyński		13	77	14	91	30	177	32	209	6	38	7	46	12	71	13	85
Ziemie Polski		**6,792**	**13 634**	**7 108**	**8.865**	**129**	**260**	**135**	**169**	**9**	**18**	**9**	**12**	**21**	**42**	**22**	**27**
Rosya europejska	1912	21.225	30,923	36,670	10,631	200	291	345	100	4	6	8	2	10	15	20	5
Prusy	1912	3,193	11,866	6.215	15,476	78	290	151	378	9	34	15	44	18	68	30	88
Austrya	1910	1,803	9,160	3,685	6,432	64	324	131	227	6	31	12	21	17	86	35	61

Uwaga: Spisów inwentarza dokonano tylko w dzielnicy pruskiej i austryackiej, w dzielnicy rosyjskiej pełna statystyka hodowli na szacowaniu, które w Królestwie Polskiem z powodu systemu podatkowego nie odpowiada ani w przybliżeniu istotnemu stanowi rzeczy.

Źródła: Jozef. Rossii 1912. *Swod statist. swiedenii po sielskomu choziaystwu* T. VII; *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1913; *Stat. Hdb. Osterr* 1913. Materyał *Atlasu Polski*.

109. Przegląd międzynarodowy. — Hodowla bydła (1910–13).

Miliony sztuk

Konie		Bydło		Owce i kozy		Świnie	
Rosya europejska	21	Indye angielskie	112	Australia z N. Zel.	109	St. Zjednoczone	61
St. Zjednoczone	21	St. Zjednoczone	57	Argentyna	85	Niemcy	25
Rosya azyatycka	11	Rosya europejska	31	St. Zjednoczone	57	Austro-Węgry	14
Argentyna	9	Argentyna	30	Indye angielskie	51	Rosya europejska	11
Polska	7	Niemcy	22	Afryka południowa (angielska)	42	*Polska*	*9*
		Austro-Węgry	16	Afryka południowa (angielska)	6	Francya	7
		Rosya azyatycka	16	Meksyk	5	Meksyk	8
		Francya	15			*Polska*	7
		Polska	*14*			Rumunia	6
		Australia z N. Zel.	14				
		Wka Brytania	12				
		Urugwaj	8				
		Kanada	7				
		Włochy	6				
		Rosya europejska	37				
		Rosya azyatycka	37				
		Wka Brytania	28				
		Urugwaj	26				
		Hiszpania	19				
		Francya	18				
		Włochy	14				
		Austro-Węgry	13				
		Algier	12				
		Bułgarya	10				
		Niemcy	9				

Źródła: St. Jb. f. d. deutschen Staat 1915. *Stat. Jb. Oesterreichs* 1913.

110. Ziemie Polski. Zmiany w hodowli.

Dzielnice i kraje	1870	1880	1890	1900	1910
	tysiące				
Konie					
Królestwo Polskie	592	1.037	1 207	1.392	1 227
Litwa i Białoruś	1.221	1 594	—	1.86	1 897
Ruś	836	1.208	—	1.700	1 787
Dzielnica pruska	489	515	562	627	688
Galicya	696	735	766	869	906
Bydło					
Królestwo Polskie	1.997	5.055	3.013	2.823	2.267
Litwa i Białoruś	2.501	2 682		4.240	3.825
Ruś	1 52?	1.775	—	2.496	2 400
Dzielnica pruska	1.445	1.543	1.782	2.000	2.139
Galicya	2.071	2 243	2.448	2 718	2 503

Dzielnice i kraje	1870	1880	1890	1900	1910
	tysiące				
Owce i kozy					
Królestwo Polskie	3 744	3 385	3 755	2 834	957
Litwa i Białoruś	2 411	2 601	-	3.888	3 100
Ruś	2.699	2.490	-	2 559	2.125
Dzielnica pruska	5.079	3 729	2.632	1.593	744
Galicya	1.003	622	652	456	378
Świnie					
Królestwo Polskie	928	706	1.499	1.402	597
Litwa i Białoruś	1.511	1 940		2.461	2.495
Ruś	1.193	1.336	—	1.319	1.623
Dzielnica pruska	735	674	785	1.254	1 834
Galicya	701	1.049	1.209	1.748	2.931

Uwaga: Daty spisowe odpowiadają w różnych dzielnicach tylko w przybliżeniu datom podanym w nagłówku. Spis z r. 1880 w Królestwie Polskiem nie objął gubernii radomskiej.

Źródło: Stat Polski. 1915.

111. Ziemie Polski. Przemysł rolniczy.

Kraje Państwa	Rok	Gorzelnie: Ilość zakładów	Gorzelnie: Ilość robotników w tysiącach	Gorzelnie: Przerobiono surowca ziemniaków (w tysiącach q)	Gorzelnie: Przerobiono surowca zboża (w tysiącach q)	Gorzelnie: Przerobiono surowca melassy (w tysiącach q)	Gorzelnie: Produkcya spirytusu 100% w tys. hl	Cukrownie: Ilość zakładów	Cukrownie: Ilość robotników w tys.	Cukrownie: Przerobiono buraków w tys. q	Cukrownie: Produkcya cukru tys. q	Browary: Ilość zakładów	Browary: Ilość robotników w tys.	Browary: Produkcya piwa tys. hl
Królestwo Polskie	1911/12	491	3·3	3.760	275	194	*560*	49	20·6	14.189	*2,286*	194	2·7	*1.467*
Litwa i Białoruś	1910	642	4·6	—	—	—	*681*	—				79	1·4	*944*
Ruś	1910	300	3·2	—	—	—	*574*	149	69·6	71.999	*9.354*	97	1·6	*821*
Poznańskie	1912/13	559	—	5.344	151	—	*596*	20	3·4	20,590	*210*	113		*486*
Prusy Zachodnie	1912/13	340	—	2.407	56		*261*	21	3·3	11.15?	*2.285*	74		*654*
Galicya	1912/13	889		5.526	170	48	*659*	1	1·2	1,475	*185*	85	3·6	*1.305*
Rosya europejska	1911/12	2 361		26.132	3.161	2.242	*4.570*	231	120·4	119.12?	*17.415*	618	15·9	*7 255*
Prusy	1912/13	5.195	—	23.782	2.687	350	*3.164*	283	40·0	138,875	*13.392*	3.069		*28.899*
Austrya	1912/13	1.547		8.390	583	1 467	*1.603*	186	73·0	79.238	*11,847*	1.069	30·3	*21.082*

Uwaga: Dane dla cukrowni przy Prusach Zachodnich obejmują i Prusy Wschodnie. W dzielnicy rosyjskiej i Rosyi podano cyfry dla cukru nieraf.nowanego, zresztą dla rafinady.

Źródła: Rocz. stat. Król. Pol. II 1904; *Jeżeg. Rossii* 1912. *Stat. Jeżeg. promyszlennosti i torgowli.* 1913. Ergebnisse der Verzehrungssteuern in Oesterreich 1913. *Vierteljahreshefte zur Statistik d. deutschen Reichs.* 1913.

PRZEMYSŁ I GÓRNICTWO.

112. Ziemie Polski. **Spisy przemysłowe.**

Kraje	Rok spisu	Przemysł cały (przemysł, handel, komunikacya) — Liczba zakładów	Liczba robotników w tysiącach	Liczba robotników na 1000 ludności	Na 100 zakładów zatrudnia mniej niż 6 robotników	Na 100 zakładów zatrudnia więcej niż 6 robotników	Przemysł wytwórczy — Liczba zakładów	Liczba robotników w tysiącach	Liczba robotników na 1000 ludności	Robotnicy w zakładach, zatrudniających wyżej 6 robotników — liczba w tysiącach	wyżej 6 robotników — na 1000 ludności	wyżej 50 robotników — liczba w tysiącach	wyżej 50 robotników — na 1000 ludności
Królestwo Polskie	1912	—	—	—	—	—	3 259	303	*24*	298	*23*	257	*20*
Litwa i Białoruś	1912	—	—	—	—	—	1.424	61	*5*	58	*4*	40	*3*
Ruś	1912	—	—	—	—	—	1 149	131	*10*	130	*10*	115	*8*
Poznańskie	1907	69 306	221	*104*	92 6	7·4	43.156	162	*80*	92	*45*	47	*23*
Prusy Zachodnie	1907	58 025	204	*124*	92 1	7 9	34.930	147	*89*	92	*56*	54	*33*
Prusy Wschodnie	1907	72 790	227	*111*	92·5	7·5	46.089	155	*77*	84	*41*	41	*20*
Śląsk pruski	1907	229.552	1,069	*211*	91·6	8·4	145.809	854	*169*	630	*124*	459	*91*
Galicya	1902	242.491	482	*65*	96 4	3 6	156.915	336	*45*	104	*14*	57	*8*
Śląsk austryacki	1902	33.627	154	*205*	90·0	10 0	15.819	126	*168*	98	*130*	78	*104*
Rosya	1911	—	—	—	—	—	12 794	1,708	*14*	1,681	*14*	1 521	*12*
Prusy	1907	1,910 130	8,387	*198*	91·0	9 0	1,125 873	6,308	*165*	4,238	*111*	3,186	*83*
Austrya	1902	1,408.855	4,049	*153*	93·3	6·6	612.985	2,850	*108*	1,753	*66*	1,131	*43*

Uwaga: Spis przemysłowy w Rosyi objął tylko przemysł fabryczny, t. j. zakłady posługujące się silnicami, względnie zatrudniające przynajmniej 16 robotników; spis ten nie objął też górnictwa. Spisy w Austryi i w Prusach objęły obok przemysłu wraz z górnictwem także rękodzieło i przemysł domowy, a obok przemysłu wytwórczego także zakłady handlowe, komunikacyjne i gospodnie. Tem się tłumaczą rażące różnice w wynikach spisu.

Wartość porównawcza mają cztery, a zwłaszcza dwie ostatnie kolumny tej tablicy, które odnoszą się do średniego i wielkiego przemysłu fabrycznego w dzielnicy pruskiej z włączeniem przemysłu domowego.

Źródła: Statystyka Polski. Kraków 1915. *Jeżeg. sowjeta sjezdow predstaw. promyszlennosti i torgowli.* Ptbg 1913. *St. Jb. f. d. preuss Staat* 1914. *Statist. d. deutschen Reichs.* Bd. 213, 215. *Podręcz. statyst. Galicyi.* T. IX *Österreichische Statistik.* Bd. 75, Heft 1—11.

Kraje Gubernie, Rejencye, Okręgi Izb handlowych	Liczba robotników przemysłowych		Ilość powiatów w których liczba robotników na 1000 mieszkańców wynosi						Robotnicy w wielkim przemyśle (zakłady zatrudniające robotników)		
	w ogóle	na 1000 ludności	niżej 10	11—25	26—50	51—100	101—200	wyżej 200	Suma	na 1000 ludności	robotników
Królestwo Polskie	**814.470**	**68**	**3**	**26**	**33**	**15**	**5**	**2**	**235 107**	**19**	**289**
Kalisz	31.630	*25*	1	4	3	—	—	—	6 775	*5*	*214*
Kielce	17.770	*16*	—	5	2	—	—	—	4.778	*5*	*310*
Lublin	53 350	*35*	1	—	7	2	—	—	8.726	*6*	*163*
Łomża	19 330	*31*	—	3	4	—	—	—	1.358	*2*	*70*
Piotrków	278 580	*135*	—	1	3	1	1	2	138.667	*67*	*500*
Płock	34.220	*50*	—	2	2	3	—	—	3.140	*4*	*94*
Radom	45.700	*41*	—	3	2	2	—	—	6.940	*6*	*151*
Siedlce	26.850	*27*	—	5	3	1	—	—	2.718	*3*	*102*
Suwałki	19.650	*30*	—	3	4	—	—	—	38	*1*	*20*
Warszawa	287.390	*112*	1	—	3	6	4	—	61 624	*24*	*215*
Litwa i Białoruś	**245 890**	**20**	**14**	**31**	**8**	**1**	**—**		**40 599**	**3**	**165**
Grodno	75 260	*38*	—	4	4	1	—		9.052	*5*	*121*
Kowno	29 440	*16*	3	3	1	—	—	—	4 614	*3*	*157*
Mińsk	52 460	*18*	—	9	—	—	—		6.686	*2*	*127*
Mohylew	38.140	*17*	2	8	1	—	—		5.478	*2*	*143*
Wilno	25.890	*13*	3	3	1	—	—		7.999	*4*	*309*
Witebsk	24 760	*13*	6	4	1	—	—	—	5.770	*3*	*234*
Ruś	**281 580**	**23**	**5**	**19**	**11**	**1**	—	—	**115 069**	**8**	**409**
Kijów	146.710	*32*	—	4	7	1	—	—	67.560	*15*	*462*
Podole	65.610	*17*	3	8	1	—	—	—	26 945	*7*	*410*
Wołyń	69.260	*14*	2	7	3	—	—	—	20 554	*5*	*297*
Dziel. rosyjska	**1,341.940**	**37**	**22**	**76**	**52**	**17**	**5**	**2**	**390.775**	**11**	**291**
Poznańskie	162.085	*72*	—	—	9	30	2	—	47.343	*22*	*292*
Prusy Zachod.	147 545	*86*	—	—	6	14	4	1	54.308	*32*	*368*
Rej. olsztyńska	30 990	*57*	—	—	2	7	—	—	7.750	*14*	*250*
Rej. opolska	333.790	*151*	—	—	1	6	9	3	178.900	*81*	*536*
Dzielnica pruska	**674.410**	**103**	**—**	**—**	**18**	**57**	**15**	**4**	**288.301**	**44**	**428**

114. Ziemie Polski.

Powiaty przemysłowe.

	Powiaty	Na 1000 mieszkańców pracuje w przemyśle
C	Brzeziny	422
O	Będzin	289
KP	Łódź	230
O	Bytom Kr. Huta	226
O	Katowice	220
O	Zarzce	219
PZ	Elbląg	204
C	Bielsko	188
KP	Łowicz	170
KP	Warszawa	165
PZ	Gdańsk	155
P	Bydgoszcz	151
O	Gawice	150
O	Nisa	137
O	Rybnik	136
O	Tarnowskie Góry	133
O	Racibórz	127
O	Prądnik	126
C	Cieszyn	124
O	Wielkie Strzelce	123
O	Głupczyce	121
P	Poznań	119
O	Opole	110
PZ	Grudziądz	109
KP	Błonie	108
G	Stryj	107
G	Chrzanów	106
KP	Częstochowa	106
PZ	Tczew	105
PZ	Malborg	103
G	Kraków	92
G	Lwów	91
L	Białystok	91
KP	Lublin	70
Ol	Olsztyn	66
R	Kijów	65

113. Ziemie Polski. Robotnicy przemysłowi.

Kraje Gubernie, Rejencye, Okręgi Izb handlowych	Liczba robotników przemysłowych		Ilość powiatów w których liczba robotników na 1000 mieszkańców wynosi						Robotnicy w wielkim przemyśle (zakłady ze zwyż 50 robotników)		
	w ogóle	na 1000	niżej 10	11—25	26—50	51—100	101—200	wyżej 200	Suma	na 1000 ludności	na 1000 robotników
Galicya	**293 658**	**37**	—	**21**	**45**	**11**	**2**	—	**56.754**	**7**	**189**
Izba handl.-przem. Kraków	94.882	*41*	—	11	12	4	1	—	21.171	*9*	*223*
Izba handl.-przem. Lwów	158.309	*41*	—	2	25	7	1	—	33.187	*10*	*208*
Izba handl.-przem. Brody	40.467	*29*		8	8	—	—	—	2.346	*2*	*58*
Śląsk cieszyński	**75 951**	**175**	—	—	—	**1**	**2**	**1**	**47 050**	**108**	**619**
Dziel. austryacka	**369.609**	**44**	—	**21**	**45**	**12**	**4**	**1**	**103 804**	**12**	**281**
Ziemie Polski	**2,385.959**	**46**	**22**	**118**	**115**	**86**	**24**	**5**	**782.880**	**15**	**328**

Uwaga do tablicy 114: KP, Król. Polskie; L, Litwa; R, Ruś; P, Poznańskie; PZ, Prusy Zachodnie; O, Opole; Ol, Olsztyn; G, Galicya; C. Śląsk Cieszyński.

W obliczeniach tych łączono okręgi miejskie z powiatami wiejskimi.

Źródło: *Atlas Polski.*

115. Ziemie Polski. Gałęzie przemysłu.

Kraje Gubernie Okręgi Izb handlowych	Na 100 robotników przypada na przemysł						Na 1000 mieszkańców zatrudnia przemysł					
	górniczy i metalowy	tkacki	spożywczy	drzewny	skórny	chemiczny	górniczy i metalowy	tkacki	spożywczy	drzewny	skórny	chemiczny
Królestwo Polskie	**24**	**52**	**12**	**4**	**2**	**6**	**16**	**35**	**8**	**3**	**1**	**4**
Kalisz	10	54	27	6	2	1	3	13	7	1	1	.
Kielce	52	—	18	12	—	17	8	—	3	2	—	3
Lublin	28	2	61	7	2	—	10	1	21	2	1	—
Łomża	26	16	38	8	12	—	8	5	12	2	4	—
Piotrków	14	78	1	3	—	4	19	105	1	4	—	5
Płock	13	—	74	11	1	1	7	—	37	5	1	1
Radom	55	2	16	16	8	3	23	1	7	7	3	1
Siedlce	47	.	30	12	—	1	13	—	8	3	—	—
Suwałki	25	3	27	16	25	3	8	1	8	5	8	1
Warszawa	39	24	17	3	5	12	44	27	19	3	6	13

Uwaga do tablicy 113: Robotnicy pracujący w wielkim przemyśle podani podług spisów, tylko wartości dla rejencyi olsztyńskiej opolskiej i dla Śląska cieszyńskiego są interpolowane. Ogólna liczba robotników i stopnie uprzemysłowienia powiatów w całej dzielnicy rosyjskiej wynikają z szeregu obliczeń redukcyjnych i interpolacyjnych; w innych dzielnicach cyfry te oparte są o spisy przemysłowe.

Cyfry tej tablicy odnoszą się do lat spisu: 1907 w Prusach a 1902 w Austryi, jakoteż do obliczeń dla r. 1910 w dzielnicy rosyjskiej

Cyfry odnoszące się do dzielnicy rosyjskiej są interpolowane.

Cyfry tej tablicy odnoszą się do r. 1910 dla dzielnicy rosyjskiej, 1907 dla pruskiej, a 1902 dla austryackiej.

Źródła do tablicy 113: ***Atlas Polski*** i prace wymienione przy tablicy 112.

Kraje Gubernie Okręgi Izb handlowych	Na 100 robotników przypada na przemysł						Na 1000 mieszkańców zatrudnia przemysł					
	górniczy i metalowy	tkacki	spożywczy	drzewny	skórny	chemiczny	górniczy i metalowy	tkacki	spożywczy	drzewny	skórny	chemiczny
Litwa i Białoruś	**26**	**22**	**11**	**16**	**8**	**16**	**5**	**4**	**2**	**3**	**2**	**3**
Grodno	11	59	12	4	8	5	4	22	4	2	3	2
Kowno	51	4	17	8	12	8	8	1	3	1	2	1
Mińsk	22	3	9	39	4	22	4	1	2	7	1	4
Mohylew	25	6	9	25	—	36	4	1	2	4	—	6
Wilno	34	12	14	13	11	16	4	2	2	2	1	2
Witebsk	34	18	7	10	13	18	4	2	1	1	2	2
Ruś	**15**	**1**	**73**	**5**	**1**	**5**	**3**	—	**17**	**1**	—	**1**
Kijów	17	1	73	3	1	5	5	—	23	1	—	2
Podole	3	2	93	–	—	1	1	—	16	—	—	–
Wołyń	26	—	50	16	1	7	4	–	7	2	—	1
Dzieln. rosyjska	**22**	**35**	**28**	**6**	**3**	**7**	**8**	**13**	**10**	**2**	**1**	**3**
Poznańskie	31	23	26	13	2	5	22	17	19	9	1	4
Prusy Zachodnie	36	20	24	14	1	5	31	17	21	12	1	4
Rej. olsztyńska	31	25	19	15	2	8	18	14	11	8	1	5
Rej. opolska	48	25	13	8	1	5	72	38	20	12	1	8
Dzielnica pruska	**43**	**24**	**16**	**10**	**1**	**6**	**44**	**25**	**16**	**10**	**1**	**6**
Galicya	**29**	**37**	**16**	**13**	**1**	**4**	**11**	**14**	**6**	**5**	–	**1**
Izba handl.-przem. Kraków	31	35	15	13	2	5	13	14	6	5	1	2
Izba handl.-przem. Lwów	30	36	15	13	1	4	12	15	6	5	–	2
Izba handl.-przem. Brody	21	45	22	8	1	3	6	13	6	2	–	1
Śląsk cieszyński	**61**	**20**	**4**	**7**		**7**	**107**	**35**	**7**	**12**	–	**12**
Dziel. austryacka	**35**	**34**	**13**	**11**	**1**	**5**	**15**	**15**	**6**	**5**		**2**
Ziemie Polski	**36**	**28**	**19**	**9**	**2**	**6**	**17**	**13**	**9**	**4**	**1**	**3**

Kraje	Rok spisu	Siłnic	Liczba koni parowych w tysiącach HP.	Liczba koni parowych na 1000 ludności
Królestwo Polskie	1910	3 269	194	16
Litwa i Białoruś	1910	770	32	2
Ruś	1910	480	27	2
Poznańskie	1911	2.742	83	39
Prusy Zachodnie	1911	2 639	75	44
Olsztyn	1911	816	15	28
Opole	1911	5 123	530	240
Galicya	1910	5 169	86	11
Śląsk austryacki	1902	1.465	95	137
Rosya europejska	1910	24.14	1.457	12
Prusy	1911	80.5	7 6.089	152
Austrya	1902	54.032	1.790	68

Uwaga: Spis siłnic dokonany według zasad spisu przemysłowego. Por. uwagi do tablicy 112).

Uwaga: Cyfry tej tablicy dla ziem b. Królestwa Polskiego, Litwy i Rusi rosyjskiej oparte o interpolowane absolutne sumy robotników a tylko pojedyncze gałęzie przemysłu obliczono dla tej dziesiątki tysięcy ludności, która z przemysłu fabrycznego bez uwzględnienia przemysłu domowego. Stąd porównania te, które nie zawsze odpowiadają istocie rzeczy. Por. np. brak zupełny przemysłu tkackiego na Rusi. W dzielnicy rosyjskiej nie uwzględniono też przemysłu naftowego. Na 1000 mieszkańców pozostających w przybliżeniu to udział tej klasy robotników dla gub. petrokowskiej z 13 na 32, dla Królestwa Polskiego z 16 na 19.

Cyfry tej tablicy odnoszą się do dat spisu 1907 w Prusach a 1902 w Austryi, jakoteż do obliczeń dla r. 1910 w dzielnicy rosyjskiej.

Źródła: *Atlas Polski* i prace wymienione przy tablicy 112.

117. *Ziemie Polski.* *Zakłady fabryczne.*

Kraje	Rok	Liczba zakładów zatrudniających robotników				Na 1000 zakładów przypada na zakłady o liczbie robotników			
		11–50	51–200	201–1000	ponad 1000	11–50	51–200	201–1000	ponad 1000
Królestwo Polskie	1912	1 727	629	261	37	*651*	*237*	*98*	*14*
Litwa i Białoruś	1912	774	195	40	4	*765*	*192*	*39*	*4*
Ruś	1912	642	183	166	15	*638*	*182*	*165*	*15*
Poznańskie	1907	1.804	352	43	2	*820*	*160*	*19*	*1*
Prusy Zachodnie	1907	1 72	354	53	6	*807*	*165*	*25*	*3*
Prusy Wschodnie	1907	2 040	3.1	35	1	*841*	*144*	*14*	*0*
Śląsk pruski	1907	7.105	1.8	477	59	*752*	*192*	*50*	*6*
Galicya	1902	1 703	274	68	9	*830*	*133*	*33*	*4*
Śląsk austryacki	1902	645	210	87	14	*674*	*219*	*92*	*15*
Rosya	1912	5.572	2.800	1.376	307	*554*	*278*	*137*	*31*
Prusy	1907	51 485	13.308	2.797	357	*757*	*197*	*41*	*5*
Austrya	1902	19.163	4.790	1 242	113	*758*	*189*	*49*	*4*

Uwaga. Cyfry częściowo interpolowane według materyałów spisowych.

118. Ziemie Polski. *Przemysł dzielnic a przemysł państw rozbiorowych.*

Kraje Dzielnice		w stosunku do	Liczba robotników: zakładów	w ogóle	w przemyśle wielkim	kotłów parowych
			%	%	%	%
Królestwo Polskie	Rosya		245	177	169	183
Litwa i Białoruś			111	36	26	22
Ruś			89	77	75	19
Dzielnica rosyjska			**445**	**290**	**270**	**174**
Poznańskie	Prusy		38	26	15	14
Prusy Zachodnie			31	23	17	12
Prusy Wschodnie			11	25	13	14
Śląsk pruski			130	135	144	140
Dzielnica pruska			**240**	**209**	**189**	**180**
Galicya	Austryi		256	118	50	48
Śląsk austryacki			26	14	69	53
Dzielnica austryacka			**282**	**168**	**119**	**101**

Źródła do tablic 117 i 118 jak tablica 112.

119. Król. Polskie. *Rozwój przemysłu 1880–1910.*

Przemysł	W czasie od 1880–1910 wzrosła ... razy: wartość produkcyi ogółem	wartość produkcyi średnio na 1 robotnika	liczba robotników ogółem	liczba robotników średnio na 1 fabrykę
Tkacki	6·8	1·7	3·9	1·6
Włókienniczy	3·0	1·1	3·1	1·4
Metalowy	1·5	1·1	8·2	1·0
Chemiczny	6·1	2·2	2·8	1·8
Spożywczy	3·6	1·9	1·9	1·0
Papierniczy	4·4	1·5	2·1	1·6
Budowlany	13·3	1·7	8·6	0·6
Górniczy	2·0	1·3	5·1	2·6
Inne	20·4	2·8	35·4	3
Cały przemysł	5·7	1·5	3·8	2·9

		wartość produkcyi		liczba robotników	
		mil. kor.	korony	ogółem	na 1 fabrykę
Cały przemysł	1880	363	2.422	105 910	12·7
	1910	2.185	5.360	397 846	31·4

Uwaga: Zestawienie obejmuje tylko przemysł fabryczny.

Źródła: Koszutski Rozwój ekonomiczny Król. Polskiego 1870–1900. Warszawa 1905. *Rocznik stat. Król. Polskiego* 1914.

120. Dzielnica pruska. *Rozwój przemysłu 1882–1907.*

Zakłady Małe 1–5 robotn. Średnie 6–50 „ Duże nad 50 „		Poznańskie	Prusy Zachod.	Prusy Wschod.	Śląsk	Prusy
		Przyrost (+), ubytek (−) w okresie 1882–1907 a			w %, stanu z r. 1882	
Małe	Zakłady	+ 3	— 1	— 10	— 10	+ 9
	Robotnicy	+ 13	+ 7	— 1	+ 1	+ 24
Średnie	Zakłady	+ 202	+ 178	+ 184	+ 162	+ 138
	Robotnicy	+ 53	+ 183	+ 147	+ 147	+ 162
Duże	Zakłady	+ 254	+ 172	+ 287	+ 198	+ 214
	Robotnicy	+ 258	+ 240	+ 289	+ 170	+ 226
Razem	Zakłady	+ 9	+ 5	+ 5	— 5	+ 15
	Robotnicy	+ 69	+ 68	+ 50	+ 70	+ 98

Źródła: Jb. f. d. preuss. Stat. 1913.

121. *Galicya. Rozwój przemysłu 1902–10.*

Zakłady, Robotnicy, HP konie parowe		Zakłady z liczbą robotników: 6–20	21–100	101–1000	ponad 1000
		suma ogólna			
		kursywą przyrost (+) lub ubytek (–) w %			
Zakłady	1902	3.480	707	136	9
	1910	1.521	595	169	7
Rozwój	*1902–10*	*% – 56*	*16*	*+ 24*	*– 22*
Robotnicy	1902	31.580	29.193	32.653	10.924
	1910	15 759	26.982	44.501	9.982
Rozwój	*1902–10*	*% – 50*	*– 8*	*+ 36*	*– 9*
konie parowe	1902	10 324	18.904	19.787	7.102
	1910	18.165	31.299	58 245	10.411
Rozwój	*1902–10*	*% + 76*	*+ 65*	*+ 169*	*+ 47*

Uwaga Cyfry tej tabeli nie dają dokładnego obrazu rozwoju przemysłu, gdy bowiem dane z r. 1902 są wynikiem spisu, z r. 1910 są wynikiem ankiety.

Źródła: Podr. stat. Galicyi IX. *Österr. Statistik,* Bd. 75, Heft 11.

122. Poznańskie (Miasta).

Przemysł polski i niemiecki (1907).

Gałęzie przemysłu	Liczba właścicieli	Na 100 właścicieli: Polacy	Niemcy
I. górn.-hutn. i metalowy	2.947	45	55
II. tkacki	11.622	61	39
III. spożywczy	4.361	46	54
IV. drzewny	2.471	52	48
V. skórny	736	51	49
VI. chemiczny	579	33	67
Suma I–VI	**22.716**	**54**	**46**
VII. inne przemysły	5.720	49	51
VIII. handel, komunikacya, gospody	15.782	35	65
Suma I–VIII	**44.218**	**47**	**53**

Źródło: St. Jb. f. d. preuss. Staat 1914.

123. Poznańskie (Miasta).

Polscy właściciele zakładów przemysłowych i handlowych (1907).

Rejencya / Powiaty	Na 100 właścicieli jest Polaków	Rejencya / Powiaty	Na 100 właścicieli jest Polaków	Rejencya / Powiaty	Na 100 właścicieli jest Polaków	Rejencya / Powiaty	Na 100 właścicieli jest Polaków
Poznań	**51**	Pleszewo	65	Międzychód	26	Znin	65
Poznań zachodni	88	Poznań miasto	64	Rawicz	22	Strzelno	56
Gostyń	81	Kosmin	64	Babimost	19	Wągrowiec	55
Środa	79	Ostrowo	56	Leszno	18	Inowrocław	53
Kosmin	76	Poznań wschodni	48	Międzyrzecz	11	Szubin	51
Odolanów	75	Śmigiel	47	Wschowa	8	Wyrzysk	36
Grodzisko	74	Szamotuły	44	Skwierzyna	1	Bydgoszcz powiat	35
Września	73	Kępno	43	**Bydgoszcz**	**39**	» miasto	19
Szem	71	Krotoszyn	43	Witkowo	83	Chodzież	15
Jarocin	70	Oborniki	39	Mogilno	70	Wieleń	12
Ostrzeszów	70	Nowy Tomysl	32	Gniezno	66	Czarnków	11

Źródła: Stat. Jb. f. d. preuss. Staat 1913.

Dzielnice	Liczba robotników	Produkcya wartość miliony q	Produkcya wartość miliony kor.
Królestwo Polskie	28.858	73·5	74·8
Węgiel kamienny	25.429	70·3	69·2
Rudy żelaza	1.824	2·6	2·3
Rudy cynku	1.543	0·6	3·2
Sól	62	0·03	0·1
Dzielnica pruska	168.462	495·8	551·3
Węgiel kamienny	151.906	465·8	491·0
» brunatny	2.385	21·7	6·1
Rudy cynku	11.914	5·2	42·8
» żelaza	1.557	2·2	2·0
» inne (nikiel, arsen, piryt, ołów)	556	0·9	8·5
Sól	144	0·3	0·9
Galicya	20.009	33·4	96·0
Węgiel kamienny	6.988	19·7	16·7
» brunatny	495	0·4	0·5
Rudy żelaza	138	0·2	0·2
» inne (ołów, cynk)	601	0·02	1·5
Nafta	7.085	11·4	57·2
Wosk ziemny	1.007	0·02	2·5
Sól	3.692	1·7	17·4
Śląsk cieszyński	34.435	76·0	80·0
Węgiel kamienny	34.417	75·9	80·0
Inne produkty	18	0·0	0·0
Ziemie Polski	**251.764**	**678·9**	**802·1**
Węgiel kamienny	218.740	631·7	659·9
» brunatny	2.880	21·1	6·6
Rudy żelaza	3.519	5·0	4·5
» inne	14.635	6·7	56·0
Nafta i wosk ziemny	8.092	11·4	59·7
Sól	3.898	2·0	18·4
Rosya europejska	302.216	419·6	928·3
Węgiel kamienny	138.240	223·8	234·0
Nafta	22.759	96·0	486·0
Rudy żelaza	27.813	66·8	58·8
» miedzi	10.736	6·2	24·8
» manganu	290	6·7	25·4
» ołow. srebrne	493	0·3	0·6
Sól	16.000	19·8	59·5
Złoto	85.021	5950 kg	11·9
Platyna	864	5470 kg	27·8
Prusy	784.856	2660·3	2872·3
Węgiel kamienny	639.094	1798·6	2410·0
» brunatny	59.866	700·5	168·6
Nafta	1.004	0·7	6·6
Rudy żelaza	21.773	54·6	63·6
» cynku	13.920	6·5	52·9
» ołowiu	7.608	1·4	24·0
» miedzi	14.290	9·4	39·0
» inne	1.248	2·5	4·8
Sól kamienna	549	5·3	3·1
Sole potasowe	25.474	80·8	100·2
Austrya	155.804	583·4	477·4
Węgiel kamienny	69.827	164·6	172·3
» brunatny	54.902	273·8	149·5
Rudy żelaza	6.809	30·4	28·9
» ołowiu	3.576	0·2	6·1
» srebra	2.300	0·2	3·9
» rtęci	958	1·3	8·2
» cynku	484	0·3	2·1
» złota	415	0·4	0·7
» miedzi	772	0·2	1·5
Grafit	1.105	0·5	2·0
Inne rudy	818	0·05	1·2
Sól	6.246	3·6	46·8
Nafta	7.085	11·4	57·2
Wosk ziemny	1.007	0·02	2·5

Uwagi: Cyfry powyższe odnoszą się przeważnie do r. 1913, liczba robotników w Rosyi i dzielnicy rosyjskiej do r. 1909, 1910 lub 1911.

Źródła: Jeżeg. Rossii predstawit. promysł. i torgowli. 1918. *Statystyka Polski* 1915. *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1914. *St. Jb. f. d. deutsche Reich* 1915. *Österr. Stat. Jb.* 1914.

125. *Zagłębie śląsko-krakowskie. Główne gwarectwa węglowe.*

	Nazwa gwarectwa	Produkcya miliony q
S.	Państwowe (niemieckie)	62·1
S.	Katowickie	39·5
S.	Giesche spadkobiercy	37·4
S.	Huta Laury	31·6
S.	Schaffgotsch	23·2
S.	Hohenlohe	21·6
S.	Ballestrem	19·9
S.	Donnersmarck	18·0
S.	Henckel v. Donnersmarck	17·8
S.	Huta Donnersmarcka	16·6
SM.	Witkowickie	16·5
P.	Sosnowiec	14·7
SM.	Kolei półn. Ferdynanda	14·0
S.	Rybnik	13·9
S.	Pless	12·1
S.	Śląskie	11·8
SM.	Larisch-Mönnich	10·3
SM.	Austr. górniczo-hutnicze	9·6
SM.	Gutmann	9·3
P.	Warszawskie	8·8
P.	Saturn	8·5
S.	Charlotte	8·2
G.	Jaworznieńskie	7·4
P.	Grodziec	7·0
P.	Franco-Italienne	6·6
SM.	Wilczek	6·5
P.	Czeladź	6·2
S.	Witkowickie	6·2
S.	Górnośląskie kolejowe	5·9

Uwagi: Cyfry produkcyi dla części zagłębia w Królestwie Polskiem z r. 1918, dla reszty z r. 1911.

S., ozna za Śląsk opolski; SM., Śląsk austryacki i Morawę; P., Król. Polskie; G., Galicyę.

Źródła: Polen 1915 Nr. 43 *Stat. d. Bergbaubetriebes in Österr* 1912 i *Bonikowski.* Volkswirtsch.-Stat. Taschenbuch Kattowitz 1912.

126. Zagłębie śląsko-krakowskie. Produkcya i zapasy węgla.

Kraje	Produkcya węgla w milionach t	Produkcya węgla w procentach produkcyi zagłębia	Zapasy węgla w milionach t: pewne	Zapasy węgla w milionach t: przypuszczalne	Zapasy węgla w % zapasu w zagłębiu
Królestwo Polskie	7·0	*11*	2.525	—	*20*
Śląsk opolski	46·6	*72*	7.368		*58*
Śląsk austryacki	7·6	*12*	1.933	938	*15*
Morawa	1·6	*2*			
Galicya	2·0	*3*	938	2.916	*7*
Całe zagłębie	64·8	*100*	12.764	3.854	*100*

Źródła: Materyały *St. Weignera* do *Atlasu Polski*.

127. Królestwo Polskie. Produkcya węgla i żelaza (1860 1913).

Rok	Dobyto węgla	Dobyto rudy żelaznej	Wytworzono surowca	Wytworzono żelaza i stali
	milionów cetnarów [illegible]			
1860	[illegible]		[illegible]	
1870	[illegible]·31	1·10	[illegible]	—
1880	12·[illegible]	1·1[illegible]	[illegible]	—
1890	24·[illegible]	[illegible]	[illegible]	
1900	41·[illegible]	4·[illegible]	[illegible]	[illegible]·41
1905	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1910	[illegible]	1·7[illegible]	[illegible]	[illegible]
1911	[illegible]·13	[illegible]	3·47	[illegible]
1912	[illegible]	[illegible]	3·[illegible]	[illegible]
1913	7[illegible]	3·11	4·18	[illegible]

Źródła: Stat. Polski [illegible] *Rocz. Król. Polskiego* 1914. Weigner: Mapa [illegible] *Atlasu Polski*.

128. Galicya. Produkcya ropy 1874 1912.

Rok	Milionów q
1874	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	11·[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
1910	[illegible]
1911	[illegible]
1912	11·87

129. Wartość produktów górniczych i hutniczych (1913) w miejscu produkcyi.

Produkt	Kraj	Korony za t
Węgiel kam.	Król. Polskie	1·17
	Śląsk pruski	[illegible]
	Galicya	[illegible]
	Śląsk cieszyński	[illegible]
Węgiel brunat.	[illegible] pruska	[illegible]
	Galicya	[illegible]
Ropa	»	4·[illegible]
[illegible]	»	[illegible]
[illegible]	Król. Polskie	[illegible]
	Śląsk pruski	[illegible]
	Galicya	[illegible]
Ruda cynku	Śląsk pruski	[illegible]
	Galicya	[illegible]
Ruda ołowiu	Śląsk pruski	14·[illegible]
	Galicya	21·[illegible]
Żelazo surowe	Śląsk cieszyński	[illegible]
Cynk	Galicya	[illegible]
Ołów	»	52·[illegible]

130. *Przegląd międzynarodowy.* *Produkcya górniczo-hutnicza (1912).*

W milionach q

Węgiel kamienny	
Stany Zjednoczone	[illegible]
Anglia	2[illegible]4
Niemcy	1.[illegible]
Ziemie Polskie	*6[illegible]*
Francya	[illegible]
Rosya eur. i azyat.	[illegible]
Belgia	23[illegible]
Japonia	1[illegible]
Austr. Węgry	1[illegible]1
Indye angielskie	12[illegible]
Australia	127
Kanada	117

Rudy żelaza.	
Stany Zjednoczone	[illegible]
Niemcy	327
Francya	1[illegible]
Anglia	140
Hiszpania	[illegible]
Rosya	[illegible]
Szwecya	67
Austrya	4[illegible]

W milionach q

Rudy ołowiu.	
Australia	1[illegible]
Hiszpania	3·2
Niemcy	1·4

Rudy cynku	
Stany Zjednoczone	[illegible]
Niemcy	6·4
Hiszpania	1·6
Włochy	1·5
Algier	1[illegible]

W milionach q

Rudy miedzi.	
Hiszpania	[illegible]
Niemcy	1[illegible]
Meksyk	1

Nafta.	
Stany Zjednoczone	[illegible]
Rosya	[illegible]
Meksyk	22
Rumunia	18
Indye holenderskie	15
Ziemie Polskie	*12*
Indye angielskie	10

W milionach q

Żelazo.	
Stany Zjednoczone	[illegible]
Niemcy	176
Anglia	[illegible]
Francya	[illegible]
Rosya	42
Austrya	[illegible]
Belgia	23

Cynk.	
Stany Zjednoczone	3·1
Niemcy	2·7
Belgia	2·[illegible]
Anglia	0·7
Francya	[illegible]

W milionach q

Ołów.	
Stany Zjednoczone	4·[illegible]
Hiszpania	1·[illegible]
Niemcy	1·[illegible]
Meksyk	1·[illegible]
Australia	1·[illegible]

Miedź.	
Stany Zjednoczone	[illegible]
Meksyk	0·7
Japonia	[illegible]
Anglia	[illegible]
Australia	[illegible]
Niemcy	[illegible]

W [illegible] kg

Złoto.	
Europa	[illegible]
Ameryka Północna i Środkowa	2[illegible]8
Ameryka Południowa	18
Azya	[illegible]
Afryka	[illegible]
Australia	[illegible]

Srebro.	
Europa	[illegible]
Ameryka Północna	[illegible]
Ameryka Połudn.	[illegible]
Azya	[illegible]
Afryka	[illegible]
Australia	[illegible]

131. Ziemie Polski. **Kooperatywa kredytowa.**

Nazwa i typ związków Kraje i Dzielnice	Rok	Liczba		Udziały	Rezerwy	Wkładki	Wkładki na 1 członka
		spółek	członków	w milionach koron			korony
Towarzystwa Wzajemnego Kredytu	1912	95	48.317	32·9	7·5	159·3	3.300
Kasy Przemysłowców	1912	3	20.407	4·6	2·1	27·6	1.350
Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe	1912	510	326.769	30·1		103·7	318
Tow. Kredytowe	1912	61	57.308	0·8		11·9	208
Królestwo Polskie		**669**	**452.801**	**78·0**		**302·5**	**668**
Tow. Wzajemnego Kredytu	1910	ca 11	ca 5.500			16·5	(3.000)
Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe	1910	262	113.315			15·6	138
Tow. Kredytowe	1910	34	21.630			0·3	15
Litwa i Białoruś		**(307)**	**(140.445)**		—	**32·4**	**(224)**
Tow. Wzajemnego Kredytu	1910	ca 32	ca 16.000			48·9	(3.000)
Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe	1910	147	95.479			7·2	75
Tow. Kredytowe	1910	213	61.757			0·1	2
Ruś		**(392)**	**(173.236)**		—	56·2	**324**
Dzielnica rosyjska		**(1.368)**	**(766.482)**		—	**391·1**	**(510)**
Związek Spółek Zarobkowych i Gospodarczych	1914	208	129.448	35·2	22·3	341·0	2.630
Związek Spółek Śląskich	1914	16	13.160	1·3	1·7	40·8	3.110
Allg. Verband d. Erwerbs u. Wirtschaftsgenoss.	1913	213	156.127	52·2	25·3	230·0	1.470
Reichsverband d. landwirtsch. Genossenschaften	1914 (11)	2.994	314.836	8·6	15·3	448·9	1.425
Dzielnica pruska		**3.431**	**613.571**	**97·3**	**64·6**	**1100·7**	**1.790**
Stow. Zarobkowe i Gospodarcze związkowe	1912	238	350.161	48·5	11·4	125·5	358
„ „ niezwiązkowe	1912	912	504.011	31·2	10·3	102·8	204
Spółki Oszczędności i Pożyczek	1913	1.397	321.830	3·1	4·1	69·6	217
Spółki rolnicze w Księstwie Cieszyńskiem	1912	99	12.484	0·1	0·1	7·2	577
Krajowyj Sojuz rewizyjnyj	1913	339	128.862	5·4	1·1	25·9	200
Ruski Sojuz	1912	89	33.230	1·5	0·3	8·3	250

Nazwa i typ związków Kraje i Dzielnice	Rok	Liczba spółek	Liczba członków	Udziały w milionach koron	Rezerwy w milionach koron	Wkładki w milionach koron	Wkładki na 1 członka korony
Verband landwirt. Genossensch. in Schlesien	1914	26	6.128	0·1	–	4·9	800
Verb. d. Erwerbs- u. Wirtschafts-Gen. i. Schlesien	1913	4	1.176	0·6	0·3	3·4	2.890
Jednota českich hospod. společenstw	1912	28	3.583	0·0		2·9	728
Dzielnica austryacka		3.128	1,360.689	89·9	27·3	347·1	255
Ziemie Polski		7.931	2,741.918	–		1.842·3	671
Rosya	1910 (12)	5.428	2,702.207	247·6	52·7	1.500·0	555
Niemcy	1912 (13)	17.966	2,590.115	434·0	272·0	5.535·0	2.135
Austrya (bez Bukowiny)	1913	8.356	2,772.821	224·4	133·6	2.631·7	950

Uwaga: Brak sprawozdań z Kasy Przemysłowców w Lublinie i Pułtusku. Liczba spółek i członków Tow. Wzaj. Kredytu dla Litwy, Białorusi i Rusi została oszacowana. Niemieckie spółki dzielnicy pruskiej obejmują całe 4 prowincye: Poznańskie, Prusy Wschodnie i Zachodnie, jakoteż Śląsk; polskie znajdują się tylko w Poznańskiem, Prusach Zachodnich i w rej. opolskiej. W dzielnicy austryackiej uwzględniono tylko spółki w Galicyi i na Śląsku cieszyńskim.

Źródła: Sprawozdania odnośnych związków (patrz: *Atlas Polski* Nb. w tekście *Atlasu* wkradł się błąd: Średnia wkładka członka związku niemieckich spółek rolnych wynosi nie 140, względnie 158, lecz 1400, względnie 1580 koron).

132. Ziemie Polski. *Kooperatywa kredytowa. (Wartości względne).*

Kraje	Na 1000 ludności przypada członków spółek	Suma wkładek oszczędności w koronach na członka spółki	Suma wkładek oszczędności w koronach na mieszkańca
Królestwo Polskie	36	668	24
Litwa i Białoruś	11	224	2·5
Ruś	14	321	6·4
Dzielnica pruska	54	1.790	97
Spółki polskie	*45*	*2.675*	*121*
» *niemieckie*	*60*	*1.440*	*86*
Galicya	158	255	40
Spółki polskie	*143*	*330*	*47*
» *ruskie*	*69*	*179*	*12*
» *żydowskie*	*669*	*185*	*105*
Śląsk cieszyński	73	774	57
Spółki polskie	*88*	*650*	*58*
» *czeskie*	*35*	*720*	*25*
» *niemieckie*	*95*	*1.140*	*108*
Ziemie Polski	**49**	**671**	**33**
Rosya	22	555	12
Niemcy	40	2.135	85
Austrya	95	950	90

Uwaga: W dzielnicy pruskiej i austryackiej obliczono ilość członków spółek nie w stosunku do liczby całej ludności lecz do liczby danej narodowości w kraju. Liczba członków spółek żydowskich w stosunku do ludności żydowskiej (569 na 1000) jest fikcyą, albowiem nie żydowska, ale chrześcijańska ludność dostarcza tym spółkom głównej masy członków.

Źródła: Materyał *Atlasu Polski*.

Powiat	Srednia oszczędność na mieszkańca	Polskie oszczędności w %	Polacy w % zaludnienia
Poznańskie			
Ostrowo	226	96	*78*
Września	126	94	*81*
Kościan	258	93	*89*
Śrem	178	91	*83*
Środa	133	90	*87*
Koźmin	180	90	*83*
Krotoszyn	193	89	*66*
Gniezno	167	88	*62*
Jarocin	143	86	*82*
Witkowo	75	86	*83*
Poznań	82	85	*65*
Ostrzeszów	94	84	*85*
Grodzisk	101	83	*83*
Mogilno	170	83	*71*
Pleszow	147	83	*83*
Inowrocław	176	82	*63*
Wągrowiec	179	82	*69*
Śmigiel	68	81	*82*
Gostyń	111	79	*86*
Odolanow	69	78	*87*
Rawicz	178	78	*58*
Strzelno	56	76	*80*
Bydgoszcz	79	74	*31*
Szubin	85	73	*56*
Kępno	107	72	*83*
Znin	141	68	*73*
Międzychód	69	64	*51*
Obornik	51	57	*60*
Szamotuły	127	47	*74*
Wschowa	57	44	*32*
Wyrzysk	153	43	*49*
Babimost	119	39	*51*
Leszno	59	34	*38*
Wieleń	130	31	*30*
Czarnków	143	30	*29*
Międzyrzecz	96	25	*23*
Chodzież	111	5	*19*
Nowy Tomyśl	59	0	*54*
Skwierzyna	62	0	*9*
Prusy Zachodnie			
Starogard	92	78	*74*
Lubawa	193	74	*79*
Tuchola	138	73	*67*
Kartuzy	54	72	*72*
Wejherowo	35	71	*50*
Chojnice	214	67	*56*
Świecie	167	67	*53*
Chełmno	66	65	*53*
Sztum	193	64	*43*
Grudziądz	46	60	*29*
Złotów	48	52	*27*
Puck	22	51	*70*
Toruń	68	50	*45*
Wąbrzeźno	86	48	*51*
Kościerzyna	63	40	*58*
Brodnica	112	40	*66*
Tczew	116	38	*35*
Kwidzyń	78	22	*38*
Gdańsk i Malborg	33	15	*4*
Człuchów	71	6	*16*
Susz	121	0	*8*
Wałcz	51	0	*2*
Elbląg	31	0	*0*
Rejencya opolska			
Bytom, Król. Huta i Katowice	45	77	*58*
Rybnik	40	41	*81*
Raciborz	103	37	*46*
Opole	155	29	*65*
Gliwice	73	20	*55*
Zabrze	27	20	*60*
Pszczyna	41	19	*86*
Kozle	72	15	*78*
Gory Tarnowskie	34	6	*73*
Oleśno	68	6	*84*
Lublinitz	74	3	*85*
Wkie Strzelce	84	1	*82*
Kluczborek	34	0	*53*
Prądnik	104	0	*47*
Olupczyce	146	0	*8*
Grotków	185	0	*2*
Niemodlin	100	0	*11*
Nissa	184	0	*2*

Powiat	Średnia oszczędność na mieszkańca	Na 100 kor. oszczędności złożono w spółkach			Rz. katolicy w zaokrągleniu
		polskich	ruskich	żydowskich	
Galicya					
Myślenice	46	100	—	—	98
Żywiec	11	100	—	—	98
Nowytarg	96	97	—	3	93
Wadowice	44	97	—	3	97
Pilzno	36	96	—	4	94
Biała	21	94	—	6	94
Jasło	65	92	3	5	85
Przeworsk	27	89	—	11	87
Wieliczka	26	89	—	11	95
Grybow	51	87	1	12	77
Krosno	60	87	—	13	77
Strzyżów	46	85	—	15	88
Krakow	113	85	—	15	83
Brzesko	34	82	—	18	94
Dąbrowa	50	81	—	19	92
Oświęcim	89	81	—	19	86
Gorlice	50	80	9	11	68
Podgórze	49	80	—	20	88
Tarnów	41	79	—	21	84
Limanowa	35	75	—	25	96
Chrzanow	83	75	—	25	89
Brzozów	51	71	2	27	78
Nisko	46	70	—	30	90
Lisko	25	69	3	28	15
Bochnia	42	68	—	32	94
Kolbuszowa	39	68	—	32	91
Ropczyce	36	67	—	33	91

Powiat	Średnia oszczędność na mieszkańca	Na 100 kor. oszczędności złożono w spółkach			Rz. katolicy w zaokrągleniu
		polskich	ruskich	żydowskich	
Łańcut	72	63	—	37	87
Nowy Sącz	89	63	12	25	77
Rzeszów	85	63	—	37	88
Mielec	66	62	—	38	89
Tarnobrzeg	38	60	—	40	89
Kamionka	30	54	14	32	25
Lwow	66	52	35	13	48
Dobromil	21	51	7	42	25
Sanok	63	50	22	28	36
Stary Sambor	13	48	28	24	15
Rudki	24	47	38	15	28
Czortków	36	46	16	38	28
Jarosław	29	45	30	25	50
Mościska	21	44	46	10	32
Tłumacz	20	43	32	25	18
Sokal	20	40	42	18	19
Stanisławów	42	39	31	30	22
Brody	10	38	31	31	22
Śniatyn	7	38	34	28	8
Złoczow	26	38	15	47	26
Przemyśl	69	37	22	41	25
Sambor	18	37	31	32	39
Tarnopol	28	37	36	27	32
Żółkiew	21	36	46	18	17
Brzeżany	23	35	11	54	28
Żydaczów	21	34	17	49	16
Zbaraż	14	30	25	45	32
Husiatyn	29	29	21	50	28

133. Dzielnica austryacka. Narodowy stan posiadania kooperatywy kredytowej.

Powiat	Średnia oszczędność na mieszkańca	Na 100 kor. oszczędności złożono w spółkach			Rz. katolicy w % zaludnienia
		polskich	ruskich	żydowskich	
Zborów	39	27	18	55	19
Borszczów	25	26	28	46	19
Drohobycz	54	26	21	53	22
Rawa ruska	18	26	46	28	15
Bóbrka	23	24	21	65	19
Kołomyja	51	24	17	59	18
Nadwórna	23	24	14	62	13
Skałat	20	24	24	52	36
Trembowla	24	23	27	50	39
Jaworów	19	22	53	25	13
Podhajce	21	22	15	63	27
Cieszanów	40	21	16	63	35
Buczacz	14	20	25	55	31
Rohatyn	24	19	27	54	17
Turka	17	19	25	56	6
Gródek Jagiell.	14	18	22	60	24
Przemyślany	54	19	5	77	26
Kałusz	13	15	35	50	10
Horodenka	11	12	50	38	13
Zaleszczyki	10	12	39	49	17
Bohorodczany	5	9	46	45	5
Stryj	27	9	39	52	19
Dolina	16	8	16	76	11
Kosów	25	7	8	85	5
Peczeniżyn	7	7	9	84	4
Skole	11	3	27	70	11

Powiat	Średnia oszczędność w kor. III mieszkańca	Na 100 kor. oszczędności złożono w spółkach			Polacy w % zaludnienia
		polskich	czeskich	niemieckich	
Śląsk cieszyński					
Frysztat	30	68	29	3	64
Cieszyn	130	65	2	33	77
Bielsko	43	51	9	40	65
Frydek	16	2	98	—	18

Uwagi: Charakter spółki oznaczono podług składu narodowego względnie wyznaniowego dyrekcyi spółki. Oczywiście w spółkach polskich mogą się kryć oszczędności ruskie i na odwrót, a zwłaszcza w spółkach żydowskich kryją się oszczędności polskie i ruskie.

Powiaty miejskie łączono z powiatami wiejskimi. Powiaty, w których % oszczędności złożonych przez Polaków jest mniejszy od % Polaków, ustalonego spisem ludności z r. 1910 oznaczono drobnym drukiem. Cyfry powyższe obliczono ze sprawozdań za r. 1910—1912.

Źródła: Materyały *Atlasu Polski.*

134. Ziemie Polski. **Stosunki komunikacyjne.**

Kraje / Dzielnice	Drogi bite		Koleje		Komunikacyjna rola kolei				Ruch kolejowy		Drogi wodne		Ruch towarowy na drogach wodnych		
					Przewóz		Na 100								
	Długość sieci w km		Długość sieci w km				ludności	km² powierzchni przypada	Na 1 km kolei przypada		Długość sieci w km		absolutny miliony	na 1 km drogi wod.	w % ruchu kolejowego
	absolutna	na 100 km²	absolutna	na 100 km²	w milionach osób	w milionach t towarów	jazd koleją	towaru kolejowego ton	osób km	towaru ton km	absolutna	na 100 km²			
									w tysiącach						
Królestwo Polskie	8.760	6·9	3.394	2·7	18·1	20·1	165	15.800	619	1,414	4.589	3·6	1·2	260	7
Litwa i Białoruś	4.151	1·4	6.321	2·1	10·5	15·1	85	4.970	182	572	13.044	4·3	12·6	967	63
Ruś	2.300	1·4	3.878	2·3	9·2	10·5	77	6.360	260	622	3.169	1·8	3·7	1.165	40
Dzieln. rosyjska	15.211	2·5	13.593	2·3	37·8	45·7	105	7.680	314	804	20.802	3·5	17·5	840	46
Dzielnica pruska	38.195	34·6	15.596	11·8	—	102·5	—	77.700	—	730	3.004	2·3	7·8	2.590	8
Dzieln. austryacka	19.291	23·1	4.799	5·7	—	20·8	—	24.900	—	460	2.130	2·4	0·4	187	2
Ziemie Polski	**56.356**	**7·4**	**33.988**	**4·2**	**—**	**169·0**	**—**	**20.800**	**—**	**795**	**25.936**	**3·2**	**25·7**	**991**	**15**
Rosya europejska	22.180	0·5	53.220	1·1	130·5	176·4	109	3.660	269	592	89.710	1·9	46·3	516	26
Prusy	137.515	39·2	47.724	13·7	1231·0	454·7	3.060	129·600	620	1,055	12.177	3·5	87·1	7.160	19
Austrya	124.344	41·5	23.637	7·9	302·0	158·8	1.050	52.900	357	710	6.530	2·2	4·5	688	3

Uwaga: Dzielnica pruska obejmuje w tej tablicy 4 prowincye Prus: Poznańskie, Prusy Zach. i Wsch. i Śląsk. Cyfry pochodzą z r. 1909, wzgl. 1910 dla Rosyi, 1912 wzgl. 1913 dla Austryi i Prus, względnie dzielnic odpowiednich. Ruch kolejowy obliczono z uwzględnieniem średniej długości odbytej przez osoby i towary drogi, która wynosi dla osób w Rosyi 110, Prus 24, Austryi 28 km, dla towarów 239, 111, względnie 106 km. Dla uwzględnienia tego ważnego czynnika w ocenie ruchu na drogach wodnych, brakło danych.

Źródła: Jeżeg. Rossii 1912. *Jeżeg. predstaw. promyszl. i torgowli* 1913. *Rocz. stat. Król. Polskiego* 1914. *St. Jb. f. d. preuss. Staat* 1914. *St. Jb. f. d. deutsche Reich* 1915. *Österr. Stat. Hdb.* 1914. Materyały opracowane przez *Br. Chodkiewicza* dla ***Atlasu Polski.***

135. Ziemie Polski. *Gęstość dróg bitych.*

Prowincye / Gubernie	Długość sieci w km: na 100 km²	Długość sieci w km: na 10.000 mieszk.	Prowincye / Gubernie	Długość sieci w km: na 100 km²	Długość sieci w km: na 10.000 mieszk.
Śląsk austryacki	78·7	53·0	Kielce	5·9	6·1
Śląsk pruski	36·3	28·0	Radom	5·8	6·5
Prusy Zachodnie	28·0	41·3	Grodno	4·2	8·2
Prusy Wschodnie	25·4	45·5	Lublin	4·1	4·4
Poznańskie	24·8	34·2	Mohylew	1·9	4·0
Galicya	19·5	19·0	Wołyń	1·7	3·1
Warszawa	9·3	6·4	Podole	1·3	1·4
Piotrków	8·6	5·3	Kijow	1·0	1·1
Łomża	7·9	12·1	Kowno	1·0	2·2
Kalisz	7·5	7·1	Witebsk	1·0	2·4
Suwałki	6·8	12·4	Wilno	0·9	1·9
Siedlce	6·6	9·5	Mińsk	0·5	1·5
Płock	6·3	8·1			

Uwaga: Cyfry dla Rosyi z r. 1911, Prus 1912, Austryi 1913.

Źródła do tablicy 135 i 136 jak tablica 134.

136. Ziemie Polski. *Gęstość kolei.*

Prowincye / Gubernie	Długość sieci w km: na 100 km²	Długość sieci w km: na 10.000 mieszk.	Prowincye / Gubernie	Długość sieci w km: na 100 km²	Długość sieci w km: na 10.000 mieszk.
Śląsk pruski	13·6	10·5	Wilno	2·7	6·5
Śląsk austryacki	13·4	8·7	Kijow	2·3	2·5
Poznańskie	12·1	16·7	Radom	2·0	2·2
Prusy Zachodnie	11·3	17·0	Wołyn	2·0	3·6
Prusy Wschodnie	10·5	18·0	Suwałki	1·9	3·5
Piotrków	5·4	3·3	Kielce	1·9	2·0
Galicya	5·3	5·2	Mohylew	1·6	3·3
Warszawa	4·8	3·3	Lublin	1·5	1·6
Grodno	3·6	7·1	Kowno	1·4	3·2
Siedlce	3·6	5·1	Mińsk	1·3	1·2
Łomża	3·1	4·7	Kalisz	0·7	0·7
Podole	3·0	3·4	Płock	0·5	0·7
Witebsk	2·8	6·9			

Uwaga: Por. tablica poprzednia.

137. *Przegląd międzynarodowy.* *Koleje żelazne (1912—1913).*

Kraje	Długość sieci w km: na 100 km²	Długość sieci w km: na 10.000 mieszk.	Kraje	Park kolejowy na 100 km sieci kolei: maszyn	wozów: osobowych	wozów: towarowych	Kraje	Dochód w kor. na km sieci: brutto	Dochód w kor. na km sieci: netto
Belgia	20·9	11·9	Belgia	98	182	2.060	Wielka Brytania	81.100	31.000
Wielka Brytania	12·0	8·3	Wielka Brytania	61	141	2.091	Belgia	69.500	22.850
Niemcy	11·8	9·5	Niemcy	47	100	1.049	*Królestwo Polskie*	*63.700*	*23.080*
Szwajcarya	11·7	13·7	Szwajcarya	39	109	378	Niemcy	63.500	22.180
Dania	9·8	14·8	*Królestwo Polskie*	*37*	*57*	*978*	Szwajcarya	48.000	17.480
Francya	9·5	13·0	Włochy	35	70	640	Francya	44.850	16.800
Austro Węgry	6·8	2·0	Francya	33	76	886	Austrya	44.000	10.520
Włochy	6·1	2·1	Austrya	32	61	642	Włochy	40.800	6.360
Stany Zjednoczone	4·1	42·3	Dania	31	76	474	Stany Zjednoczone	40.000	8.040
Ziemie Polski	*4·2*	*6·0*	Rosya	31	35	701	Rosya	38.200	12.760
Szwecya	3·2	26·5	Węgry	26	42	476	Dania	34.000	4.520
Królestwo Polskie	*2·7*	*2·7*	Szwecya	20	34	193	Węgry	25.600	6.750
Rosya europejska	1·1	1·5	Stany Zjednoczone	15	12	554	Szwecya	23.000	5.400

Źródła: St. Jb. f. d. deutsche Reich 1915. *Jezeg. przedstaw. przemysłu i handlu* 1913.

Rzeka główna / Dopływ I-rzędny / Dopływ II-rzędny	Port (Śluza)	Obrót w 1000 t
Odra	Kozle	1.606
	Wrocław	859
	Wrocławska	1.590)
	nad Oławą I	1 424)
	(nad Oławą II	171)
	Maltsch	114
	Glogowa	90
	Frankfurt	78
	Swinemünde	372
Warta	Poznań	125
	Kostrzyn	93
	Bydgoska	474
	Noteckа dolna 12	409
	Noteckа dolna IV	427)
Wisła	Chełmek (Przemsza)	37
	Chwałowice	53
	Niepołomice	31
	Zawichost [95]	--
	Solec [108]	16
	Rybaki [164]	57
	Włocławek [564]	-
	Toruń [608]	75
	Rotebude	58)
	(Platenhof	62
	Gdańska Głowa	154)
Wisła	Einlage	613)
	Gdańsk	613
	Elbląg	58
	Pilawa	106
Bug-Muchawiec	Brześć litewski	213
Brda	Bydgoszcz	155
	(Ujście Brdy	625)
Pregoła	Królewiec	1.495
Łyna	(Pinna	55)
Niemen	Stołbce	30
	Lubcz	51
	ujście Zelwiany	25
	ujście Kotry	26
	Grodno	69
	Merecz	26
	Birsztany	25
	Kowno	311
	Średniki	31
	Jurborg [1.380]	--
	Schmallening-ken [995]	—
	Tylża	331
	(Lankupy	256)
	Kłajpeda	539
Wilija	Sosenka	41
	Wilejka	62
	Michaliszki	42
	Wilno	410
	Janów	82
Usza	Zaskiewicze	31
Zejmiana	Kołtyniany	108
	Podbrodce	28
Berezyna	Bakszty	124
Dźwina	Witebsk	25
	Dzisna	31
	Dyneburg	116
	Ryga	1 589
Niszcza	Klastyce	38
Aa	Wierch Aa	36
	Garrozen	26
	Tittelmindc	34
	Mitawa	172
	Walgund	49
	Kalncem	147
	Doblena	57
Ekawa	Paulsgnade	52
Dniepr	Drohobuz	82
	Smoleńsk	144

Rzeka główna / Dopływ I-rzędny / Dopływ II-rzędny	Port (Śluza)	Obrót w 1000 t	Rzeka główna / Dopływ I-rzędny / Dopływ II-rzędny	Port (Śluza)	Obrót w 1000 t	Rzeka główna / Dopływ I-rzędny / Dopływ II-rzędny	Port (Śluza)	Obrót w 1000 t
Dniepr	St. Szkłów	41	**Dniepr**	Kachówka	107	Pina	Pińsk	75
	Rohaczew	64		Berysław	53	Słucz lewob.	Wilcza	38
	Rzeczyca	26		Cherson	910	Uborć	Mojsieowicze	54
	Kijów	548	**Berezyna**	Borysów	68	Sławeczna	Cieszkowo	25
	Rzyszczew	36		Ujście Bobra	41	**Buzułuk**	N. Woroncowka	84
	Czerkasy	147		Dworec	25	**Ingulec**	Snigirewka	36
	Kremieńczug	252		Bobrujsk	93	**Soż**	Żurawel	25
	Krukow	46	Olsa	Olsa	43		Homel	70
	Nowe Kajdaki	67	**Prypeć**	Pererub	36	**Desna**	Makoszyńska	30
	Jekaterynosław	251		Bałażewicze	41		Czernichow	38
	Niżnednieprowsk	180		Skrygałów	60	**Boh**	Wozniesieńsk	311
	Kiczkas	36		Bahrymowicze	41		Nowa Odessa	61
	Carska	25		Zbineż	29		Mikołajew	393
	Aleksandrowsk	327		Narowla	171			
	Nikopol	125		Czernobyl	39	**Dniestr**	Warnica	49
	Lepetycha	67	Słucz prawob.	Tynne	34		Majaki	36

Uwaga: Dane dla Rosyi z r. 1909, Prus i Austryi 1911. Ruch transito wzięto w klamry [ ]. Porty, położone poza granicami Polski z r. 1772 i czterech prowincyi pruskich oznaczono drobnym drukiem.

Źródła: Materyał *Atlasu Polski*.

139. *Królestwo Polskie.* *Handel zagraniczny (1910).*

Klasy artykułów handlu	Handel w milionach koron							
	Wywoz	Przywóz	Obrót	Bilans	z Rosyą		z zagranicą	
					Obrót	Bilans	Obrót	Bilans
1. Rolnictwo, ogrodnictwo	73·0	210·0	283·0	— *137·0*	176·0	— *157·0*	107·0	+ *20·0*
2. Hodowla	83·1	98·4	181·5	- *15·3*	90·5	— *79·0*	91·0	+ *63·7*
3. Drzewo	26·0	25·3	51·3	+ *0·7*	24·3	— *23·7*	27·0	+ *24·4*
4. Przemysł spożywczy	58·7	37·0	95·7	+ *21·7*	71·9	+ *22·8*	23·8	*1·1*
5. Przetwory zwierzęce	116·2	130·1	246·3	— *13·9*	158·5	+ *51·2*	87·8	*65·1*
6. Przemysł drzewny	0·0	12·5	12·5	— *12·5*	0·2	— *0·2*	12·3	*12·3*
A. Produkcya i przemysł rolny	**357·0**	**513·3**	**870·3**	- **156·3**	**521·4**	- **183·9**	**348·9**	+ **28·6**
7. Węgiel, ropa	6·0	65·7	71·7	— *59·7*	39·0	— *31·0*	32·7	— *28·7*
8. Przemysł mineralny, ceram., szkło	12·5	25·3	37·8	— *13·7*	16·0	+ *7·5*	21·8	— *21·2*
9. » żelazny i metalowy	153·3	202·2	355·5	- *48·9*	205·2	+ *95·0*	150·3	- *143·9*
10. » włóknisty	892·0	627·0	1519·0	+ *265·0*	1231·0	+ *552·0*	288·0	— *287·0*
11. » papierowy	17·0	34·0	51·0	*17·0*	29·5	+ *4·0*	21·5	— *21·0*
12. » chemiczny	19·3	74·7	94·0	— *55·4*	46·5	*13·8*	47·5	— *41·6*
B. Produkcya i przemysł nierolny	**1100·1**	**1028·9**	**2129·0**	+ **71·2**	**1567·2**	+ **613·7**	**561·8**	— **543·4**
Suma A. i B.	**1457·1**	**1642·2**	**2999·3**	— **85·1**	**2088·6**	+ **429·8**	**910·7**	— **514·8**

Źródło: Obliczenia podług materyałów Tennenbauma, *Bilans handlowy Królestwa Polskiego.* Warszawa 1916.

140. *Królestwo Polskie.* *Główne artykuły wywozu (1910).*

Artykuły wywozu	Wartość w mil. kor.	Artykuły wywozu	Wartość w mil. kor.	Artykuły wywozu	Wartość w mil. kor.	Artykuły wywozu	Wartość w mil. kor.
Tkaniny wełniane i bawełniane	712 R	Przędza bawełniana	29 R	Wyroby jedwabne	15 R	Tkaniny z lnu i konopi	8 R
Przędza wełniana	88 R	Naczynia metalowe	27 R	Spirytus	14 R	Świnie	8 Z
Zboże	65 Z	Rury i druty	27 R	Papier	14 R	Wełna	7 R
Wyroby skórzane	52 R	Drzewo surowe i półsurowe	26 Z	Drób	12 Z	Jedwab, nici	6 R
Skóry wyprawione	38 R	Noże i narzędzia żelazne	26 R	Farby	11 R	Wyroby gumowe itp.	6 R
Konie	36 Z	Juta i wyroby	18 R	Cynk i wyroby	11 R	Mydło	5 R
Cukier	34 (R)	Maszyny (nie rolnicze)	17 R	Maszyny rolnicze	10 R	Wino	5 R
		Jaja	16 Z	Skóry surowe	10 (Z)		

141. *Królestwo Polskie.* *Główne artykuły przywozu (1910).*

Artykuły przywozu	Wartość w mil. kor.	Artykuły przywozu	Wartość w mil. kor.	Artykuły przywozu	Wartość w mil. kor.	Artykuły przywozu	Wartość w mil. kor.
Tkaniny wełniane i bawełniane	206 RZ	Wozy, rowery, auta	30 Z	Juta i wyroby	12 Z	Kawa	7 Z
Wełna	136 Z	Drzewo surowe	25 R	Surowiec do fabr. papieru	12 ZR	Mydło	6 R
Zboże	90 R	Konfekcya i galanterya włóknista	24 Z	Oleje roślinne	11 R	Konie	6 R
Maszyny nie rolnicze	72 Z	Wyroby gumowe	23 RZ	Wyroby z miedzi	11 Z	Cukier	6 R
Skóra wyprawiona	67 ZR	Noże i narzędzia żelazne	22 RZ	Wino	10 ZR	Wędki, tkaniny	6 RZ
Wyroby ze szlachetnych metali i bronzu	66 Z	Nafta	22 R	Rudy żelazne	10 R	Len, konopie	6 R
Przędza wełniana	59 Z	Farby	18 RZ	Maszyny rolnicze	9 Z	Masło	6 R
Tytoń i fabrykaty	52 R	Herbata	16 R	Tytoń	9 R	Ryż	5 Z
Przędza bawełniana	45 RZ	Mięso wieprzowe	16 R	Śledzie	9 Z	Garbniki	5 Z
Bydło	40 R	Papier	14 RZ	Jedwab	8 Z	Nawozy	5 Z
Skóry surowe	32 ZR	Żelazo i stal	13 R	Sól	8 R	Fosfaty	5 Z
Węgiel i koks	31 R	Świnie	13 R	Wyroby farmaceutyczne	8 Z	Soda	5 R
		Surowiec żelazny	13 R	Tkaniny z lnu i konopi	8 R		
				Smary	7 R		

Uwagi do tablicy 140 i 141: R = Rosya, względnie Z = Zagranica określa pochodzenie przywozu, względnie kierunek wywozu. Litera R albo Z w nawiasie oznacza, że i niewymieniony kierunek R, względnie Z ma udział do 25% w handlu tym artykułem. O ile przekracza 25% wtedy oba kierunki są podane.

Źródło do tablicy 140 i 141: jak tablica 139.

142. *Przegląd międzynarodowy.* *Handel światowy (1910).*

Kraje	Obrót handlowy	Bilans	Kraje	Obrót handlowy	Bilans	Kraje	Obrót handlowy na mieszkańca (korony)	Kraje	Obrót handlowy na mieszkańca (korony)
	miliardy koron			miliardy koron					
Wka Brytania	29·6	− 3·5	Japonia	2·4	0	Singapore	2.730	Egipt	202
Niemcy	21·1	− 1·8	Kanada	2·3	+ 0·5	Holandya	2.030	Afryka Pd. ang.	200
Stany Zjednoczone	16·7	+ 1·0	Egipt	2·3	+ 0·1	Belgia	1.590	Stany Zjednoczone	182
Francya	16·6	− 1·0	Australski Związek	1·9	− 0·2	Szwajcarya	763	Algier	179
Holandya	12·0	− 1·3	Singapore	1·9	0	Argentyna	683	Brazylia	160
Belgia	11·8	− 0·8	Hiszpania	1·9	0	Kuba	660	Australia	159
Rosya	6·6	+ 1·0	Szwecya	1·7	− 0·1	Wka Brytania	656	Rumunia	136
Austro-Węgry	5·6	− 0·4	Dania	1·6	− 0·1	Dania	597	Austro-Węgry	109
Włochy	5·3	− 1·2	Afryka Pd. ang.	1·4	− 0·5	Australia	426	Hiszpania	97
Indye angielskie	4·7	+ 1·2	Kuba	1·3	+ 0·3	Francya	418	Meksyk	75
Argentyna	3·5	+ 0·1	Chile	1·1	0	Chile	395	Rosya	50
Królestwo Polskie	*3·0*	*— 0·1*	Meksyk	1·1	+ 0·1	Niemcy	325	Japonia	48
Szwajcarya	2·9	− 0·5	Rumunia	1·0	+ 0·2	Kanada	317	Indye angielskie	15
Chiny	2·9	0·2	Algier	1·0	0	Szwecya	302	Chiny	9
Brazylia	2·8	+ 0·4				*Królestwo Polskie*	248		

Źródło: St. Jb. f. d. Deutsche Reich. 1916.

IV. ŻYCIE SPOŁECZNE.

WYBORY.

143. Dzielnica rosyjska. Wybory do Dumy państwowej (1905, 1912).

		Ludność w tysiącach	Liczba wyborców	Liczba posłów w ogóle	Liczba posłów na mieszkańców w tys.	Narodowość posłów polska	litewska	żydowska	rosyjska
I. Duma 1905	Państwo rosyjskie	148.797	6 695	524	284	63	7	14	336
	Rosya europejska	107.626	5.882	415	259	63	7	14	
	Litwa i Białoruś	11 502	620	42	274	19	4	4	14
	Ruś	11.733	615	42	265	5	—	2	35
	Królestwo Polskie	10.775	850	37	291	34	2		1
II. Duma 1912	Państwo rosyjskie	171.060	6 102	442	387				
	Rosya europejska	122.551	5.161	403	304				
	Litwa i Białoruś	12.915	626	42	308	6	3	1	32
	Ruś	12.514	458	41	305	—	—	—	41
	Królestwo Polskie	12 776	850	14	912	10	1	1	2

Uwaga: Z poza ziem Polski wybrano do I Dumy 5 Polaków.

Źródła: Ustawy wyborcze z 6/19 sierpnia 1905 dla I. 1905 i II. 1906 Dumy, z 3/16 czerwca 1907 dla III. (1907) i IV. 1912 Dumy. *Hübner-Juraschek*: Geogr. stat. Tabellen 1907; *Statesmans Yearbook* 1914. *Statystyka Polski* 1915.

144. Galicya. Wybory do Sejmu (1913).

	Kurye	gmin wiejskich	gmin miejskich	wiejskiej własności	izb handlowo-przemysłowych
Prawyborcy	Uprawnionych	717.999	—	—	—
	Głosowało na 100	28	—	—	—
Wyborcy	Uprawnionych	15 537	79.139	2.174	116
	Głosowało na 100	94	71	53	95
Posłowie wybrani	Liczba	74	28	14	3
	W tem Polaków	54	28	14	3
	Rusinów	20	—	—	—
	1 przypada na mieszkańców	8.792	2.264	52	—
Stronnictwa otrzymały głosów	Ludowcy	2.526	860	—	—
	Narod. demokraci	2.004	4.791	74	—
	Centrum i autonomiści	929	—	777	—
	Konserwatyści	2.090	3.915	2.692	—
	Demokraci polscy i postępowi	183	54.997	—	95
	Socyal. demokraci	85	4.797	—	—

Uwaga: Oprócz wybranych posłów 149 należy do Sejmu 9 polskich i 3 ruskich wirylistów.

Źródła: jak tablica 143.

145. Dzielnica pruska.

Wybory do Sejmu Rzeszy (1912) i do Sejmu pruskiego (1913).

	Państwo Rejencye	Ludność z prawem obywatelstwa 1910 w tysiącach	Liczba wyborców w tysiącach	Głosowało w ogóle w tysiącach	Głosowało w ogóle w % wyborców	Głosowało na Polaków w tysiącach	Głosowało na Polaków w % głosujących	Posłowie Liczba ogółem	Posłowie Liczba posłów na mieszkań. w tys.	Posłowie Polacy
Sejm Rzeszy	Rzesza niemiecka	63.666	14.442	12.208	85	442	4	397	160	18
	6 rejencji polskich	6.496	1.252	1.027	82	396	39	44	147	18
	Rej. poznańska	1.330	253	214	84	131	61	10	133	8
	» bydgoska	759	146	130	89	61	47	5	152	3
	» gdańska	740	151	125	83	35	28	5	148	2
	» kwidzyńska	956	186	166	90	64	39	8	119	1
	» olsztyńska	538	103	87	84	11	13	4	134	—
	» opolska	2.173	413	305	74	94	31	12	181	4
Sejm pruski	Prusy	39.476	8.400	2.750	33	200	7	443	89	12
	6 rejencji polskich	6.496	1.202	492	41			81	80	12
	Rej. poznańska	1.330	244	154	63			19	70	9
	» bydgoska	759	137	84	61			10	76	—
	» gdańska	740	149	75	50			9	82	2
	» kwidzyńska	956	168	90	53			13	74	1
	» olsztyńska	538	96	13	14			8	68	—
	» opolska	2.173	408	76	19			22	99	—

Uwaga: Przy wyborach do Sejmu pruskiego wybierają podani w tabeli wyborcy (Urwähler) podzieleni na 3 oddziały właściwych wyborców (Wahlmänner), uprawnionych do głosowania na posła. Tych ostatnich wyborców wybrano w r. 1913: W Prusiech 148 431, w Poznańskiem: 7.624, w Prusiech Zachodnich: 6.257

Źródła: Statistik d. Deutschen Reichs. Bd. 250 (1913). *Stat. Jahrb. für d. preuss Staat.* 1914.

146. Dzielnica pruska.

Liczba posłów polskich

w r.	do Sejmu Rzeszy	w r.	do Sejmu pruskiego
1871	13	1870	19
1874	14	1873	17
1877	14	1877	15
1878	14	1880	19
1881	18	1883	18
1884	16	1886	14
1887	13	1889	15
1890	16	1894	17
1893	19	1899	13
1898	14	1904	13
1903	16	1908	15
1907	20	1913	17
1912	18		

Źródła: jak tablica 143.

147. Ziemie Polski.

Zawody posłów.

Zawody	Posłowie polscy: do Sejmu Galicyi	Kr. Pol. do Dumy	do Sejmu pruskiego
Rolnicy	85	11	1
Zawody wolne	30	6	7
Księża	4	—	3
Urzędnicy pryw.	—	1	1
Urzędnicy publ.	30	—	—
		w %	
Rolnicy	57	*30*	*8*
Zawody wolne	*20*	*60*	*58*
Księża	*3*	—	*25*
Urzędnicy pryw		*10*	*8*
Urzędnicy publ	*20*	—	—

Źródła: jak tablica 143 i 146.

148. Dzielnica austryacka. Wybory do Izby posłów (1911).

Państwo Kraje	Ludność austryacka (1910) w tys.	Uprawnieni do głosowania w tysiącach	Uprawnieni do głosowania w % ludności	Na 100 uprawnionych głosowało	Wybrani posłowie liczba ogólna	1 poseł na mieszk. w tys.	w tem należało do narodowości polskiej	ruskiej	czeskiej	niemieckiej
Austrya	27.964	5.767	21	80	516	54	83	31	109	222
Galicya	7.980	1.501	19	73	106	75	80	26	–	—
Śląsk cieszyński	420	63	15	93	6	70	3	—	1	2

Źródła: *Österr. Statistik N. F* tom 7/1 (1912). *Nadobnik:* Materyały statystyczne do sejmowej reformy wyborczej. *Wiad. stat.* t. XXIV 3 (1912). *Stat. Jahrbuch der auton. Landesverwaltung. Bd.* XII (1914).

149. *Galicya i Śląsk cieszyński. Stronnictwa polskie przy wyborach do Izby posłów (1911).*

Stronnictwa polskie	Głosów otrzymali (w tysiącach) w Galicyi	na Śląsku cieszyńskim
Ludowcy	177	10
Narodowi demokraci, chrześc. społeczni, centrum	144	6
Konserwatyści	131	—
Demokraci polscy i postępowi	87	
Socyalni demokraci	52	14

Źródła: jak tablica 148.

150. Litwa. Białoruś i Ruś. Wyborcy do ziemstw (1910).

Gubernie Kraje	Liczba wyborców w ogóle	z własności wielkiej	z własności małej	z własności nieszlachty	Polacy na 100 wyborców w ogóle	z własności wielkiej	z własności małej	z własności nieszlachty	Rz. kat. Białorusini wzgl. Rusini na 100 wyborców w ogóle	z własności wielkiej	z własności małej	z własności nieszlachty
Grodno	2.248	1.062	1.186	1.033	*24*	*26*	*21*	*14*	*32*	*26*	*38*	*28*
Kowno	3.883	1.485	2.398	1.348	*42*	*54*	*34*	*5*	*4*	*8*	*2*	*3*
Mińsk	3.263	1.516	1.747	1.286	*47*	*56*	*39*	*22*	*4*	*3*	*6*	*5*
Mohylew	2.866	1.424	1.442	1.245	*34*	*36*	*32*	*16*	*1*	*1*	*1*	*2*
Wilno	3.038	1.138	1.900	991	*54*	*67*	*50*	*19*	*18*	*6*	*26*	*33*
Witebsk	3.456	1.476	1.980	2.111	*29*	*36*	*24*	*8*	*2*	*2*	*1*	*2*
Litwa i Białoruś	**18.754**	**8.101**	**10.653**	**8.014**	***39***	***46***	***34***	***13***	***9***	***7***	***10***	***10***
Kijów	3.930	1.751	2.179	2.383	*24*	*37*	*14*	*10*	*1*	*0*	*1*	*1*
Podole	3.559	2.034	1.525	1.349	*46*	*51*	*38*	*22*	*1*	*1*	*0*	*1*
Wołyń	4.892	2.510	2.382	2.748	*37*	*40*	*33*	*22*	*0*	*0*	*0*	*0*
Ruś	**12.381**	**6.295**	**6.086**	**6.480**	***35***	***43***	***28***	***17***	***1***	***1***	***1***	***1***

Uwaga: Patrz co do innych szczegółów tabl. 24, 29 i 89.

Źródła: *Statisticzeskije materjały po 9 zapadnym gubernijam*, przedłożone przez Stołypina z projektem Ziemstw. 1910.

SĄDOWNICTWO.

151. Ziemie Polski. Sądy (1913).

Okręgi sądów wyższych Siedziba	Ludność 1910 w tysiącach	Sądy kolegialne	Sądy niższe ilość	Sądy niższe 1 przypada na tysiące ludności	Sędziowie zawodowi	Prokuratorowie państwa
Królestwo Polskie Warszawa	12.129	11	537	*23*	617	101
Litwa i Białorus Wilno	8 448	6	1.192	*7*	487	?
Ruś Kijów	13.592	6	707	*19*	495	?
Rosya europ. z Kaukazem	123.730	81	13.684	*9*	4.964	?
Poznańskie Poznań	2.162	7	61	*36*	316	32
Prusy Zachodnie Kwidzyń	1.641	5	41	*40*	239	23
Prusy	40.165	96	1.116	*36*	6 085	567
Galicya zachodnia Kraków	2.669	6	70	*38*	514	30
Galicya wschodnia Lwów	5.293	11	120	*44*	1.018	52
Śląsk cieszyński Berno	432	1	9	*43*	63	5
Austrya	28.325	75	970	*29*	5.989	294

Uwaga: Okręg izby sądowej warszawskiej obejmuje Królestwo Polskie, Izby wileńskiej gubernie Wilno, Grodno, Kowno, Mińsk, Izby kijowskiej Czernichów, Kijów, Wołyń; okręg Sądu nadziemiańskiego w Poznaniu Poznańskie i powiat Wałcz; w kwidzyńskim Prusy Zachodnie bez tego powiatu, okręg Sądu krajowego wyższego w Krakowie Galicyę zachodnią od Sanu bez powiatów Jarosław, Brzozów i Sanok we Lwowie resztę Galicyi i Bukowinę tu nieuwzględnioną.

Sądy kolegialne są to sądy okręgowe w dzielnicy rosyjskiej, ziemiańskie w pruskiej obwodowe w austryackiej. Sądy niższe są to sądy gminne i sądy pokoju w dzielnicy rosyjskiej, urzędowe w pruskiej a powiatowe w austryackiej. W dzielnicy rosyjskiej nie wliczono tu zjazdów sędziów pokoju (II. instancyi dla sądów pokoju): 22 w Królestwie Polskiem, 1 na Litwie i Białorusi, 35 na Rusi, 74 w Rosyi europejskiej.

Do sędziów nie wliczono obieralnych sędziów gminnych w dzielnicy rosyjskiej, ani sędzi w handlowych ze stanu kupieckiego we wszystkich trzech dzielnicach.

Daty dla Izby sądowej wileńskiej i kijowskiej oraz do Rosyi odnoszą się do roku 1909.

Źródła: **Pamiatnaja kniżka warszawskago sudiebnago okruga na 1914 god. Warsz. 1914.** *Ostrogorski*, Jurydyczeskij kalendar na 1912 god. Petersb. 1912. Materyały ros. Ministerstwa sprawiedliwości do projektu ustawy (z 15 VII. 1912) o reorganizacyi niższego sądownictwa. *Deutsche Justizstatistik* XVI. 1913. *Österr. Justizstatistik*, na 1911. 1914. *Österr. Stat. Handbuch* 1915.

152. Dzielnica rosyjska. Sądy i sędziowie.

Kategorye sądów	Królestwo Polskie (1913) Liczba sądów	Królestwo Polskie (1913) Liczba sędziów	Litwa i Białoruś (1909) Liczba sądów	Litwa i Białoruś (1909) Liczba sędziów	Ruś (1909) Liczba sądów	Ruś (1909) Liczba sędziów	Rosya europ. z Kaukazem 1909 Liczba sądów	Rosya europ. z Kaukazem 1909 Liczba sędziów
Izby sądowe	1	48	1	16	1	31	10	273
Sądy okręgowe	11	167	6	102	6	138	81	1.246
Zjazdy sędziów pokoju	22	49	1	?	35	?	74	?
Sądy pokoju	145	172	182	182	183	148(?)	1.495	1.777
Sądy gminne (z obieralnymi sędziami)	392	392	1.011	1.011	559	559	10.338	10.338
Sędziowie śledczy	—	181	—	187	—	178	—	1.658

Uwaga: W cyfrze sądów okręgowych objęte są i handlowe: 3 w Rosyi europ., 1 w Królestwie Polskiem.

Zjazdom sędziów pokoju odpowiadają poza Królestwem Polskiem inaczej i różnie zorganizowane instancye apelacyjne dla sądów pokoju.

W Królestwie Polskiem jest 331 sędziów gminnych, 18 sędziów śledczych a 9 sędziów przy sądach okręgowych narodowości polskiej.

Źródła: jak tablica 151.

Kraje Państwa		Sądy cywilne: niższe: Procesy: w tysiącach	Sądy cywilne: niższe: Procesy: na 10.000 ludności 1910	Sądy cywilne: niższe: Egzekucye: w tysiącach	Sądy cywilne: niższe: Egzekucye: na 10.000 ludności 1910	Sądy cywilne: kolegialne: Procesy: w tysiącach	Sądy cywilne: kolegialne: Procesy: na 10.000 ludności 1910	Sądy cywilne: kolegialne: w tem: małżeńskie: w tysiącach	Sądy cywilne: kolegialne: w tem: wekslowe: w tysiącach	Sądy cywilne: kolegialne: w tem: handlowe: w tysiącach	Sądy karne: niższe: Sprawy: ogółem: w tysiącach	Sądy karne: niższe: Sprawy: ogółem: na 10.000 ludności	Sądy karne: niższe: Sprawy: publiczne: w tysiącach	Sądy karne: niższe: Sprawy: publiczne: na 10.000 ludności	Sądy karne: niższe: Sprawy: prywatne: w tysiącach	Sądy karne: niższe: Sprawy: prywatne: na 10.000 ludności	Sądy karne: kolegialne: Rozprawy: w tysiącach	Sądy karne: kolegialne: Rozprawy: na 10.000 ludności 1910
Królestwo Polskie	1913	702	*580*	—	—	36	*30*				465	*417*					9	*8*
Litwa i Białoruś	1909	516	*610*	–	–	20	*24*				302	*360*					7	*8*
Ruś	(1909	328	*242*	–	–	17	*13*				232	*171*					7	*5*
Rosya europejska z Kaukazem	1909	4 505	*370*	—	—	229	*19*				2.873	*232*					65	*5*
Poznańskie	1911	90	*415*	26	*120*	6	*28*	0·3	1·3	0·5	44	*204*	38	*175*	6	*28*	2	*11*
Prusy Zachodnie	(1911	69	*420*	21	*128*	5	*30*	0·4	0·8	0·4	33	*200*	29	*177*	4	*24*	2	*11*
Niemcy	1911	2.796	*430*	995	*154*	266	*41*	26·7	41·3	37·7	1·515	*234*	1.367	*212*	148	*23*	88	*13*
Galicya zachodnia	1911	235	*880*	161	*604*	15	*57*	0·06	12·1	0·5	135	*506*	87	*326*	48	*180*	6	*22*
Galicya wschodn.	1911)	622	*1.175*	389	*735*	45	*85*	0·04	37·1	1·1	326	*617*	175	*322*	151	*286*	8	*15*
Śląsk cieszyński	1911	16	*370*	21	*490*	0·8	*17*	?	1·1	0·1	24	*555*	18	*415*	5	*116*	1	*23*
Austrya	1911	1.718	*607*	1.461	*517*	170	*60*	3·1	113·7	10·2	1.190	*421*	784	*276*	406	*143*	44	*16*

Uwaga. Do procesów cywilnych przed sądami niższymi nie wliczono w dzielnicy pruskiej spraw upominawczych, których było 1911 r. 95 tys. w Poznańskiem, 62 tys. w Prusiech Zachodnich a 2,660 tys. w Rzeszy niemieckiej; taksamo w dzielnicy austryackiej, gdzie sprawy upominawcze, wprowadzono do Galicyi dopiero nową procesową z r. 1914. W Austryi wniesiono ich (1911 r.: 329 tys., na Śląsku cieszyńskim 12 tys. Cyfry dla procesów cywilnych przed sądami kolegialnymi w Rosyi europejskiej nie obejmują procesów handlowych. Sprawy odwoławcze nie są objęte tą tabelą. Cyfry odnoszą się do spraw, w danym roku wszczętych.

Źródła: jak tablica 151 i *A. Mogilnicki*, Sądownictwo w Polsce. Gaz. sąd warsz. 1917.

Dzielnica rosyjska		Liczba	1 adwokat na ludności w tysiącach	Adwokaci przysięgli	Pomocnicy adwokatów przysięgłych	Obrońcy prywatni
Królestwo Polskie	(1913)	1.531	7	770	336	425
Litwa i Białoruś	(1909)	248	*50*	131	117	?
Ruś	(1909)	856	*14*	425	431	?
Rosya europejska	(1909)	10.163	*12*	2.579	3.584	4.000

		Adwokaci przysięgli			
		rz. kat.	ewang.	prawosł.	żydzi
Królestwo Polskie	(1913)	770	577	51	19	123
%		*100*	*75*	*7*	*2*	*16*
Warszawa (miasto)		503	362	44	11	86
%		*100*	*72*	*9*	2	*17*

Dzielnica pruska		Liczba	1 adwokat na ludności w tysiącach (1910)	Adwokaci		
				Polacy	Niemcy	Żydzi
Poznańskie	(1914)	290	7	70	125	95
Poznań (miasto)		78		27	12	39
Prusy Zachodnie	(1914)	234	7	21	213	
Prusy	(1914)	7.753	5	112		

Dzielnica austryacka				rz. kat. i ewang.	gr. kat.	izrael.
Galicya zachodnia	(1914)	503	5	238	1	264
Kraków (miasto)		279		152	—	107
Galicya wschodnia	(1914)	1.028	5	226	82	720
Lwów (miasto)		366	—	117	21	228
Austrya	(1914)	5964	5			

Uwaga: Adwokatów Polaków ma (1914) Wilno: 55 w tem 30 przysięgłych), Kijów 38, Petersburg 120 (w tem 72 przysięgłych), Śląsk pruski: 15 (na 677 w ogóle), Wiedeń 15, Śląsk cieszyński na 51 adwokatów w ogóle (1914), ma adwokatów Polaków 7, Niemców 26, Żydów 10, Czechów 8.

155. Dzielnica pruska i austryacka.

Sprawy wekslowe (*1911*).

Okręgi sądów wyższych Państwa	Zawisło w sądach	
	w tysiącach	na 10.000 ludności (1910)
Poznańskie	13·6	63
Prusy Zachodnie	8·0	49
Niemcy	357·4	55
Galicya zachodnia	12·1	45
» wschodnia	37·1	71
Śląsk cieszyński	1·1	25
Austrya	113·7	40

Źródła: *Deutsche Justizstatistik* XII (1913). *Osterr. Justizstatistik* na r. 1911 (1914).

156. Dzielnica austryacka.

Spory drobiazgowe i o posiadanie (*1911*).

Kraje	Zawisło w sądzie sporów			
	drobiazgowych		o posiadanie	
	w tysiącach	na 10.000 ludności	w tysiącach	na 10.000 ludności
Galicya zachodnia	177·6	656	4·5	17
Galicya wschodnia	493·6	918	15·4	29
Śląsk cieszyński	9·0	208	0·1	3
Austrya	1.169·3	407	27·2	10

Źródło: *Osterr. Justizstatistik 1911* (1914).

Źródła do tablicy 154: Jak tablica 151, nadto *Stan Car*, Stan adwokatury w Królestwie Polskiem 1915. *Wład. Mieczkowski*, Stan adwokatury w zaborze pruskim, 1914. Materyały I. zjazdu adwokatów polskich we Lwowie 1914. Spis adwokatów, wydany przez austr. ministeryum sprawiedliwości, 1915. Informacye gal. Izb adwokackich.

157. Ziemie Polski. Zasądzeni przez sądy karne.

Okręgi sądów wyższych / Państwa	Liczba zasądz.	Na 100 000 ludności przypada skazanych	Na 100 skazanych było młodocianych	Na 100 skazanych zasądzono za przestępstwa przeciw: państwu, religii, porządkowi etc.	ciału ludzkiemu	majątkowi
Królestwo Polskie (1910)	16.433	*135*	*25*	30	13	57
Rosya (1909)	82.857	*51*	*?*	37	23	40
Poznańskie (1911)	19.362	*892*	*11*	9	52	39
przez sądy kolegialne »	3.064	*142*				
Prusy Zachodnie »	16.742	*1.020*	*11*	10	51	40
przez sądy kolegialne »	3.235	*196*				
Rej. olsztyńska »	5.938	*1.090*	*9*	14	52	34
Rej. opolska »	28.137	*1.270*	*10*	15	48	37
Prusy (1911)	348.501	*870*	*9*	10	44	46
przez sądy kolegialne »	101.378	*252*				
Galicya zachodnia (1911)	4.746	*178*	*15*	25	33	42
» za zbrodnie »	3.353	*124*	*15*	26	42	41
Galicya wschodnia »	5.833	*110*	*14*	23	35	42
» za zbrodnie »	4.754	*90*	*14*	23	37	40
Austrya (1911)	34.697	*123*	*16*	31	26	43
» za zbrodnie »	27.695	*98*	*16*	25	29	46

Uwaga: Cyfry zasądzonych w Królestwie Polskiem i Rosyi obejmują zasądzonych przez sądy okręgowe i Izby sądowe, nie obejmują zasądzonych przez sądy gminne i sądy pokoju, cyfry zasądzonych w dzielnicy pruskiej, obejmują zasądzonych za zbrodnie i wykroczenia przeciw ustawom państwowym, w dzielnicy austryackiej za zbrodnie i występki, za przekroczenia p. tablica 158. Różne w poszczególnych dzielnicach ustawodawstwa karne i przepisy o właściwości sądów **karnych utrudniają wzajemne porównywanie cyfr dzielnicowych.**

Młodocianemi w dzielnicy rosyjskiej mają poniżej 21, w pruskiej poniżej 18, w austryackiej poniżej 20 lat.

158. Galicya

Zasądzeni za przekroczenia przez sądy powiatowe (1911).

Okręgi sądów wyższych / Państwo	Ilość zasądzonych: w tysiącach	Ilość zasądzonych: na 100 000 ludności	W tem zasądzeni na: aresz. poniżej 1 tygodnia (w tysiącach)	W tem zasądzeni na: grzywnę pieniężną (w tysiącach)
Galicya zachodnia	76	2.850	33	31
Galicya wschodnia	134	2.550	69	43
Śląsk cieszyński	13	2.995	7	3
Austrya	561	2.020	268	169

Okręgi sądów wyższych / Państwo	Wśród zasądzonych było z powodu: uszkodzenia cielesnego (w tysiącach)	kradzieży (w tysiącach)	obrazy czci (w tysiącach)	żebractwa (w tysiącach)
Galicya zachodnia	18	12	12	1
Galicya wschodnia	36	23	26	1
Austrya	101	105	79	28

Źródło: Österr. Kriminalstatistik 1911 w *Österr. Stat. N. F.* Bd. 9 2 1914.

Źródła: Rocznik stat. Królestwa Polskiego II. 1914. *Jeżeg Rossii* 1912. *Stat. Jb. für d. preuss. Staat* 1913. *Österr. Kriminalstatistik* 1911 w *Österr. Stat. N. F.* Bd. 9 2 1914.

159. Dzielnica rosyjska. Dochody państwa (1913).

Źródło dochodu	Dochodu w milionach koron) daje						Na 100 kor. z obok wymienionego źródła				
	całe państwo ogółem	Rosya europejska	Królestwo Polskie	Litwa i Białoruś	Ruś	Zagranica i kasa główna	Rosya europejska	Królestwo Polskie	Litwa i Białoruś	Ruś	Zagranica i kasa główna
Podatki realne	218·3	100·5	43·0	7·0	10·3	0·2	46	20	3	5	—
„ przemysłowe	375·3	268·0	34·5	12·7	21·3	—	72	9	3	6	—
„ od kapitałów	87·7	49·5	4·5	1·5	1·7	28·2	57	5	2	2	32
„ konsumcyjne	888·0	437·2	77·5	31·5	240·7	—	49	9	4	27	—
„ obrotu (stemple, transakcye, spadki	400·5	268·1	39·7	14·2	22·7	14·0	67	10	4	6	4
Cło	882·2	555·5	232·5	2·6	14·7	24·7	63	26	—	2	3
Inne opłaty (portowe, asekuracyjne, od biletów kolejowych	177·5	75·0	7·0	2·5	3·0	73·0	42	4	1	1	41
Poczta, telegraf, telefon	299·5	182·3	26·0	16·2	18·5	11·8	61	8	5	6	4
Monopol wódczany	2248·3	1.585·5	126·3	120·0	163·8	0·2	71	6	5	7	—
Lasy skarbowe	231·0	145·5	18·5	34·3	18·0	0·3	73	8	15	8	—
Przedsiębiorstwa, czynsze dzierżawne, koncesye, sprzedaż nieruchomości	174·0	84·0	2·5	1·0	1·0	41·0	48	1	—	—	24
Zwroty pożyczek	113·5	30·3	5·0	4·3	2·5	56·3	27	4	4	2	50
Inne dochody	130·3	59·3	6·5	4·5	6·0	18·3	45	5	3	5	14
Dochody terytoryalnie ∫ podzielone	6 226·1	3.840·7	623·5	251·7	524·2	268·0	52	10	4	8	4
Dochody terytoryalnie ∫ niepodzielone	2.317·5	—	—		-	2.317·5	—	—		-	100
Dochody zwyczajne	8.543·6	3.840·7	623·5	251·7	524·2	2.585·5					
Ludność w r. 1913	*175·2*	*112·9*	*13·1*	*13·1*	*12·7*		*64*	*7·5*	*7·5*	*7·2*	

Uwaga: Sprawozdania kontroli państwowej dzieli w zasadzie dochody według obszaru, z jakiego płyną, dochód z cła włączają do obszaru komory, w którym towar oclono, dochód z podatków konsumcyjnych do obszaru, w którym leży przedsiębiorstwo, zaciągające podatek przy fabrykacyi. Zupełnie nie są terytoryalnie podzielone dochody 2.317·5 mil. kor., z kolei skarbowych 2.034·0 mil. kor. i z pryw. towarzystw kolejowych 118·0 mil. kor., z kapitałów i banku państwa 111·7 mil. kor., z mennicy i kopalń skarbowych 11·5 mil. kor. i z odszkodowania wojennego 39·7 mil. kor. Cyfr. przypadających na Finlandyę i Rosyę azyatycką nie podano. Do Rosyi europejskiej *nie włączona* Litwa, Białoruś i Ruś. Nadzwyczajne dochody 135·5 + 4·5 mil. kor.

Źródła: *Rocz. stat. Król. Polskiego* III.

Przeznaczenie wydatku według ministeryów	Wydatek (w milionach koron) idzie na						Ze 100 koron na obok wymieniony cel wydano w				
	całe państwo ogółem	Rosyę europejską	Królestwo Polskie	Litwę i Białoruś	Ruś	Kasę główną i zagranicę	Rosyi europejskiej	Królestwie Polskiem	Litwie i Białorusi	Rusi	Kasie głównej i zagranicą
Wojsko	1.452·5	652·5	126·7	106·2	109·5	87·0	45	9	7	7	6
Marynarka	561·7	152·7	—	—	—	374·7	27	—	—	—	67
Synod	111·5	68·2	2·7	9·0	11·0	6·0	61	3	8	10	5
Kontrola państwowa	29·5	13·7	2·0	1·7	1·7	4·7	46	7	6	6	16
Skarb	1.164·2	597·7	79·7	75·0	75·7	198·7	51	7	7	7	17
Sprawy wewnętrzne	462·0	246·5	33·5	28·8	23·0	45·5	53	7	6	5	10
Sprawiedliwość	220·5	108·7	18·3	11·5	13·3	23·8	49	8	5	6	11
Oświata publiczna	342·3	211·8	12·8	18·5	15·5	39·3	62	4	5	5	12
Komunikacya	1.608·8	814·8	127·0	78·0	133·8	198·5	51	8	5	8	12
Handel i przemysł	146·5	98·5	2·0	0·3	1·5	31·8	67	1		1	22
Rolnictwo	348·0	172·5	5·5	21·3	15·5	23·0	50	2	6	5	7
Wydatki { podzielone	6.447·5	3.137·6	410·2	350·3	400·5	1.033·0	49	6	5	6	16
terytoryalnie { niepodzielone	1.153·7	—	—	—	—	1.153·7	—	—	—	—	100
Wydatki zwyczajne	7.601·2	3.137·6	410·2	350·3	400·5	2·186·7					
Ludność w r. 1913	*175·2*	*112·9*	*13·0*	*13·1*	*12·7*		*64*	*7·5*	*7·5*	*7·3*	

Uwaga: Wydatki terytoryalne niepodzielone (1.153·7 mil. kor.) składają się z wydatków na ministeryum dworu 41·0 mil. kor.), spraw zagranicznych 27·5 mil. kor.) na wyższe instytucye państwowe 23·0 mil. kor.) i na kredyt państwowy 1.059·2 mil. kor.). Wydatki nadzwyczajne 1913: 759·2 mil. kor.

Źródło: jak tablica 159.

161. Królestwo Polskie.

Państwowe podatki realne (1912).

Podatek	z nieruchomości			
	dworskich	włościańskich	małomiejskich	miejskich
	w tysiącach koron			
gruntowy	7.377	6 315	322	147
podymne	2 822	3.917	298	17.485
na utrzymanie sądów gminnych	513	528	52	
razem	10.712	10.760	672	17.632

Uwaga: Podatków realnych razem z podatkiem mieszkaniowym przypada na głowę w miastach Królestwa Polskiego kor. 5·92; poza miastami kor. 2·25. Nieruchomości miejskie opodatkowane są głównie podatkiem od nieruchomości 14 915 tys. kor., z podatkiem mieszkaniowym 2.542 tys. kor., którym w r. 1912 opodatkowano w miastach i miasteczkach Królestwa Polskiego 138 926 mieszkań, przy ogólnej liczbie mieszkań 452 446.

Źródła: *Rocz. stat. Król. Polskiego* II. 1914. *Jeżeg. predstaw. promysel. i torgowli* na 1913 r.

162. Królestwo Polskie.

Finanse kolei skarbowych (1914).

Kraj Państwo	Preliminowano na r. 1914				
	dochody brutto	wydatki	dochody netto	długość w km	dochody brutto na 1 km
	w milionach koron				
Królestwo Polskie	214·2	121·7	92·5	3,316	64.500
Rosya europejska	1.531·2	996·7	534·5	34,242	44.900
Państwo rosyjskie	2.047·2	1.381·7	665·5		

Uwaga: Cyfry dotyczą kolei warszawsko-wiedeńskiej oraz kolei nadwiślańskich z włączeniem odcinków od Bugu do Kowla i od Brześcia litewskiego do Włodawy a z pominięciem innych kolei skarbowych w Królestwie Polskiem. Do wydatków nie wliczono kosztów oprocentowania włożonego kapitału.

Źródło: *Rocznik stat. Królestwa Polskiego* III. 1915.

163. Królestwo Polskie.

Państwowy monopol spirytusowy (1911).

Dochody i wydatki monopolu	Państwo rosyjskie		Rosya europejska		Królestwo Polskie	
	w mil. koron	na głowę koron	w mil. koron	na głowę koron	w mil. koron	na głowę koron
Dochód brutto	1.958	*11·40*	1·614	*13·15*	116	*9·05*
Wydatki	409		338		24	
Dochód netto	1.549	*9·05*	1.276	*10·42*	92	*7·15*

Konsumcya spirytusu na głowę	Państwo rosyjskie		Rosya europejska		Królestwo Polskie	
	wiader 40%-go	litrów 100%-go	wiader 40%-go	litrów 100%-go	wiader 40%-go	litrów 100%-go
w ogóle	0·60	2·95	0·62	3·05	0·43	2 12
w miastach	1·49	7·33	1·49	7·33	0·99	4·87
na wsi	0·46	2·27	0·46	2 27	0 25	1·23

Źródła: jak tablica 161.

Rodzaj obciążenia	Państwo rosyjskie	Rosya europejska	Królestwo Polskie	Litwa i Białoruś	Ruś
	obciążenie na głowę w koronach				
A Podatki bezpośrednie:					
gruntowy i od nieruchomości	1·17	0·72	3·30	0·52	0·80
przemysłowy	2·15	1·92	2·65	0·97	1·67
z kapitałów	0·50	0·35	0·35	0·12	0·15
Suma A.	**3·82**	**2·99**	**6·30**	**1·61**	**2·62**
B. Podatki inne:					
Akcyza od napojów wyskok.	0·77	0·42	0·90	0·97	0·57
Akcyza od tytoniu	1·12	1·07	0·87	0·87	0·72
Akcyza od gilz i bibułek cyg.	0·07	0·07	0·08	0·05	0·10
Akcyza od cukru	2·12	0·70	4·00	–	17·62
Akcyza od nafty	0·70	0·60	0·12	—	0·05
Akcyza od zapałek	0·27	0·28	0·10	0·50	0·05
Monopol wódczany netto	9·50	8·70	7·35	6·95	9·75
Podatki od obrotu (stemple, transakcye, spadki, bilety kolejowe, etc.)	3·30	3·04	3·56	1·28	2·02
Cło	5·00	4·05	17·87	0·15	1·17
Suma B.	**22·85**	**18·93**	**34·85**	**10·78**	**30·05**
Suma A. i B.	**26·67**	**21·92**	**41·15**	**12·39**	**32·67**

Rodzaj obciążenia	Galicya	
	obciążenie na rzecz	
	państwa	kraju
	w koronach	
A. Podatki bezpośrednie:		
gruntowy i klasowy	1·33	
czynszowy	1·01	
dochodowy, rentowy, służbowy	0·84	
zarobkowy	0·81	
Suma A.	**3·99**	**4·45**
B. Podatki inne:		
konsumcyjne od napojów	5·58	1·17
konsumcyjne od cukru	0·89	
konsumcyjne od nafty	1·96	
konsumcyjne od mięsa i innych	0·47	
Monopol netto tytoniu	3·20	
Monopol netto soli	0·80	
Podatki od obrotu (stemple, taksy, bilety kolejowe)	4·92	
Cło	1·33	
Suma B.	**19·15**	**1·17**
Suma A i B.	**23·14**	**5·62**

Uwaga Czysty dochód z monopolu wódczanego i średnie stąd obciążenie na głowę obniżono drogą potrącenia 21·2 % z surowego dochodu na koszta produkcyi i zarząd stosownie do wyników z r. 1912. Przy innych podatkach wzięto za podstawę cyfrę surowego dochodu. Odliczeniu w dzielnicy rosyjskiej podatków konsumcyjnych i cła oraz o obszarze Rosyi europejskiej, porównaj uwagę do tablicy 159. Cyfry dzielnicy rosyjskiej odnoszą się do r. 1913, austryackiej do r. 1911. Dalsze obciążenia w Galicyi na rzecz powiat. w. gmin. Izb handlowych patrz tablicę 167—170.

Źródła: P. tablica 159, 165 i 166.

165. Galicya. Finanse państwa (1911).

Ministeryum	Dochody			Wydatki		
	w całej Austryi	w Galicyi		w całej Austryi	w Galicyi	
	w milionach koron *kursywą % przypadający na Galicyę*					
spraw wewnętrznych	2·1	0·1	*5*	57·1	8·1	*14*
sprawiedliwości	4·9	1·0	*20*	89·3	23·9	*27*
wyznań i oświaty	16·9	3·0	*18*	108·8	22·6	*21*
rolnictwa	23·9	7·8	*33*	63·3	8·7	*14*
handlu	214·9	20·0	*9*	246·3	16·7	*7*
kolei	810·5	128·0	*16*	752·1	96·3	*13*
robót publicznych	40·1	10·9	*27*	130·7	28·6	*22*
ministeryum finansów: ogólny zarząd	8·0	0·8	*10*	103·4	20·3	*20*
ministeryum finansów: podatki bezpośrednie	383·7	34·9	*9*	28·3	3·7	*13*
ministeryum finansów: » konsumcyjne	426·4	71·3	*17*	40·7	12·0	*30*
ministeryum finansów: » od biletów kolejowych	26·0	4·1	*16*	—	—	—
ministeryum finansów: cło	205·7	10·7	*5*	15·2	0·2	*13*
ministeryum finansów: stemple, taksy	228·5	35·4	*15*	4·8	0·7	*15*
ministeryum finansów: monopol soli	48·4	17·8	*37*	20·4	11·4	*6*
ministeryum finansów: » tytoniu	311·5	43·7	*14*	110·0	18·1	*16*
ministeryum finansów: loterya	40·1	5·5	*14*	26·0	3·5	*13*
ministeryum finansów: emerytury cywilne	9·4	1·3	*14*	119·8	18·9	*16*
Suma	**2 801·0**	**396·3**	*14*	**1.916·2**	**293·7**	*15*

Uwagi Prócz dochodów i wydatków wykazanych na Austryą 1911 terytoryalne niepodzielnych dochodów 281·7 milionów koron, w tem nadwyżki kasowe etc. 237·0 mil. kor., a wydatków 1·187·8 mil. kor., w tem na wojsko i dyplomacyę 569·9 a na dług państwowy 298·7 mil. kor.

Dochody kolei w Galicyi nie obejmują dochodów z transportu tranzito przez Galicyę, a wydatki kolei w Austryi i Galicyi odsetek od kapitałów zakładowych.

Źródła: Der österr. Staatshaushalt 1903–1912. *Österr. Stat.* Bd. 124 1915. *Nieogłoszone ostatecznie* udziału Galicyi w dochodach i wydatkach państwa na podstawie zamknięcia rachunków z r. 1911, przedłożone Ministrowi Skarbu przez Najwyższą Izbę obrachunkową (1913).

166. Galicya. Finanse kraju (1911).

Dział	Dochody		Wydatki	
	w tysiącach koron	%	w tysiącach koron	%
Reprezentacya i zarząd	348	*0·5*	2.408	*3·7*
Kwaterunek żandarmeryi	524	*0·8*	1.244	*1·9*
Szpitale i dobroczynność	2.270	*3·5*	7.229	*11·0*
Oświata i sztuka	5.340	*8·2*	27.546	*42·0*
Komunikacye	730	*1·1*	6.083	*9·3*
Budowle wodne, melioracye	5.132	*7·8*	8.398	*12·8*
Rolnictwo	1.299	*2·0*	3.371	*5·1*
Górnictwo	241	*0·4*	278	*0·4*
Przemysł i rękodzieła	549	*0·8*	1.885	*2·9*
Finanse: dodatki do podatków	21 852	*33·4*	—	—
Finanse: opłaty konsumcyjne	15 492	*23·6*	2.453	*3·7*
Finanse: pożyczki zaciągnięte	2.593	*3·9*	3.751	*5·7*
Finanse: rozmaite	9.098	*13·9*	505	*0·8*
Finanse: emerytury	70	*0·1*	387	*0·7*
Suma	**65 538**	*100·0*	**65.538**	*100·0*

Uwaga: Wydatek w dziale opłat konsumcyjnych (2.453 tys. kor.) pochodzi z tytułu wypłacenia 37 miastom wynagrodzenia za ubytek w dochodach z powodu zniesienia prawa propinacyi. Rozmaite przychody (9.098 tys. kor.) obejmują głównie przekazy państwa dla kraju z podatku sprytusowego (5.949 tys. kor.) i z podatku osobisto-dochodowego (2.353 tys. kor.).

Źródła: Podręcznik statystyki Galicyi IX, (1913), *Zamknięcie rachunków* funduszu krajowego za r. 1911.

167. Galicya.

Państwowe podatki bezpośrednie i pośrednie (1911)

Rodzaj przychodu. Podatki bezpośrednie według budżetu, pośrednie według zamknięcia rachunkowego		Przychód państwa w Galicyi. miliony koron	% w stosunku do Austryi
podatki bezpośrednie	gruntowy	7·6	*14*
	domowo klasowy	3·1	*30*
	domowo czynszowy	8·2	*8*
	dochodowy	5·5	*7*
	zarobkowy	2·6	*7*
	od przedsiębiorstw akcyjnych etc.	3·9	*6*
	od wyższych poborów	0·2	*5*
	rentowy	1·0	*9*
	egzekucya podatków	1·6	*41*
podatki pośrednie od	spirytusu i wyszynku	37·9	*31*
	wina	0·3	*2*
	piwa	6·5	*7*
	mięsa	2·3	*13*
	cukru	7·1	*4*
	nafty	15·7	*56*
	innych przedmiotów spożywczych	1·5	*17*
	z monopolu netto tytoniu	25·6	*13*
	z monopolu netto soli	6·4	*23*

Uwaga: Dodatki do podatków bezpośrednich z wyjątkiem dochodowego 1911 na rzecz kraju 24·0 mil. kor., powiatów 12·8, gmin 12·0, Izb handlowych 0·3. Dodatki na rzecz kraju do podatków pośrednich (1911) do podatku od piwa 9·4, od wina 0·1 mil. kor.

168. Galicya. Finanse powiatów (1911).

Dochody	w tysiącach koron	w %	Wydatki	w tysiącach koron	w %
Majątek własny	243	*1*	Kupno realności i papierów	341	*1*
Zwroty pożyczek i zaliczek	507	*2*	Udzielone pożyczki	632	*3*
Dodatki do podatków bezpośred.	11.631	*55*	Zarząd	3 272	*16*
Datki interesowanych na cele drogowe i wodne	261	*1*	Oświata	414	*2*
Subwencye państwa i kraju na cele drogowe i i	2.612	*13*	Szpitale	198	*1*
Drogi, myta etc.	415	*2*	Drogi i budowle wodne	11.045	*53*
Pożyczki i zaliczki zaciągnięte	3 567	*17*	Spłata pożyczek, odsetek i zaliczek	3 340	*16*
Źródła inne	1.885	*9*	Wydatki inne	1.524	*8*
Suma	**21.121**	*100*	**Suma**	**20.766**	*100*

Źródła: *Sprawozdanie gal. Wydziału krajowego* za 1912/1913. (Lwów 1914).

169. Galicya. Przychody ciał publicznych (1911).

Ciało publiczne	W ogóle (miliony koron)	W tem z podatków (miliony koron)	Ciało publiczne	W ogóle (miliony koron)	W tem z podatków (miliony koron)
Państwo	396·3	188·4	Kraków	6·0	3·4
Kraj	65·5	37·9	30 większych miast	19·7	7·3
Powiaty	21·1	11·6	Miasteczka i wsie	21·2	8·8
Lwów	33·8	7·5	Izby handlowo-przem.	—	0·3

Uwaga: Z przychodów państwa w ogóle uwzględniono tylko te, które można podzielić (p. tablicę 165), z przychodów podatkowych podatki cło, stemple i czysty dochód z monopolu tytoniu i soli. Przychód miasteczek i wsi p. uwagę do tablicy 170.

Źródła: jak tablice 165–168 i 170.

Źródła: *Podr. statystyki Galicyi* IX (1913), *Mittheilungen des Finanzministeriums* XXI/2 (1916).

170. Galicya. Finanse miast, miasteczek i wsi (1911).

Dochody	Lwów		Kraków		30 większych miast		Miasteczka i wsie (1909)	
	w tys. kor.	%	w tys. kor.	%	w tys. kor.	%	w tys. kor.	%
Majątek i przedsiębiorstwa	7.361	22	1.701	28	4.681	24	6.917	32
Dodatki do podatków bezpośrednich	2.611	8	986	17	1.411	7	5.605	26
Podatki konsumcyjne	2.007	6	1.959	33	5.030	25	1.855	9
Opłaty i taksy	2.911	9	500	8	911	5	1.384	7
Zwroty za kwaterunek wojska	146		85	1	814	4	136	
Zwroty inne, subwencye, legaty etc.	3.244	10	605	10	723	4	817	4
Źródła inne	434	1	138	2	1.583	8	1.479	8
Pożyczki	15.121	45	—		4.499	23	3.052	14
Suma	**33 835**	*100*	**5.974**	*100*	**19.652**	*100*	**21 245**	*100*

Wydatki	Lwów		Kraków		30 większych miast		Miasteczka i wsie (1909)	
	w tys. kor.	%	w tys. kor.	%	w tys. kor.	%	w tys. kor.	%
Majątek i przedsiębiorstwa	5.737	30	266	4	5.713	32	5.018	25
Zarząd	1.682	9	1.275	21	1.984	11	3.668	19
Policya miejscowa, targowa, zdrowotna ogniowa, (kanały, wodociągi, ogrody etc.	2.418	13	1 368	22	2.028	11	2.081	11
Drogi i oświetlenie	979	5	398	7	1.054	6	853	4
Oświata, zabytki etc.	2.085	11	1.193	20	1.375	8	2.347	12
Dobroczynność, kościół	658	3	263	4	417	2	554	3
Kwaterunek i inne wydatki	1.827	19	247	4	1.304	8	1.997	10
Długi z odsetkami	3.817	20	1.087	18	3.871	22	3.106	16
Suma	**19.203**	*100*	**6 097**	*100*	**17.746**	*100*	**19.624**	*100*

Uwaga: Cyfry miasteczek i wsi obejmują tylko 1 801 takich miejscowości z 936 miasteczek i wsi nie przedłożyło zamknięć rachunkowych. Sumy wydatków nie obejmują niewydanych walut pożyczkowych i z pasów kasowych p. zwłaszcza Lwowa.

Źródła: *Wiadomości statystyczne o mieście Lwowie* XIV (1914). *Zamknięcia rachunkowe funduszów gminy m. Lwowa i Krakowa* za 1911. (1912). *Sprawozdanie Wydziału krajowego* za 1912 1913 (1914).

171. Galicya. Podatki bezpośrednie opłacane przez Polaków i Rusinów (1910).

Sejmowa kurya	Galicya w milionach koron	Z tego opłacają Polacy %	Rusini %	Galicya zachodnia w milionach koron	Z tego opłacają Polacy %	Rusini %	Galicya wschodnia w milionach koron	Z tego opłacają Polacy %	Rusini %
Wielkiej własności	4·37	*99*	*1*	1·79	*100*	*0*	3·19	*99*	*1*
Miast	15·42	*97*	*3*	4·74	*100*	*0*	10·68	*96*	*4*
Gmin wiejskich	14·56	*60*	*40*	4·95	*97*	*3*	9·61	*41*	*59*
Suma	**34·35**	*82*	*18*	**11·48**	*98*	*2*	**23·48**	*74*	*26*

Źródło: *Stefczyk Fr.*, Polen und Ruthenen in Galizien. Lemberg 1912. *Nadobnik*, Materyały statystyczne do sejmowej ordynacyi wyborczej. *Wiad. stat.* t. XXIV 3 (1912).

172. Ziemie Polski. Finanse miejskie.

Kraje	Rok	Miasta: Liczba	Miasta: Ludność w tysiącach	Miasta: Ludność na 1 miasto przypada	Dochody: Suma w tysiącach koron	Dochody: średnio na mieszkańca koron	Dochody: Na 100 kor. dochodu przypada z: podatków i opłat	Dochody: Na 100 kor. dochodu przypada z: przedsiębiorstw i majątku	Wydatki: Suma w tysiącach koron	Wydatki: średnio na mieszkańca koron	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: zarząd, policyę, straż poż.	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: długi	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: oświatę, sztukę
Królestwo Polskie	1909	116	2.615	*22·6*	46.197	*18*	45	23	32.885	*13*	20	12	25
Poznańskie	1911	129	733	*5·7*	61.892	*84*	28	33	64.462	*87*	29	17	13
Prusy Zachodnie	1911	57	599	*10·0*	69.894	*116*	25	32	61.886	*103*	17	15	19
Galicya	1911	32	931	*29·0*	59.441	*64*	31	23	43.046	*44*	16	20	11
Rosya europejska	1909	657	13.968	*21·2*	396.827	*28*	25	55	400.132	*29*	20	17	25
Prusy	1911	1.276	19.241	*15·1*	2,924.856	*152*	26	31	2.666.537	*138*	18	25	17

Źródła: Jeżeg. predstaw. promyszl. i torgowli 1913 *Stat Jb. f. d. preuss. Staat* 1915. Sprawozdanie gal. Wydziału krajowego za r. 1912 1913 (1914).

173. Dzielnica pruska i austryacka. Podatek dochodowy (1913).

Kraje	Podatnicy: Liczba w tysiącach	Podatnicy: Liczba bez członków rodzin na 1000 ludności	Podatnicy: Liczba z członkami rodzin na 1000 ludności	Podatnicy: Na 100 ma dochód od 2000 kor. niższy	Podatnicy: Na 100 ma dochód od 2000 kor. wyższy	Podatek: Suma w milionach koron	Podatek: średni na 1 podatnika w koronach	Roczny dochód podatników: suma w milionach koron	Roczny dochód podatników: średni w koronach
Poznańskie	165	*78*	*32*	78	22	10	61	449	2.720
Prusy Zachodnie	144	*84*		85	15	8	51	379	2.630
Rejencya olsztyńska	41	*75*	*312*	68	32	2	49	80	1.950
» opolska	225	*102*	*260*	90	10	13	58	539	2.395
Galicya	135	*17*	*394*	77	23	8	59	535	3.960
Prusy	7.330	*182*	*55*	88	12	487	66	19.563	2.670
Austrya	1.711	*60*	*177*	81	19	117	68	6.642	3.880

Uwaga W dzielnicy pruskiej podlega podatkowi dochodowemu dochód wyżej 1 050 koron (900 marek), w austryackiej wyżej 1.200 kor.

Źródła: St. Jahrb. f. d. preuss. St. 1913. *Mitttheilungen des Finanz-Minist.* Bd. XXI, (1915).

174. Dzielnica pruska. Podatek majątkowy (1914).

Kraje Państwo	Podatnicy: Liczba w tysiącach	Majątek: Suma w miliardach koron	Majątek: średnio na 1 podatnika w tys. kor.	Na 1000 ludności posiada majątek ponad: 7.200 koron	24.000 koron	60.000 koron	120.000 koron
Poznańskie	84	4.262	51	199	75	17	6
Prusy Zachodnie	66	3.300	50	173	68	21	8
Rejencya olsztyńska	17	678	40	166	60	14	4
» opolska	59	3.426	58	144	45	12	4
Prusy	1.940	138.324	71	182	81	30	13

Uwaga: Podatkowi od majątku podlega majątek w kwocie ponad 7.200 kor.

Źródło: Stat. Jb. f. d. preuss. Staat 1915.

175. Ziemie Polski. Finanse miast.

Miasta	Rok	Ludność w tysiącach	Dochody: Suma w tys. koron	Dochody: średnio na mieszkańca koron	Dochody: Na 100 kor. dochodu przypada z: podatków i opłat	Dochody: Na 100 kor. dochodu przypada z: przedsiębiorstw i majątku	Wydatki: Suma w tys. koron	Wydatki: średnio na mieszkańca koron	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: zarząd, policyę, straż pożarną	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: długi	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: oświatę, sztukę
Warszawa	1914	872	37.297	*43*	38	38	37.177	*43*	13	19	5
Łódź	1909	394	2.667	*7*	82	18	2.565	*6*	45	11	13
Wilno	»	205	2.660	*13*	32	46	2.735	*14*	42	8	4
Mińsk	»	98	1.470	*15*	32	45	1.450	*15*	41	16	9
Kijów	»	451	7.650	*17*	24	44	8.112	*18*	28	9	15
Poznań	1911	157	21.537	*137*	30	31	27.288	*174*	41	13	12
Bydgoszcz	»	58	8.846	*152*	24	32	8.362	*144*	30	17	21
Gniezno	»	25	2.808	*112*	29	37	2.288	*92*	22	32	4
Inowrocław	»	26	2.350	*90*	31	37	2.056	*88*	14	23	19
Piła	»	26	3.517	*135*	21	25	3.240	*134*	9	33	19
Elbląg	»	59	5.665	*96*	33	36	5.411	*91*	19	15	30

176. Ziemie Polski.

Dochody mniejszych miast (1911).

Miasta		Dochody w tysiącach	Na 1 mieszkańca przypada
		koron	
Częstochowa	KP.	437	6
Kalisz	»	875	7
Lublin	»	460	7
Sosnowiec	»	1.258	14
Bobrujsk	LB	340	8
Brześć litewski	»	580	9
Dyneburg	»	1.146	10
Grodno	»	655	10
Homel	»	772	13
Kowno	»	88	10
Mohylew	»	748	13
Witebsk	»	1.480	14
Berdyczow	R.	695	9
Czerkasy	»	540	13
Humań	»	259	6
Kamieniec pod	»	520	10
Mohylow	»	328	11
Winnica	»	292	6
Zytomierz	»	2.100	23
Krotoszyn	P.	878	67
Leszno	»	1.162	68
Ostrowo	»	1.230	84
Rawicz	»	988	85
Chełmno	PZ	1.436	122
Chełmża	»	697	66
Chojnice	»	751	63
Rawa	»	918	91
Kwidzyn	»	1.258	97
Malbork	»	1.399	85
Sołoty	»	5.515	367
Starogard	»	930	89
Tczew	»	1.866	111
Wejherowo	»	535	55
Ełk	Ol.	1.032	77
Ostroda	Op.	1.951	138
Głupczyce	»	1.012	76
Gory tarnowskie	»	1.552	114
Kluczborek	»	866	76
Mysłowice	»	1.741	98

Miasta	Rok	Ludność w tysiącach	Dochody: Suma w tys. koron	Dochody: średnio na mieszkańca koron	Dochody: Na 100 kor. dochodu przypada z: podatków i opłat	Dochody: Na 100 kor. dochodu przypada z: przedsiębiorstw i majątku	Wydatki: Suma w tys. koron	Wydatki: średnio na mieszkańca koron	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: zarząd, policyę, straż pożarną	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: długi	Wydatki: Na 100 kor. wydatku przypada na: oświatę, sztukę
Gdańsk	1911	170	30.203	*178*	22	29	25.415	*150*	13	12	17
Grudziądz	»	40	4.891	*122*	24	44	5.078	*127*	10	20	19
Toruń	»	46	4.393	*95*	27	45	3.438	*75*	21	23	18
Olsztyn	»	33	3.400	*103*	42	37	2.935	*89*	17	20	18
Bytom	»	68	6.491	*95*	36	37	6.145	*90*	16	23	23
Gliwice	»	67	6.595	*98*	44	21	7.940	*118*	14	22	13
Huta królewska	»	73	8.544	*117*	26	17	8.457	*118*	44	13	17
Katowice	»	43	5.809	*135*	38	32	5.484	*127*	22	26	20
Nisa	»	30	2.497	*83*	28	38	3.029	*101*	17	20	20
Opole	»	34	4.199	*124*	23	35	3.482	*102*	17	29	17
Raciborz	»	38	4.668	*123*	27	33	3.767	*99*	45	22	18
Drohobycz	»	35	715	*20*	61	27	715	*20*	28	8	6
Kołomyja	»	43	1.084	*25*	46	18	1.099	*25*	20	21	6
Kraków	»	152	5.974	*39*	58	28	6.097	*40*	26	18	20
Lwów	»	206	33.837	*164*	25	22	19.203	*93*	12	23	13
Nowy Sącz	»	25	543	*22*	64	13	543	*22*	27	26	9
Przemyśl	»	54	1.647	*31*	36	11	1.675	*31*	18	10	6
Stanisławów	»	33	1.438	*43*	23	32	1.659	*50*	18	12	4
Stryj	»	31	928	*30*	43	31	928	*30*	21	12	10
Tarnopol	»	34	1.056	*31*	27	13	912	*27*	10	9	7
Tarnów	»	37	827	*22*	68	7	827	*22*	31	26	13

Uwaga: W sumie dochodów mieszczą się zaciągnięte pożyczki.

Źródła: *Rocznik stat. Król. Pol.* II. 1915. *Jeżeg. stat. predstaw. promysł. i torgowli* na r. 1913. *Stat. Jahrb. f. d. preuss. St.* 1915. *Podręcznik statystyki Galicyi* t. IX. *Sprawozdanie* gal. Wydziału krajowego za 1912/1913 (1914) *Zamknięcie rachunków* m. Lwowa za r. 1911 i m. Krakowa za r. 1911.

Dochody mniejszych miast (1911).

Miasta		Dochody w tysiącach koron	Na 1 mieszkańca przypada koron
Prądnik	Op.	1.670	89
Rybnik	»	995	85
Biała	G.	2.010	232
Bochnia	»	396	36
Brody	»	317	18
Brzeżany	»	408	32
Buczacz	»	160	11
Gorlice	»	125	19
Gródek	»	258	20
Jarosław	»	1.111	42
Jasło	»	225	22
Jaworów	»	142	14
Krosno	»	208	37
Podgórze	»	481	22
Rzeszów	»	2 279	97
Sambor	»	523	27
Sanok	»	253	23
Śniatyn	»	347	28
Sokal	»	256	22
Trembowla	»	248	26
Wadowice	»	161	22
Wieliczka	»	379	56
Złoczów	»	901	68
Żółkiew	»	249	26

KP. = Królestwo Polskie, LB. = Litwa i Białoruś, R. = Ruś, Ol. = Rej. olsztyńska, Op = Rej. opolska, G. = Galicya.

Cyfry dla miast Królestwa Polskiego odnoszą się do r. 1910.

Źródła: *Jeżeg. stat. predstaw. promysł. i torgowli* na r. 1913. *Stat. Jb. f. d. preuss. Staat* 1915. Sprawozdanie gal. Wydziału krajowego za 1912/1913.

177. Ziemie Polski. (Opracował St. Ciechanowski) Zakłady leczenia (1911).

Kraje / Dzielnice	Śmiertelność na 1000 ludności: ogólna	Śmiertelność na 1000 ludności: z chorób zakaźnych	Szpitale: Szpitale	Szpitale: Łóżka	Szpitale: Na 10.000 mieszkańców łóżek	Szpitale: Leczeni w ciągu roku w tys.	Szpitale: Dni leczenia w tys.	Zakłady obłąkanych: Zakłady	Zakłady obłąkanych: Łóżka	Zakłady obłąkanych: Leczeni w ciągu roku	Zakłady obłąkanych: Dni leczenia w tys.	Zakłady położnicze: Zakłady	Zakłady położnicze: Łóżka	Zakłady położnicze: Leczone kobiety
Królestwo Polskie	20·5	1·41	344	10.835	8·7	125·9	3.582·4	16	1.516	3 334	648·3	36	315	9.329
Litwa i Białoruś	24·4		473	7.852	6·2	106·8		7	1.395	2.662				
Ruś	28·4		602	10 857	8·9	169·8		6	1.631	3 340				
Dzielnica rosyjska	**24 4**		**1.419**	**29.544**	**8·0**	**402·6**		**29**	**4.542**	**9 336**				
Poznańskie	18·6	1 43	68	3.296	15·6	21·4	757·3	7	2.565	3 118	826·4	1	56	825
Prusy Zachodnie	19 6	1·99	36	1.431	8·3	10·5	309 8	1	680	883	259·0	2	94	949
Rejencya olsztyńska	19 1	2·13	19	929	17 0	7·0	237·6	1	1.166	1.488	371·2	2	136	928
Rejencya opolska	20·3	1·94	107	5.348	24·0	41·6	1 181·0	18	4.836	5.809	1.464·4	(3)	180	2.704
Dzielnica pruska	**19·3**		**230**	**11.004**	**16·6**	**80·5**	**2 485·7**	**27**	**9.247**	**11.298**	**2.920 8**	**8**	**466**	**5.406**
Galicya	24·5	4·40	107	6·767	8 4	109·0	2.154·7	4	1.850	4.007	659·6	4	217	3.721
Śląsk cieszyński	21·1		16	925	20·9	12·7	276·6		—	—	—		—	—
Dzielnica austryacka	**24·4**		**123**	**7.712**	**9·1**	**121·7**	**2.431 3**	**4**	**1.250**	**4 007**	**659 6**	**4**	**217**	**3.721**
Ziemie Polski	**23·7**		**1.772**	**48.260**	**9·3**	**604·8**		**60**	**15.039**	**24·641**				
Rosya europ.	31·3		6.107	158.205	13 3	2,410·4		110	31.777	72.385				
Prusy	16·9		2.278	154.592	39·6	1,222·0	36,734·7	346	92 957	140.955	31.446 8	63	2.670	31.991
Austrya	21·9		706	59.595	21·0	772·1	17.758 3	46	24.548	41 932	9.838·1	20	2.090	27.976

Uwaga. Śmiertelność z chorób zakaźnych w Królestwie Polskiem 1·41 % jest w rzeczywistości znacznie większa. Obliczona ona jest bowiem tylko dla czesci chorób zakaźnych a cyfry te tylko urzędowej są tu bardzo niepewne. Zakłady położnicze całego Śląska pruskiego. Cyfry dla Litwy, Rusi i Rosyi odnoszą się do r. 1909.

Źródła: Rocz stat Król. Polskiego 1914. *Jeżegodnik Rossii* 191 . *Stat Jb. f. d. preuss. Staat* 1911. *Österr. Statist. Handbuch* 1912. *Statistik des Sanitatswesens 1911* w *Österr. Stat* N. F., 11 1. *Bewegung der Bevolkerung 1911* w *Österr. Stat.* N. F. 13 8 1. *Sprawozdania* c. k. gal. krajowej Rady zdrowia 18 6 1909. *Sprawozdania* gal. Wydziału krajowego dla Sejmu; *St. Ciechanowski:* Szpitalnictwo galicyjskie w ostatniem pięcioleciu, *Przegląd lekarski* 1912.

178. Ziemie Polski.
Lekarze, apteki, naukowy ruch lekarski (1911).

Kraje / Dzielnice	Lekarze: w ogóle	Lekarze: 1 przypada na tysiące mieszkańców	Apteki	Polskie towarzystwa lekarskie	Polskie czasopisma lekarskie	Polskie dzieła i rozprawy lekarskie 1901–10
Królestwo Polskie	1.975	6·1	662	11	9	
Litwa i Białoruś	1.078	11·5	436	1	—	
Ruś	1.477	8·2	421	1	—	
Dzielnica rosyjska	**4.530**	**8·1**	**1.546**	**13**	**9**	
Poznańskie	418	5·1	103	1	1	
Prusy Zachodnie	207	8·3	53	—	—	
Rejencya olsztyńska	121	4·5	31	—	—	
» opolska	534	4·2	133		—	
Dzielnica pruska	**1.280**	**5·1**	**320**	**1**	**1**	
Galicya	1.464	5.5	349	1	5	
Śląsk cieszyński			10	—	—	
Dzielnica austryacka			**359**	**1**	**5**	
Ziemie Polski			**2.225**	**15**	**15**	**10.089**
Rosya	15 394	7·1	3.167			
Prusy	19.671	2·0	3 686			
Austrya ok.	11.600	2.4	1.844			

Uwaga: Prócz lekarzy zachowali się w dzielnicy rosyjskiej jeszcze felczerzy (w Królestwie Polskiem 1.645). Lekarzy Polaków na całym świecie około 4.600, z tego w St. Zjedn. Am. Półn. 130, we Francyi ok. 30, w Królestwie i Galicyi ok. 3.400, na Litwie, Białorusi, Rusi i w Rosyi ok. 700, w Niemczech i Wielkopolsce ok. 400, na Śląsku cieszyńskim 18.
Akuszerek w Królestwie Polskiem 1.915, w Galicyi 2.586.

179. Galicya.
Postępy sanitarne (1881–1911).

Rok	1873	1881	1911
Śmiertelność ogólna na 1000 ludności z wliczeniem cholery	56·2		
» po odliczeniu cholery	39·1	35·2	21·5
Śmiertelność z chorób zakaźnych na 1000 ludności z wliczeniem cholery	28·3		
po odliczeniu cholery	11·5	9·8	4·4
Liczba szpitali publicznych	25	25	40
» łóżek w szpitalach publiczn.	2 206	2 782	4 629
» chorych w szpitalach publ.	29 476	29 456	90 878
Dni leczenia w szpitalach publiczn.	363.355	623 617	1,738.519
Koszt dnia leczenia hal.	14	184	170
Liczba zakładów obłąkanych	2	2	4
» łóżek zakładów obłąkanych	350	570	1.250
» chorych » »	739		4.007
Liczba zakładów porodowych (krajowych i klinicznych)	3	3	4
Liczba łóżek w tych zakładach	67		217
Leczono » »	663		3.721
Liczba doktorów medycyny	286	525	1.397
» magistrów chirurgii	365	297	67
razem lekarzy	751	822	1.464
Liczba akuszerek egzaminowanych	893		2.586
» aptek	215	254	349
Czasopism naukowo-lekarskich	1	1	5

Źródła: jak tablica 178.

Źródła: p. tablica 177 nadto *St. Ciechanowski*, Medycyna polska w dobie ostatniej. *Przegląd polski* 1911. wywiady listowne.

UZUPEŁNIENIA.

180. Liczba Polaków.

Dzielnice / Kraje	Rok spisu	Liczba Polaków		
		spisowa	szacunkowa: w roku spisu	szacunkowa: na rok 1914
Królestwo Polskie	1913	9,424	9,784	9,988
Litwa i Białoruś	1909	632	3,426	3,563
Ruś	1909	425	2.240	2,464
Dzielnica rosyjska	1909/13	10,481	15,450	16,015
Dzielnica pruska	1910	3,421	3,983	4,158
Dzielnica austryacka	1910	4.906	4,143	4,317
Ziemie Polski	1909/13	**18,808**	**23,576**	**24,490**
Wnętrze Rosyi	1910	355	410	443
Wnętrze Niemiec	1910	635	761	792
Wnętrze Austro-Węgier	1910	72	260	270
Za morzem	1910	(2,000)	2,000	2,160
Emigracya	1910	**(3,062)**	**3,431**	**3,665**
Liczba Polaków	1909/13	**21,870**	**27,007**	**28,155**

Uwaga: Różnice między cyframi tej tabeli a tabeli 14 polegają: 1) na dotkliwym błędzie rachunkowym w oszacowaniu Polaków na Litwie, Białorusi i Rusi, który dał wynik na niekorzyść Polaków, 2) na tem, że tylko 10% żydów w Galicyi, którzy przyznali się do języka polskiego w r. 1910 zaliczono tutaj do Polaków.

Liczba Polaków we wnętrzu Niemiec jest niewątpliwie jeszcze znacznie większą. Patrz tablica 181.

Źródło: *Romer*, Ilu nas jest? Kraków 1917.

181. Polacy w Westfalii.

Powiaty (m = miejski, w = wiejski)		Liczba Polaków: 1905	Liczba Polaków: 1906 w ogóle	Liczba Polaków: 1906 na 1000 ludności
Bochum	m	4.673	8.521	*7·4*
»	w	13.054	24.772	*21·5*
Dortmund	m	5.701	14.213	*8·1*
»	w	18.423	26.302	*14·5*
Gelsenkirchen	m	13.889	43 338	*29·5*
»	w	16.923	28.678	*23·9*
Herne	m	4.521	6.721	*20·2*
Recklinghausen	m	9.250	13.080	*29·4*
»	w	23.777	50.831	*23·2*
Westfalia		**125.859**	**228.766**	*6·3*

Uwaga: Sumy państwowego spisu z r. 1905 są uderzająco niezgodne z sumami spisu prowincyonalnego z r. 1906.

Źródło: *S. Wachowiak*, Polacy w Nadrenii i Westfalii. Poznań 1917.

182. Ziemie Polski. Podział administracyjny (1910).

Kraje Państwa	Gubernie Rejencye	Powiaty	Miasta statutowe	Miasta	Gminy	Gromady	Kolonie i folwarki Obszary dworskie
Królestwo Polskie	10	84	?	116	1.291	25.830	43.016
Litwa, Białoruś	6	55	?	81	1.009	8 982	101.446
Ruś	3	36	?	41	577	6 940	24 291
Rosya europejska	50	153	?	679	10.152	120.472	509.073
Poznańskie	2	40	2	129	3.147		1.787
Prusy Zachodnie	2	25	4	57	2.047		1.161
Rejencya olsztyńska	1	9	1	23	1.189		479
Rejencya opolska	1	19	7	46	1.482		1.102
Prusy	37	487	105	1.276	35 970		15.368
Galicya	—	82	2	98	6 149	6 660	5.390
Śląsk cieszyński	—	4	2	6	211	267	0
Austrya	—	375	33	785	22.568	48.985	5.390

Uwaga: Rejencya olsztyńska wchodzi w skład Prus Wschodnich, rejencya opolska w skład Śląska pruskiego. Śląsk cieszyński w skład Śląska austryackiego Miasteczek, w tablicy do gmin wliczonych jest w Królestwie Polskiem 358; w Poznańskiem 120, w Prusiech Zachodnich 43, w rejencyi olsztyńskiej 20, w rejencyi opolskiej 58, w Prusiech 994; w Galicyi 157, w Austryi 1.368.

183. *Niemcy w Galicyi.*

Rok	Z izraelitami	Bez izraelitów
	w tysiącach	
1880	324	?
1890	228	?
1900	212	74
1910	90	64

Źródła: *Österr. Stat.* Bd. 63/3 (1903), N. F. Bd. 1/2 (1912). *Waber:* Zahlenmässige Entwickelung der Völker Österreichs. *Stat. Monatsschr. 1915.*

Źródła: *Rocz. stat. Król. Pol.* III. 1915. *Jeżeg. Rossii* 1912. *Stat. Jb. f. d. preuss. St.* 1911. *Podręcznik stat. Galicyi* IX (1913) *Hecke*, Stadte Osterreich, *Stat. Monatsschr.* 1913.

SPOSTRZEŻONE OMYŁKI DRUKU.

Tablica

1. Nie »Małorusini«, lecz »*Rusini*«.
6. Nie »na 100 ludności«, lecz »*na 1000 ludności*«.
7. Zaludnienie miejscowości z ludnością — nie »10 000 - 25000, 25000 - 100000, nad 100000«, lecz »*nad 10.000, nad 25.000, nad 100.000*«.
10. Przyrost w Ziemiach Polski w r. 1910 nie »14«, lecz »*16‰*«.
11. Urodzenia w Ziemiach Polski nie »38«, lecz »*36‰*«.
15. Rzym. kat. w gubernii Siedleckiej wynoszą nie »51%«, lecz »*71%*«.
21. Chełm, Zamość nie »Siedlecka gubernia (8)«, lecz »*Lubelska gubernia (L)*«.
24. Nie »Mohylów«, lecz »*Mohylew*«.
42. Na 100 dzieci szkolnych było polskich: powiat Raciborz nie »38«, lecz »*48*«.
45. Nie »Polacy na 1000 ludności«, lecz »*Polacy na 100 ludności*«.
46. Polacy w rubryce »Inne prowincye i kraje« nie »7·4«, lecz »*6·4*«. Suma tamże nie »2180«, lecz »*247 0*«
47. Liczby osadników rzym.-katolickich i ewangielickich należy *przestawić*.
53, 56. Analfabeci w wieku *powyżej 9 lat w rosyjskiej, a wyżej 10 lat w austryackiej* dzielnicy.
57. Suma dzieci polskich w szkole pruskiej nie »862.922«, lecz »*802.922*«

Tablica

77. Nazwy biskupstw: Nie »Lubelsko-Podlaskie«, lecz »*Lubelskie*« i odrębnie »*Podlaskie*«, nie »Włocławsko-Kaliskie«, lecz »*Włocławskie* lub *Kaliskie*«, nie »Łucko-Żytomirskie«, lecz »*Łuckie* i *Żytomirskie*«.
Rok założenia: *Wrocław 1100, Kraków 1000, Lwów 1363/75, Przemyśl 1352, Warszawa 1798* i *1818, Kielce 1805* i *1882, Płock 11-ga połowa w. XI, Włocławek XI/XII w., Wilno 1387, Żmudzkie 1417, Łuckie* i *Żytomirskie 1382/84*.
Siedziby: arcybiskupa petersburskiego nie »Mohylew«, (nie »Mohylów«), lecz »*Mohylew* i *Petersburg*«, biskupa żmudzkiego nie »Telsze«, lecz »*Kowno*«, podlaskiego »*Janów podl.*«.
(Poprawki i uzupełnienia podług ks. Prof. J Fijałka).
82. Źródło: Österr. Statistik nie tom »85«, lecz »*83*«.
133. »*Średnia oszczędność* na mieszkańca« dodać należy »*w koronach*«.
145. Nie »Liczba posłów na mieszkańców w tysiącach«, lecz »*1 poseł na mieszkańców w tysiącach*«.
151. Sądy kolegialne w Rosyi europ. nie »81«, lecz »*84*« (tak samo w tabl. 152). Prokuratorów na Litwie i Białorusi »*82*«, na Rusi »*73*«, w Rosyi europ. »*930*«.
152. Liczba sędziów Izb sądowych w Rosyi europ. nie »273«, lecz »*116*«. Także inne cyfry tej tabeli podaje nieco odmiennie A. Mogilnicki w Gaz. sądowej warszawskiej 1917.

SPIS NAZW GEOGRAFICZNYCH.

(Liczby oznaczają numera tablic).

Aa 138.
Afryka 130.
Afryka południowa 109, angielska 142.
Akwizgram 45.
Aleksandrowsk 138.
Algier 101, 109, 130, 142.
Ameryka pn. i środk. 130.
Ameryka pd. 130.
Argentyna 101, 109, 142.
Arnsberg 45.
Augustów 15.
Australia 101, 109, 130, 142.
Australski związek 142.
Austro-Węgry 2, 101, 109, 130, 137, 142
Austrya 4, 5, 6, 9, 11, 52, 60, 72, 75, 78, 79, 80, 82, 83, 99, 102, 107, 108, 111, 112, 116, 117, 131, 132, 134, 137, 148, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 165, 173, 177, 178.
Azya 130.
Babimost 42, 98, 123, 133.
Bahrymowicze 138.
Bakszty 138.
Ballestrem gwarectwo 125.
Bałażewicze 138.
Bałta 29, 32.
Bałuty 23.
Bar 32.
Belgia 2, 5, 11, 60, 75, 76, 79, 83, 101, 130, 137, 142
Berdyczów 29, 32, 74, 176.
Berezyna 138.
Berlin 73, 106.
Berysław 138.
Będzin 15, 18, 23, 114.
Biała (G.) 33, 56, 133, 176.
Biała (KP.) 15, 19, 21.
Białacerkiew 32.
Białoruś 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 24, 50, 52, 53, 54, 55, 63, 71, 72, 77, 78, 82, 85, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 95, 97, 99, 100, 102, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 131, 132, 134, 143, 150, 151, 152, 153, 154, 159, 160, 164, 177, 178, 180.
Białystok 24, 26, 27, 114.
Bielsk 24
Bielsko 41, 56, 114.
Biłgoraj 15, 19, 21.
Birsztany 138.
Błonie 15, 18, 114.
Bobrujsk 24, 27, 138, 176.
Bochnia 33, 56, 74, 133, 176.
Bochum 45, 73, 181.
Boh 138.
Bohorodczany 33, 56, 133.
Borysów 24, 138.
Borszczów 33, 56, 133.
Bośnia 14.
Bóbr 138.
Bóbrka 33, 56, 133.
Bracław 29, 32.
Brazylia 142.
Brda 138.
Brodnica 42, 74, 133.
Brody 33, 56, 74, 113, 115, 133, 176.
Brudno 23.
Brunsberga 70.
Brzesko 33, 56, 133.
Brześć litewski 24, 27, 138, 176.
Brzeziny 15, 18.
Brzeżany 33, 56, 133, 176.
Brzozów 33, 56, 133.
Buczacz 33, 56, 133, 176.
Bug 138.
Bukowina 14.
Bułgarya 2, 11, 83, 101, 109.
Buzułuk 138.
Bydgoszcz 42, 43, 44, 47, 49, 51, 57, 70, 73, 98, 100, 103, 107, 114, 123, 133, 138, 143, 175.
Bychów 24.
Bytom 42, 49, 74, 114, 133, 175.

Carska 138.
Chełm 15, 19, 21.
Chełmek 138.
Chełmno 42, 74, 98, 133, 176.
Chełmża 176.
Chersoń 138.
Chile 142.
Chiny 101, 142.
Chodzież 42, 123, 133.
Chojnice 42, 98, 133, 176.
Chrzanów 33, 56, 114, 133.
Chwałowice 138.
Ciechanów 15.
Cieszanów 33, 56, 133.
Cieszkowo 138.
Cieszyn 41, 56, 68, 72, 73, 74, 114.
Czarnków 42, 98, 123, 133.
Czausy 24.
Czehryń 29.
Czeladź gwarectwo 125.
Czerkasy 29, 32, 138, 176.
Czernichów 138.
Czernobyl 138.
Czeryków 24.
Częstochowa 15, 23, 72, 73, 74, 176.

Człuchów 42, 133.
Czortków 33, 56, 133.
Czyste 23.

Dania 2, 11, 60, 76, 79, 83, 101, 137, 142.
Dąbrowa (G.) 33, 56, 133.
— (KP.) 23, 73.
Desna 138.
Dniepr 138.
Dniestr 138.
Doblena 138.
Dobromil 33, 56, 133
Dolina 33, 56, 133.
Donnersmarck-gwarectwo 125.
Dortmund 45, 181.
Drohobuż 138.
Drohobycz 33, 40, 56, 133, 175.
Dryssa 24.
Dublany 70.
Dubno 29, 31.
Düsseldorf 45.
Dworec 138.
Dyneburg 8, 24, 26, 27, 138, 176.
Dzisna 24, 138.
Dźwina 138.

Egipt 101, 142.
Einlage 138.
Ekawa 138.
Elbląg 42, 49, 114, 133, 138, 175.
Ełk 42, 176.
Essen 45.
Europa 130.

Finlandya 60.
Francya 2, 5, 11, 60, 75, 76, 78, 83, 101, 109, 130, 137, 142.
Frankfurt 138.
Frombark 77.
Frysztat 41, 56, 114.
Frydek 41, 56.

Galicya 1, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 14, 33, 40, 51, 52, 53, 54, 55, 59, 60, 61, 63, 64, 70, 78, 80, 82, 84, 85, 86, 87, 90, 94, 97, 107, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 121, 124, 126, 128, 129, 132, 133, 135, 136, 144, 148, 149, 158, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 177, 178, 179.
— wschodnia 85, 94, 95, 100, 104, 105, 108, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 171.
— zachodnia 95, 100, 104, 105, 108, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 171.
Garrozen 138.
Garwolin 15.
Gąbin 14.
Gdańsk 8, 42, 43, 47, 49, 51, 57, 70, 98, 100, 103, 107, 114, 133, 138, 175.
Gdańsk dolny 42.
— górny 42.
Gdańska głowa 138.
Gelsenkirchen 45, 181.
Giesche-gwarectwo 125.
Gliwice 42, 49, 73, 114, 133, 175.
— Tożek 42.
Głogowa 138.
Głupczyce 42, 48, 114, 133, 176.
Gniezno 42, 49, 73, 74, 98, 123, 133, 175.
Gorlice 33, 56, 133, 176.
Gostyń 42, 123, 133.
Gostynin 15.
Górki 24.
Górnośląskie kolejowe gwarectwo 125.
Góry tarnowskie 42, 114, 133, 176.
Grecya 2.
Grodno 24, 26, 27, 28, 56, 89, 95, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 138, 150, 176.
Grodziec gwarectwo 115.
Grodzisko 42, 123, 133.
Grojec 15.
Grotków 42, 138.
Gródek 24.
Gródek Jagielloński 33, 56, 74, 133, 176.
Grudziądz 42, 49, 72, 73, 98, 114, 133, 175.
Grybów 56, 133.

Hajsyn 29.
Hamborn 45.
Henckel-gwarectwo 125.
Herne 45, 73, 181.
Hiszpania 2, 5, 11, 60, 83, 101, 109, 130, 142.
Hohenlohe gwarectwo 125.
Homel 24, 27, 138, 176.
Holandya 2, 5, 11, 60, 79, 83, 101, 142.
Horodenka 33, 56, 133.
Hrubieszów 15, 19, 21.
Humań 29, 32, 176.
Husiatyn 33, 56, 133.
Huta Donnersmarck gwarectwo 125.
Huta Laura gwarectwo 125.
Huta królewska 42, 49, 73, 114, 133, 175.

Ihumen 24.
Iława 176.
Iłża 15.
Indye 101.
— angielskie 109, 130, 142.
— holenderskie 130.
Ingulec 138.
Inowrocław 42, 49, 73, 98, 123, 133, 175.

Jampol 29.
Janów (KP.) 15.
— n. Wilją 138.
Jańsbork 42.
Japonia 76, 101, 130, 142.
Jarocin 42, 123, 133.
Jarosław 33, 56, 74, 133, 176.
Jasło 33, 56, 74, 133, 176.
Jawa 101.
Jaworów 33, 56, 133, 176.
Jaworznieńskie gwarectwo 125.
Jekaterynosław 138.
Jeziorosy 24, 25.
Jędrzejów 15.
Jurborg 138.

Kachówka 138.
Kalisz 15, 16, 22, 23, 56, 73, 74, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 176.
Kalncem 138.
Kalwarya 15, 19.
Kałusz 33, 56, 133.
Kamieniec podolski 29, 32, 77, 176.
Kamionka strumiłowa 33, 56, 133.
Kanada 101, 109, 130, 142.

Kaniów 29.
Kartuzy 42, 136.
Katowice 42, 49, 72, 73, 114, 135, 175.
Katowickie gwarectwo 125.
Kępno 42, 123, 133.
Kiczkas 138.
Kielce 15, 16, 22, 23, 56, 74, 77, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Kijów 8, 29, 30, 31, 32, 56, 70, 73, 74, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 114, 115, 135, 136, 138, 150, 151, 175.
Kistrzyń 138.
Klastyce 138.
Klimowice 24.
Kluczbork 42, 133, 176.
Kłajpeda 138.
Kobrzyń 24.
Kolbuszowa 33, 56, 133.
Kolei północnej gwarectwo 125.
Kolno 15.
Kolonia 45.
Koło 15.
Kołomyja 33, 40, 56, 74, 133, 175.
Kołtyniany 138.
Konin 15.
Końskie 15.
Konstantynów 15, 19, 21.
Kosów 33, 56, 133.
Kościan 42, 73, 123, 133.
Kościerzyna 42, 98, 133.
Kotra 138.
Kowel 29, 31, 32.
Kowno 24, 25, 27, 28, 56, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 138, 150, 176.
Kozienice 15.
Koże 42, 133, 138.
Kozmin 42, 123, 133.
Kraków 8, 33, 35, 36, 40, 56, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 113, 114, 115, 133, 151, 154, 169, 170, 175.
Krasnostaw 15, 19.
Kremieńczug 138.
Kromołów 23.
Krosno 33, 56, 74, 133, 176.
Krotoszyn 42, 123, 133, 176.
Królestwo Polskie 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 22, 23, 50, 52, 53, 54, 55, 62, 63, 70, 71, 72, 77, 78, 80, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 97, 99, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 124, 126, 127, 129, 131, 132, 134, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 151, 152, 153, 154, 157, 159, 160, 162, 163, 164, 172, 177, 178.
Królewiec 70, 138.
Kruków 138.
Krzemieniec 29, 74.
Kuba 142.
Kurlandya 14.
Kutno 15.
Kwidzyń 42, 43, 47, 51, 57, 98, 103, 107, 133, 176.

Lankupy 138.
Larisch-Mönnich gwarectwo 125.
Latyczów 29.
Lec 42.
Lepel 24.
Lepetycha 138.
Leszno 42, 74, 98, 123, 133, 176.
Lida 24, 25.
Limanowa 56, 133.
Lipno 15.
Lipowiec 29.
Lisko 33, 56, 133.
Litwa 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 24, 50, 52, 53, 54, 55, 63, 70, 71, 72, 77, 78, 82, 85, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 95, 97, 99, 100, 102, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 131, 132, 134, 143, 150, 151, 152, 153, 154, 159, 164, 177, 178, 180.
Lityń 29.
Lubartów 15.
Lubawa 42, 98, 133.
Lubcz 138.
Lublin 15, 16, 19, 22, 23, 56, 70, 73, 74, 77, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 114, 115, 135, 136, 176.
Lubliniec 42, 133.
Lwów 8, 33, 40, 56, 65, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 106, 113, 114, 115, 133, 151, 154, 169, 170, 175.

Łańcut 33, 56, 133.
Łask 15.
Łęczyca 15.
Łomża 15, 16, 22, 23, 56, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Łowicz 15, 114.
Łódź 8, 15, 18, 23, 72, 73, 74, 114, 175.
Łuck 29, 31.
Łucyn 24, 26.
Łuków 15.
Łyna 138.

Majaki 138.
Makoszyńska 138.
Maków 15.
Malborg 42, 114, 133, 176.
Maltsch 138.
Maryampol 15, 19.
Meksyk 101, 109, 130, 142.
Mereez 138.
Michaliszki 138.
Miechów 15.
Mielec 33, 56, 133.
Międzychód 42, 123, 133.
Międzyrzecz 42, 123, 133.
Mikołajew 138.
Mikołów 74.
Mitawa 138.
Minden 45.
Mińsk 8, 18, 24, 27, 28, 56, 77, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 150, 175.
Mława 15.
Mogilno 42, 98, 123, 133.
Mohylew 24, 27, 28, 29, 32, 56, 77, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 150, 176.
Mojsiewicze 138.
Mokotów 23.
Morawa 126.
Mościska 33, 56, 133.
Mozyrz 24.
Mścisław 24.
Myślenice 33, 56, 133.
Mysłowice 176.
Muchawiec 138.
Münster 45.

Nadrenia 14, 45, 46, 73.
Nadwórna 33, 56, 133.
Narowla 138.
Newel 24.
Nidbork 42.
Niemcy 2, 5, 11, 14, 60, 75, 76, 79, 83, 101, 109, 130, 131, 132, 137, 142, 145, 153, 155, 180.
Niemen 138.
Niemieckie gwarectwo 125.
Niemodlin 42, 133.
Niepołomice 138.
Nieszawa 15.
Nikopol 138.
Nisko 33, 56, 133.
Nissa 42, 49, 114, 133, 175
Niszcza 138.
Niżnednieprowsk 138.
Norwegia 2, 11, 79, 83.
Notecka śluza 138.
Nowa Odessa 138.
Nowa Woroncowka 138.
Nowa Zelandya 109.
Nowe Kajdaki 138.
Nowomińsk 15.
Nowy Sącz 33, 40, 56, 72, 74, 133, 175.
Nowy Targ 33, 56, 133.
— Tomyśl 42, 123, 133.
— York 106.

Oberhausen 73.
Oborniki 42, 98, 123, 133.
Odolanów 42, 123, 133.
Odra 138.
Olawa 138.
Oleśno 42, 133.
Olgopol 29.
Olkusz 15, 23.
Olsa 138.
Olsztyn 1, 3, 4, 7, 14, 42, 49, 51, 57, 78, 82, 85, 86, 87, 100, 103, 104, 105, 107, 108, 113, 114, 115, 116, 157, 173, 174, 175, 177, 178.
Opatów 15.
Opole 1, 3, 4, 7, 14, 42, 43, 46, 48, 49, 51, 57, 78, 82, 85, 86, 87, 109, 103, 104, 105, 107, 108, 113, 114, 115, 116, 133, 157, 173, 174, 175, 177, 178
Opoczno 15.
Orsza 24.
Ostrołęka 15.
Ostrowo 42, 123, 133, 176.
Ostróda 42, 176.
Ostróg 29, 31.
Ostrów 15.
Ostrzeszów 42, 123, 133.
Oszmiana 24, 25.
Oświęcim 33, 56, 133.
Owrucz 29, 31.

Pabianice 23.
Paulsgnade 138.
Peczeniżyn 33, 56, 133.
Pelplin 70, 74, 77.
Pererub 138.
Petersburg 73.
Pilzno 33, 56, 133.
Piła 49, 175.
Piława 138.
Pina 138
Pinna 138.
Pińczów 15.
Pińsk 24, 27, 38.
Platenhof 138.
Piotrków 15, 16, 22, 23, 56, 74, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Pless-gwarectwo 125.
Pleszów 42, 123, 133.
Płock 15, 16, 22, 23, 56, 70, 74, 77, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Płońsk 15.
Płoskirów 29, 32.
Podbrodce 138.
Podgórze 33, 56, 133, 176.
Podhajce 33, 56, 133.
Podole 29, 30, 56, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 150.
Polska 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 50, 52, 53, 60, 63, 65, 69, 70, 71, 72, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 95, 97, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 124, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 147, 151, 153, 154, 157, 172, 175, 176, 177, 178, 180.
Połock 24, 27, 74.
Poniewież 24, 25, 26.
Portugalia 2, 5, 60.
Poznań 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 42, 43, 44, 46, 47, 49, 51, 53, 57, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 78, 82, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 95, 96, 98, 100, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 122, 123, 133, 135, 136, 138, 151, 153, 154, 155, 157, 172, 173, 174, 175, 177, 178
— wschodni 42, 98, 123.
— zachodni 42, 123.
Prądnik 42, 114, 133, 176.
Pregoła 138.
Pruska dzielnica 50, 63, 71, 72, 77, 78, 80, 82, 95, 97, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 113, 115, 118, 120, 124, 129, 131, 132, 133, 134, 145, 146.
Prusy 4, 5, 6, 9, 52, 78, 80, 82, 97, 99, 102, 103, 107, 108, 111, 112, 116, 117, 120, 134, 145, 151, 154, 157, 172, 173, 174, 177, 178.
Prusy wschodnie 9, 43, 46, 53, 63, 70, 84, 95, 112, 117, 118, 120, 135, 136.
— zachodnie 1, 3, 4, 7, 9, 10, 14, 42, 46, 53, 63, 70, 78, 82, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 95, 96, 98, 104, 105, 107, 108, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 120, 133, 135, 136, 151, 153, 154, 155, 157, 172, 173, 174, 177, 178.
Prużany 24.
Prypeć 138.
Przasnysz 15.
Przemsza 138.
Przemyśl 33, 40, 56, 70, 72, 74, 77, 133, 175.
Przemyślany 33, 56, 133.
Przeworsk 33, 56, 133.
Pszczyna 42, 133.
Puck 42, 133.
Puławy 15, 70.
Pułtusk 15.

Raciborz 42, 48, 49, 114, 133, 175.
Radogoszcz 23.

Radom 15, 16, 22, 23, 56, 73, 74, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Radomsk 15.
Radomyśl 29, 31.
Radymin 15.
Radzyń 15, 19, 21.
Rawa 15.
Rawa ruska 33, 56, 133.
Rawicz 42, 123, 133, 176.
Recklinghausen 45, 181.
Reszel 42.
Rohaczew 24, 138.
Rohatyn 33, 56, 133.
Ropczyce 33, 56, 133.
Rosienie 24, 25, 26.
Rosya 4, 6, 9, 11, 14, 72, 75, 76, 78, 79, 82, 83, 99, 107, 112, 117, 130, 131, 132, 137, 142, 143, 157, 162, 163, 164, 178.
— **azyatycka** 5, 101, 109.
— **europ.** 2, 5, 50, 52, 60, 83, 92, 93, 97, 101, 102, 108, 109, 116, 124, 134, 137, 143, 151, 152, 153, 154, 159, 160, 162, 163, 164, 172, 177.
Rosyjska dzielnica 78, 82, 107, 113, 115, 118, 131, 134, 143, 152.
Rotebude 138.
Równe 29, 31, 32.
Rudki 33, 56, 133.
Rumunia 2, 11, 60, 76, 83, 101, 109, 130, 142.
Ruś 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 29, 32, 50, 52, 53, 63, 70, 71, 72, 77, 78, 82, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 97, 99, 100, 102, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 131, 132, 134, 143, 150, 151, 152, 153, 154, 159, 160, 164, 177, 178, 180.
Rybaki 138.
Rybnik 42, 114, 133, 176.
— gwarectwo 125.
Ryga 138.
Rypin 15.
Rzeczyca 24, 138.
Rzeszów 33, 56, 72, 74, 133, 176.
Rzeżyca 24.
Rzyszczew 138.

Sambor 33, 56, 74, 133, 176.
Sandomierz 15, 70, 77.
Sanok 33, 56, 74, 133, 176.
Schaffgotsch - gwarectwo 125.
Schmalleningken 138.
Sejny 15, 19, 70, 77.
Serbia 2, 11, 60.
Siebież 24.
Siedlce 16, 18, 19, 56, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Sienno 24.
Sieradz 15.
Sierpc 15.
Siewierska gmina 23.
Singapore 142.
Skałat 33, 56, 133.
Skierniewice 15.
Skole 33, 56, 133
Skrygałów 138.
Skwierzyna 42, 123, 133.
Skwira 29, 32.
Sławeczna 138.
Słonim 24.
Słuck 24.
Słucz lewoboczny 138.
— prawoboczny 138.
Słupca 15.
Smoleńsk 138.
Soboty 176.
Sochaczew 15.
Sokółka 24.
Sokołów 15.
Sokal 33, 56, 133, 176.
Solec 138.
Sosenka 138.
Sosnowiec 23, 73, 176.
— gwarectwo 125.
Soż 138.
Stanisławów 33, 40, 56, 70, 74, 133, 175.
Stany Zjednoczone 5, 60, 72, 75, 76, 79, 83, 101, 109, 130, 137, 142.
Starogard 42, 133, 176.
Stary Konstantynów 29, 32.
— Sambor 33, 56, 133.
— Szałów 138.
Stołbce 138.
Stopnica 15.
Stryj 33, 40, 56, 72, 114, 133, 175.
Strzelno 42, 98, 123, 133.
Strzyżów 33, 56, 133.
Susz 42, 133.
Suwałki 15, 16, 19, 22, 56, 74, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136.
Swinemünde 138.
Szamotuły 42, 98, 123, 133.
Szawle 24, 25, 26.
Szczuczyn 15.
Szubin 42, 98, 123, 133.
Szczytno 42.
Sztum 42, 133.
Szwajcarya 2, 5, 11, 60, 75, 76, 79, 83, 101, 137, 142.
Szwecya 2, 5, 11, 60, 76, 79, 83, 101, 130, 137, 142.
Śląsk 9, 70, 78, 95, 107, 120.
— austryacki 53, 63, 100, 104, 105, 112, 116, 117, 118, 126, 135, 136.
— cieszyński 1, 3, 4, 7, 14, 41, 51, 54, 82, 85, 86, 87, 108, 113, 115, 124, 129, 132, 133, 148, 149, 151, 153, 155, 156, 158, 177, 178.
— opolski 126.
— pruski 53, 63, 112, 117, 118, 129, 135, 136.
Śląskie gwarectwo 125.
Śmigiel 42, 98, 123, 133.
Świątyn 33, 56, 133, 176.
Świgirewka 138.
Środniki 138.
Śrem 42, 123, 133.
Środa 42, 123, 133.
Świecie 42, 98, 133.
Święciany 24, 25.

Taraszcza 29.
Tarnobrzeg 33, 56, 133.
Tarnopol 33, 40, 56, 72, 74, 133, 175.
Tarnów 33, 40, 56, 70, 72, 74, 77, 133, 175.
Tczew 42, 114, 133, 176
Telsze 24, 25, 77.
Tittelminde 138.
Tłumacz 33, 56, 133.
Tomaszów 15, 19, 21.
— rawski 23.
Toruń 42, 49, 72, 73, 74, 98, 133, 138, 175.
Trembowla 33, 56, 133, 176.
Trewir 45.
Troki 24, 25.
Tuchola 42, 98, 133.

Tulczyn 32.
Turcya 2, 101.
Turek 15.
Turka 33, 56, 133.
Tylża 138.
Tynne 138.

Uborć 138.
Urugwaj 109.
Usza 138.
Uszyca 29.

Wadowice 33, 56, 74, 133 176.
Walgund 138.
Wałcz 42, 133.
Warnica 138.
Warszawa 8, 15, 16, 18, 22, 23, 56, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 88, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 114, 115, 135, 136, 151, 154, 175.
Warszawskie gwarectwo 125.
Warta 138.
Wasylków 29, 32.
Wąbrzeźno 42, 98, 133.
Wągrowiec 42, 98, 123, 133.
Wejherowo 42, 133, 176.
Westfalia 14, 45, 46, 73, 181.
Węgrów 15, 18.
Węgry 11, 14, 60, 79, 137.
Wieleń 42, 123, 133.
Wieliczka 33, 56, 133, 176.
Wieliż 24.
Wielka Brytania 2, 5, 11, 60, 75, 76, 79, 83, 101, 109, 130, 137, 142.
Wieluń 15.
Wielkie Strzelce 42, 48, 114, 133.
Wierch Aa 138.
Wilcza 138.
Wilejka 24, 138.
Wilija 138.
Wilkomierz 24, 25.
Wilno 8, 24, 25, 27, 28, 56, 71, 72, 73, 74, 77, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 138, 150, 151, 175.
Winnica 29, 32, 176.
Wisła 138.
Witebsk 8, 24, 26, 27, 28, 56, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 136, 138, 150, 176.
Witkowickie gwarectwo 125.
Witkowo 42, 123, 133.
Władysławów 15, 19.
Włochy 2, 5, 11, 60 75, 76, 79, 83, 101, 109, 130, 137, 142.
Włocławek 15, 23, 74, 77, 138.
Włodawa 15, 19, 21.
Włodzimierz wołyń. 29, 31.
Włoszczawa 15.
Wołkowysk 24.
Wołkowyszki 15, 19.
Wołyń 30, 31, 56, 89, 95, 100, 104, 105, 107, 108, 113, 115, 135, 150.
Wozniesieńsk 138.
Wrocław 14, 70, 71, 74, 77, 138.
Wrocławska śluza 138.
Września 42, 98, 123, 133.
Wschowa 42, 123, 133.
Wyrzysk 42, 98, 123, 133.
Wysokie Mazowieckie 15.

Zaborze 49.
Zabrze 42, 49, 114, 133.
Zagłębie śląsko-krakowskie 125, 126
Zaleszczyki 33, 56, 133.
Zamość 15, 19, 21.
Zasław 29, 31.
Zaśkiewicze 138.
Zawichost 138.
Zawiercie 23.
Ządzbork 42.
Zbaraż 33, 56, 133.
Zborów 33, 56, 133.
Zbineż 138.
Zejmiana 138.
Żelwiana ujście 138.
Złoczów 33, 56, 74, 133, 176.
Złotów 42, 133.
Zwiahel 29, 31.
Zwinogród 29.
Żnin 42, 98, 123, 133.
Żółkiew 33, 56, 133, 176.
Żurawel 138.
Żydaczów 33, 56, 133.
Żyrardów 23.
Żytomierz 29, 31, 32, 74, 77, 176.
Żywiec 33, 56, 133.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

HA
1452
R58

Romer, Eugeniusz
Rocznik Polski

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 14 14 10 011 3